

# Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 4 (107) лютий 2016

## ЗМІСТ

### АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

<i>Президент підписав Закон про посилення захисту біженців та осіб, які потребують захисту.....</i>	3
<i>Президент підписав Закон щодо удосконалення захисту професійної діяльності журналістів.....</i>	3

### АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

<i>І. Беззуб</i>	
<i>Впровадження електронного декларування доходів держспасадовців в Україні.....</i>	4
<i>О. Кривецький</i>	
<i>Управляючі компанії – панацея для ЖКГ?.....</i>	16
<i>Т. Бідюк</i>	
<i>Добровільне об'єднання територіальних громад – черговий крок до децентралізації.....</i>	21

### У ЦЕНТРІ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

<i>С. Закірова</i>	
<i>Чи стануть внутрішньо переміщені особи потенціалом і рушійною силою держави?.....</i>	24
<i>М. Грет</i>	
<i>Основні тенденції висвітлення кримського питання в ЗМІ.....</i>	30

### ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

<i>О. Єфімов</i>	
<i>Приклад ефективного піару від ДФСУ: або про право залишитися спрощенцем 3-ї групи.....</i>	33

### ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

<i>А. Берегельський</i>	
<i>Інформаційна картина місяця.....</i>	35

### ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

<i>Огляд валютного ринку.....</i>	44
<i>Моніторинг законодавства.....</i>	48

<i>ЩОДЕННИК БЛОГЕРА .....</i>	50
-------------------------------	----

***Сердечно вітаємо з прекрасним святом весни!***

*Прийміть найкращі побажання любові,  
здоров'я, щастя!*

*Нехай очі сяють від посмішок, кожен день радує увагою і  
турботою друзів, рідних і колег!*

*Хай життя наповнюється новими враженнями, тільки  
позитивними емоціями, яскравими відкриттями, що  
надихатимуть робити світ кращим, привносячи в нього добро  
і любов!*



## **АКТУАЛЬНА ПОДІЯ**

### ***Президент підписав Закон про посилення захисту біженців та осіб, які потребують захисту***

Президент підписав Закон «Про внесення змін до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

Цей Закон був прийнятий Верховною Радою України 4 лютого 2016 р.

Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» визначається порядок регулювання суспільних відносин у сфері визнання особи біженцем, особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, втрати та позбавлення цього статусу, а також встановлення правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового захисту і яким надано тимчасовий захист в Україні.

Згідно із Законом, посвідчення біженця оформляється і видається протягом 15 робочих днів з дати прийняття рішення про визнання іноземця або особи без громадянства біженцем в Україні.

Закон надає повноваження Державній міграційній службі України, у випадку виявлення описок у рішеннях про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, прийнятих у тому числі до набрання чинності цим Законом, приймати рішення про внесення виправлень до вказаних рішень. Це дасть змогу забезпечити права осіб, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту в Україні, при наданні відповідних підтверджуючих документів або логічної письмової аргументації, на документування із правильними установчими даними (*Офіційне інтернет-представництво*

*Президента*

*України*

(<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-posilennya-zahistu-bizhenciv-ta-36808>). – 2016. – 1.03).

### ***Президент підписав Закон щодо удосконалення захисту професійної діяльності журналістів***

Президент України підписав Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо удосконалення захисту професійної діяльності журналістів)», спрямований на захист визначених Конституцією України демократичних принципів суспільного життя.

Закон удосконалює законодавчу базу та усуває недоліки законодавчого регулювання питань, пов'язаних із чинним правовим механізмом забезпечення захисту професійної діяльності журналістів.

Законом передбачено відповідальність за незаконне вилучення зібраних, опрацьованих, підготовлених журналістом матеріалів та технічних засобів, якими журналіст користується у зв'язку зі своєю професійною діяльністю.

Також деталізуються положення Кримінального кодексу України, згідно з

якими передбачено відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналіста (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodou-doskonalennya-zahistu-profes-36807>)). – 2016. – 1.03).

## **АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС**

І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

### **Впровадження електронного декларування доходів держпосадовців в Україні**

Одним з найбільш ефективних методів профілактики корупції в державній сфері є посилення заходів фінансового та іншого контролю осіб, уповноважених на виконання державних та інших, порівнянних до них функцій.

Згідно із зобов'язаннями України перед МВФ нова система декларування для вищих посадових осіб повинна розпочати роботу не пізніше кінця квітня 2016 р. Так само, згідно із Шостим звітом Європейської комісії щодо виконання Україною плану дій з візової лібералізації, керівництво України взяло зобов'язання забезпечити початок роботи в I кварталі 2016 р. Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) та одразу після цього – початок перевірки активів і конфліктів інтересів публічних службовців у сферах та на посадах, що найбільш вразливі для корупції.

У травні 2014 р. Прем'єр-міністр А. Яценюк і президент Європейської комісії Ж. Баррозу підписали угоду про фінансування так званого контракту для України щодо розвитку держави. Один з пунктів виконання цієї угоди, а саме про рівень порядності держслужбовців, передбачає і виконання зобов'язання щодо обов'язкового впровадження ефективної системи перевірки декларацій активів, доходів та видатків державних службовців.

У жовтні 2014 р. Верховна Рада України під тиском громадськості та міжнародників ухвалила пакет антикорупційних законів, зокрема закони «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про запобігання корупції», «Про основи антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів з визначення кінцевих вигодонабувачів юридичних осіб та публічних діячів». Один з них прямо передбачив введення з 2016 р. електронного декларування майна і видатків посадовців, причому за досить деталізованою формою, точний вигляд якої мало затвердити спеціально утворене Національне агентство з питань запобігання корупції. Це агентство отримувало право детальної перевірки задекларованих відомостей та стилю життя посадовців країни.

Декларація про доходи та майно державних посадових осіб – це щорічна декларація, яка подається державними службовцями та іншими публічними посадовими особами в рамках законодавства про цивільну службу і закону про протидію корупції.

Як запевнив міністр юстиції П. Петренко, Україна вже у 2016 р. отримає

абсолютно нову модель декларування і моніторингу майнового стану державних службовців, яка прописана в Законі про запобігання корупції, який набрав чинності 26 квітня 2015 р.

Міністр юстиції також повідомив, що робота з підготовки технічного завдання для створення програмного забезпечення для запуску реєстру та системи моніторингу Мін'юст проводив спільно з міжнародними експертами і представниками громадянського суспільства. Він висловив вдячність Світовому банку, який спільно з міністерством розробляв технічне завдання для створення програмного забезпечення, місії ПРООН в Україні за всі витрати, пов'язані з розробкою програмного забезпечення, які вони взяли на себе.

У свою чергу директор Програми розвитку ООН в Україні Я. Хімстр зауважив, що нині вже понад 100 країн світу мають системи електронного декларування. Ця система віднаїде людей, які отримали кошти нечесним шляхом і допоможе притягти їх до суду, зазначив він. За його словами, створена система буде сучасною і досить складною, адже декларації має подати понад 1 млн чиновників.

Експерт команди Світового банку з розробки техзавдання Д. Котляр наголосив, що розроблене програмне забезпечення, яке ляже в основу системи електронного декларування, не має аналогів у світі.

Згідно з новим Законом усі чиновники заповнюють декларації в електронному вигляді. Зміст цих нових електронних декларацій набагато повніший за попередній їх варіант: потрібно декларувати і готівкові кошти, і об'єкти незавершеного будівництва, і коштовні покупки.

Ідеологія технічного рішення виписана таким чином, що посадовець на робочому чи будь-якому комп'ютеризованому місці заповнює деталізовану онлайн-форму, відомості з якої автоматично потрапляють в єдину базу даних та стають публічно доступними (за виключенням персональних даних особи).

Система сама з'єднується з тематичними держреєстрами та базами даних та порівнює задеклароване із фактично наявним. У разі невідповідності, посадовця попросять уточнити розбіжності. У разі відмови чи факту наведення недостовірних відомостей, компетентні органи починають кримінальне провадження.

Найголовніше: як тільки нову систему декларування буде запроваджено, автоматично з'явиться адміністративна відповідальність – штраф – за їх несвоєчасне подання, і кримінальна відповідальність – позбавлення волі – за завідомо неправдиві відомості в них (кримінальна відповідальність у вигляді до 2 років позбавлення волі, включно із заборонаю обіймати посади на строк до 3 років). Зараз декларації – це папірці, за брехню в яких тривалий час фактично не карали. До 2014 р. існував лише символічний штраф до 425 грн за неподання чи невчасну подачу декларації за місцем роботи. Зрозуміло, що відсутність покарання фактично сприяла загальній безвідповідальності декларантів.

А вже за рік-два після подачі перших електронних декларацій запрацює поки що екзотична для нас ст. 368-2 Кримінального кодексу України, яка передбачає покарання за незаконне збагачення – тобто за сам факт того, що чиновник має в разі більше грошей порівняно з тим, що він заробив законно.

Власне, після усвідомлення цієї реальності, стало зрозумілим, що нова

система – це реально працюючий антикорупційний інструмент, тому з електронним декларуванням статків виник ряд скандалів.

Як відомо, 18 грудня 2015 р. Єврокомісія, ґрунтуючись на зобов'язаннях запуснути роботу НАЗК та впровадити електронні декларації держслужбовців в I кварталі 2016 р., схвалила позитивний звіт для України.

Але вже за тиждень парламент ухвалив Закон про бюджет, у якому відклав упровадження декларацій на 1 січня 2017 р. Про цю норму стало відомо лише в січні 2016 р. Як запевнив міністр юстиції, уряд не причетний до скандальних змін до державного бюджету, які зривають виконання Україною своїх зобов'язань у рамках безвізового діалогу, та наголосив, що уряд ближчим часом виправить проблему.

Виправляти ситуацію взялися як в уряді, так і в парламенті.

Голова Верховної Ради України В. Гройсман пообіцяв домогтися запуску електронних декларацій із квітня 2016 р

Президент України П. Порошенко 11 лютого 2016 р. під час засідання Ради регіонального розвитку також наголосив на тому, що електронне декларування доходів державних службовців має бути запроваджено вже в поточному році. Він зазначив, що законопроекти щодо цих змін доопрацюють з урахуванням досвіду запровадження такої звітності держслужбовців у країнах Європейського Союзу.

У Представництві Європейського Союзу в Україні також вважають, що система електронних декларацій має бути запущена якнайшвидше, а НАЗК має отримати можливість перевіряти не лише нові, але й старі декларації держслужбовців. Про це заявив керівник відділу преси та інформації диппредставництва Ю Вільчинська.

Якщо Україна не введе електронне декларування доходів чиновників ЄС може відмовити Україні у запровадженні у 2016 р. безвізового режиму, зазначив голова Представництва Євросоюзу в Україні Я. Томбінський.

На думку директора фонду Демократичні ініціативи І. Бекешкіної, відстрочення на рік електронного декларування, необхідного для безвізового режиму, свідчить, що «система не здається». Вона впевнена, що електронне декларування майна є справжньою проблемою для корупціонерів, а його відстрочення дає можливість «все залагодити».

Такої самої думки і член антикорупційної платформи у фракції президентської партії, член парламентського Комітету з питань запобігання і протидії корупції В. Чумак, який знайшов у Законі про держбюджет норму про відтермінування електронних декларацій. За його словами, деякі члени бюджетного комітету можуть бути зацікавлені у відтягуванні електронного декларування, що дасть змогу перереєструвати майно та активи на родичів і близьких.

Експерт Українського інституту аналізу та менеджменту політики М. Спірідонов вважає, що за поправкою до держбюджету, завдяки якій електронне декларування майна чиновників перенесено на 2017 р., стоїть лобі, боротися з яким буде важко.

До речі, автор поправки, народний депутат від «Волі народу» А. Деркач вважає, що закони про необхідність електронного декларування статків є

«диктаторськими», обмежують конституційні права і можуть бути використані проти опозиції та у боротьбі зі свободою слова, а Україна може перетворитися на «поліцейську державу», кожен держорган якої буде займатися оперативно-розшуковою діяльністю.

З метою впровадження вже у 2016 р. електронної системи подання та оприлюднення декларацій держпосадовців відповідно до вимог Закону «Про запобігання корупції» 5 січня 2016 р. у ВР було зареєстровано законопроект № 3755 «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» (щодо роботи електронної системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування)», яким пропонується вилучити вищезгадану правку. Автором проекту закону є народний депутат від партії «БПП» В. Денисенко.

Але, за словами його колеги по фракції С. Лещенка, цей законопроект повністю не розв'язував проблему електронного декларування, оскільки подання декларацій має відбутися до 1 квітня 2016 р.

Тому, у парламенті було зареєстровано альтернативний законопроект № 3787 «Про внесення змін до деяких законів України щодо вимог фінансового контролю з метою запобігання корупції» (від 20.01.2016 р.), який передбачає продовження терміну електронного декларування до 1 червня 2016 р. Законопроект внесла група народних депутатів на чолі з першим віце-спікером А. Парубієм і був підготовлений експертами «Реанімаційного пакета реформ» спільно з нардепами-членами антикорупційного комітету ВР і фахівцями Міністерства юстиції.

Завданням проекту є створення можливостей для поетапного введення в дію нової системи електронного декларування відповідно до графіка, визначеного НАЗК, що дасть можливість якнайшвидше розпочати роботу системи декларування та перевірки активів для публічних службовців, що займають посади з найвищими корупційними ризиками.

За словами одного з розробників законопроекту, експерта «РПР» Д. Котляра, це важливо, оскільки нова форма декларації передбачає значно більший обсяг інформації, що розкривається. Крім того, для нової форми декларації передбачена кримінальна відповідальність за подання недостовірних відомостей.

Проект містить також ряд інших важливих положень, зокрема, визначає момент початку роботи НАЗК, дає можливість НАЗК розширити перелік декларацій, які проходять обов'язкову повну перевірку; встановлює, що перевірка декларації проводиться також на підставі повідомлень у ЗМІ або громадян; дозволяє суб'єктам декларування, які не зможуть цього року подати декларацію вчасно через службу в АТО, подати її коли це стане можливим.

Але навколо скандальної правки про впровадження електронного декларування доходів чиновників розгорнувся новий скандал.

Замість того, щоб просто прийняти законопроект № 3755 та скасувати правку, яка переносить впровадження електронного декларування доходів чиновників на 2017 р., народні обранці додали в закон ряд «нововведень», які істотно пом'якшують вимоги щодо декларування (16 лютого 2016 р.).

Ініціатор законопроекту В. Денисенко з голосу вніс ряд правок. Зокрема, у

декларації має бути зазначено цінне рухоме майно, вартість якого перевищує 150 мінімальних заробітних плат (у чинному законі «Про запобігання корупції» ця сума становить 50 мінімальних зарплат).

Крім того, підвищена вартість подарунків, які потрібно вказувати в декларації, з 50 до 150 мінімальних зарплат. Такі ж зміни стосуються подарунків у вигляді грошових коштів. Відповідно до прийнятого законопроекту, не підлягають декларуванню грошові активи, загальна вартість яких не перевищує 15 мінімальних зарплат.

Відомості про витрати, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності на нерухомість та інші активи, вказуються тільки в разі, якщо розмір відповідної витрати перевищує 150 мінімальних зарплат.

Також Верховна Рада постановила, що в декларації вказуються відомості не про місце реєстрації та фактичного проживання, а зареєстроване місце проживання.

Найголовніше, законопроект відтерміновує кримінальну відповідальність за завідомо недостовірні відомості в декларації на рік (до 1 січня 2017 р.).

Крім того, парламент відкоригував визначення «члени сім'ї». Згідно з новим формулюванням, члени сім'ї – особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають загальні права та обов'язки, крім осіб, чиї стосунки не мають сімейного характеру, а саме: особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікунством, які спільно проживають.

Таким чином, ухвалений законопроект хоч і запускає систему електронного декларування, проте фактично нівелює значну її цінність. Складається враження, що справжньою метою ухвалення цього закону є формальне дотримання вимог, взятих державою перед МВФ та Світовим банком у рамках програм фінансування України та перед ЄС у частині реалізації вимог, необхідних для лібералізації візового режиму.

Подібні дії народних депутатів викликали різку критику, як з боку деяких їхніх колег, так і з боку громадськості та міжнародних інституцій.

Фактично парламент зробив крок назад в антикорупційному законодавстві, вважає глава Антикорупційного комітету ВР, народний депутат від «Самопоміч» Є. Соболев. Ті, хто збреше в деклараціях, ще мінімум два роки не будуть відповідати перед законом. І отримали ще безліч можливостей приховувати майно, незадоволений народний депутат.

Крім того, за словами народного депутата С. Лещенка, Закон також послаблює антикорупційні практики, обмежуючи кількість родичів, чиє майно треба декларувати, і підвищивши поріг декларування коштовностей і подарунків втричі.

А глава Центру протидії корупції В. Шабунін вважає, що нинішній склад парламенту просто не здатний проводити нормальні реформи, оскільки народні депутати коаліції розмінюють безвізовий режим на безпеку своїх корупційних доходів.

Натомість, на думку глави Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенка, вся критика, висловлена на адресу прийнятих поправок,



була не цілком обґрунтованою. В Україні сформулювали дуже жорстке антикорупційне законодавство, жорсткіше ніж у багатьох країнах Європи, у ньому багато ризиків, у тому числі й для депутатів. У нас дуже багато політичних крайнощів, у тому числі, у деяких політиків і експертів. Вони виходять з простої логіки – чим радикальніше, тим краще, а насправді, треба шукати не радикалізм, а просто оптимальні варіанти рішень. Тому, на його думку, саме пом'якшення ряду норм антикорупційного законодавства було умовою для того, щоб депутати загалом підтримали Закон.

Тоді чому, якщо мова йшла про пом'якшення окремих надмірно жорстких норм антикорупційного законодавства, правки вносилися з голосу без належного аналізу й обговорення, зазначає глава центру «Третій сектор» А. Золотарьов. Це старий український політичний трюк. Ці поправки, по суті, вихолощують закон і, за великим рахунком, нівелюють його. У черговий раз український політикум здобув перемогу над інтересами суспільства, наголосив він.

Оскільки електронна система декларацій передбачає доволі деталізовані дані про дуже велику кількість доходів та типи майна чиновників, а за брехню в декларації передбачено два роки тюрми, і чиновники, і депутати побоюються, що якщо система запрацює по-справжньому, вони будуть першими кандидатами на відкриття проти них кримінальних справ, пояснює виконавчий директор Transparency International Україна О. Хмара.

Поки в Україні не з'явиться закон про електронне декларування, не варто розраховувати на фінансування Міжнародного валютного фонду, впевнений колишній голова Секретаріату Президента, громадський діяч О. Рибачук.

Незадоволені прийнятим Законом і міжнародне співтовариство. Посол Європейського Союзу Я. Томбінський розкритикував ухвалений Верховною Радою законопроект, який на рік скасовує кримінальну відповідальність за неправдиве декларування. Ухвалений законопроект про електронне декларування викликав розчарування і не відповідає зобов'язанням України у сфері боротьби з корупцією. Тому Україні слід негайно вжити заходів для встановлення ефективної системи декларування доходів та забезпечення нормальної роботи НАЗК, заявив глава представництва ЄС в Україні.

Кореспондент Радіо Свобода в Брюсселі Р. Йозвяк наголосив, що остаточне рішення щодо безвізового режиму з ЄС ухвалюватиме не Єврокомісія, а Європейська рада. А там для цього потрібна одностайність 28 країн-членів. А скептично налаштованих країн чимало. Це не лише Італія чи Австрія. Це також і Нідерланди, Бельгія, Франція. Вони хочуть обмежити доступ мігрантів до Євросоюзу.

Єдиний вихід для України: максимально виконати всі без винятку зобов'язання. На цьому наголошують усі експерти та дипломати, обізнані з внутрішньою політичною кон'юктурою у Євросоюзі.

При цьому голова підкомітету з питань міжпарламентських зв'язків, двосторонніх та багатосторонніх відносин Комітету ВР у закордонних справах В. Ар'єв вважає, що критика даного нормативного акта з боку Представництва ЄС в Україні надмірна, оскільки прийняті парламентом норми діють і в деяких європейських країнах. У країнах ЄС є різні підходи, але прийняті норми їм не

суперечать. Він переконаний, що Закон відповідає вимогам, просто в ньому є суперечності щодо деталей.

Законопроект № 3755 має бути заветований, вважає голова Координаційної ради партії «Громадянська позиція» А. Гриценко, тому що це не антикорупційний, а корупційний проект.

Слід зазначити, що в Україні є значна кількість противників самої ідеї електронного декларування доходів держпосадовців, які роблять все для зволікання процесу його упровадження. Головна ставка робиться не тільки на зволікання створення дієвого НАЗК, а й використовують можливість конституційного подання з питань відповідності Конституції України законів. Так, 48 народних депутатів ВР (переважно представники опозиції) надіслали до Конституційного Суду подання щодо відповідності низки положень закону «Про запобігання корупції» Основному закону.

Парламентарі вважають, що статті цього нормативного акта порушують конституційні принципи верховенства права, заборони втручання в особисте життя і непоширення конфіденційної інформації. У конституційному поданні наголошується, що «фактично дозволяється збір, зберігання і поширення інформації про членів сім'ї декларанта». Таким чином, у відкритому доступі може виявитися реєстраційний номер облікової картки платника податків, дати народження, номери паспортів членів сім'ї декларанта, місце його проживання, що, на думку авторів подання, «дозволяє необмеженому колу осіб незаконно використовувати, поширювати і розпоряджатися інформацією конфіденційного характеру».

У документі, який надійшов на розгляд КС, оскаржуються норми Закону, пов'язані з діяльністю Національного агентства з питань запобігання корупції. Зокрема, на думку народних депутатів, Нацагентство уповноважено на здійснення моніторингу життя суб'єкта декларування та пов'язаних з ним осіб, що рівносильно здійсненню оперативно-слідчих дій.

Досвід країн ЄС, які створювали схожі органи і системи, доводить, що коли нова система, нарешті, почне працювати і створювати проблеми для топ-чиновників, з'являться ще більші виклики: спроби скоротити фінансування нового органу, обмежити його повноваження через нові законопроекти тощо.

Єдина можливість захистити нову систему декларування – це створити широку коаліцію громадськості, журналістів, небайдужих депутатів та активістів, які будуть публічно тиснути на владу та захищати роботу новоствореного органу. А поки держава зволікає з остаточним формуванням всіх органів боротьби з корупцією, перевіряти й аналізувати декларації про доходи й статки держслужбовців беруться громадські активісти.

Громадські організації, які визначають своїм пріоритетом на 2016 р. боротьбу з корупцією через перевірку декларацій про доходи, майно, витрати та зобов'язання фінансового характеру, утворили коаліцію «Декларації під контролем». Меморандум про створення коаліції 1 лютого 2016 р. під час спільної прес-конференції підписали шість громадських організацій: Transparency International, Центр політичних студій та аналітики, Громадський люстраційний комітет, Інститут медіа права, Канцелярська сотня і Центр локального самоврядування.

Ключові цілі Коаліції громадських організацій окреслив співзасновник ГО «Центр локального самоврядування», менеджер антикорупційної групи РПР О. Леменов: забезпечення громадського контролю за публікацією декларацій на офіційних сайтах; забезпечення громадського аналізу декларацій посадовців; сприяння формуванню та роботі НАЗК; розробка методичних матеріалів та проведення роз'яснювальної роботи, залучення громадян до виявлення корупціонерів, шляхом перевірки декларацій; проведення інформаційних кампаній з метою здійснення суспільного тиску задля усунення посадовців, у деклараціях яких є порушення чи невідповідність шикарному стилю життя.

Він також наголосив, що меморандум є відкритим і закликав приєднуватись до роботи тих, хто вже працює або хоче працювати в напрямках дії коаліції.

Фахівець з аналізу державної антикорупційної політики О. Хмара наголосив, що основну роботу по боротьбі з корупцією проводить саме громадянське суспільство. Експерт нагадав, що представники Центру політичних студій та аналітики допомагають створити та запустити роботу НАЗК, Transparency International проводять моніторинг стилю життя високопосадовців та суддів, Інститут медіа права проводить постійну роботу з навчання активістів та журналістів щодо перевірки декларацій відповідно до реєстрів, Громадський люстраційний комітет забезпечив боротьбу з окремими корупціонерами.

Волонтерська група «Канцелярська сотня» запустила веб-сайт, на якому публікуватимуться декларації про доходи депутатів, міністрів, прокурорів, суддів та інших представників влади, повідомив засновник «Канцелярської сотні», журналіст Д. Бігус. У рамках проекту волонтери займаються переведенням інформації з декларацій чиновників у зручний для перегляду та аналізу електронний формат.

За словами директора з розвитку ГО «Інститут Медіа Права» Т. Семілетко, спільна діяльність громадських організацій дасть можливість досягти підвищення фінансової сумлінності, підзвітності українських чиновників, очищення влади від недобросовісних чиновників та ефективно співпрацювати представникам громадських організацій та відповідним антикорупційним органам.

26 лютого 2016 р. громадські активісти коаліції «Декларації під контролем» пікетували Адміністрацію Президента з вимогою накласти вето на скандальний закон № 3755, який, за їхніми словами, фактично знищує необхідність декларування свого майна чиновниками.

Громадський та зовнішньополітичний тиск обов'язково перевищать небажання депутатів якнайшвидше запровадити електронне декларування статків та кримінальну відповідальність за їхню недостовірність, заявив політичний аналітик А. Яременко.

Об'єднання громадських організації задля посилення тиску на державу в питаннях боротьби з корупцією може мати суттєву підтримку і серед українського населення. Опитані наприкінці 2015 р. Київським міжнародним інститутом соціології українці назвали антикорупційну діяльність громадських організацій та засобів масової інформації більш ефективною, ніж державних органів. У дієвості подібних ініціатив не сумнівається колишній народний

депутат від «Партії регіонів» Т. Чорновіл, на думку якого разом з діяльністю Національного антикорупційного бюро і Антикорупційної прокуратури діяльність громадських організацій з перевірки декларацій держслужбовців дає змогу вже зараз створити майже тотальний антикорупційний фронт в Україні.

Натомість київський політолог В. Небоженко впевнений, що громадські активісти не зможуть замінити офіційні органи, тому боротьбою з чиновницькою корупцією має опікуватися саме державний апарат.

25 лютого 2016 р. Президент України П. Порошенко підписав закони України, які необхідні для отримання Україною безвізового режиму з Європейським Союзом: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення засад діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації»; «Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо забезпечення прозорості в організації діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури з метою виконання рекомендацій Міжнародного валютного фонду».

Зазначені закони були внесені на розгляд ВР главою держави як невідкладні та прийняті 18 лютого 2016 р. Їх головна мета – забезпечити виконання критеріїв у сфері боротьби з корупцією, необхідних для скасування візового режиму з Євросоюзом, зокрема, процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації, діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Щодо Закону про електронне декларування тривають консультації з Єврокомісією з метою напрацювання можливих змін, які відповідатимуть кращим європейським практикам.

Система декларацій існує в багатьох країнах світу, проте єдиного стандарту немає, і в кожній країні система має свої особливості.

Введення декларацій про доходи та майно державних посадових осіб закріплено в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, найбільш змістовному міжнародному акті, спрямованому на запобігання та боротьбу з корупцією, як у світовому, так і національному масштабі, та в ряді документів Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку й інших міжнародних інститутів.

Так, у ч. 5 ст. 8 Конвенції ООН проти корупції передбачено, що «кожна Держава-учасниця прагне, у належних випадках і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, серед іншого, про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції,

активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб».

Починаючи з 2004 р., Конвенцію ратифікували мало не всі держави світу (Україна ратифікувала цей міжнародний акт Законом України «Про ратифікацію Конвенції ООН проти корупції» від 18 жовтня 2006 р.). Деякі з країн, як-от Росія, ухилилися від імплементації положень Конвенції щодо кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, але такий підхід у цілому є винятком із загального правила.

У всьому світі, згідно з дослідженнями Світового банку, 137 країн у тому чи іншому вигляді містять в антикорупційному законодавстві вимоги до чиновників декларувати свої доходи і витрати. Як правило, розповідати про зарплати та майно повинні не тільки самі чиновники, але й члени їхніх сімей. Проте, як зазначають експерти Світового банку, тільки 43 % країн надають громадськості відкритий доступ до фінансової інформації чиновників.

Головне завдання декларацій полягає в підвищенні прозорості та довіри громадян до політичного керівництва за допомогою оприлюднення інформації про активи політичних діячів і державних службовців, щоб продемонструвати, що їм нема чого приховувати. Також однією з найважливіших цілей є моніторинг змін матеріального добробуту чиновників, з тим щоб запобігти зловживанням з їхнього боку, захистити їх від несправедливих звинувачень і встановити повний масштаб неправомірного збагачення та іншої незаконної діяльності завдяки наданню додаткових відомостей.

Незважаючи на те що паперові форми подачі декларацій зберігаються в багатьох системах, все більше країн вимагають від державних посадових осіб заповнювати декларації саме в електронному вигляді. Серед переваг електронного декларування слід виділити можливість застосування автоматизованих систем обробки інформації. Публічне розкриття змісту декларацій може здійснюватися в різних формах, але найчастіше через Інтернет. Подібна практика існує в ряді країн Західної Європи – Німеччині, Сполученому Королівстві, у Скандинавських країнах тощо.

Так, Ісландія, Швеція, Норвегія і Данія мають довгу історію свободи доступу до інформації та, за деякими дослідженнями, відрізняються найнижчим рівнем корупції, високим рівнем прозорості, великим ступенем довіри до державної служби і впевненості в ній. Системи декларування активів у цих країнах ґрунтуються на традиційних цінностях і спираються на заохочення етичної поведінки і доброчесності.

У Данії державні службовці на початку служби декларують свій майновий стан, а потім щороку – лише доходи, як і всі громадяни. Придбання нерухомості фіксується реєстраційною службою і інформація автоматично передається в податкову службу. Така сама система – у Фінляндії. До того ж у разі виявлення невідповідності доходів і видатків громадянина Податкове відомство Фінляндії направляє лист платникові податків із проханням дати пояснення й указати джерело доходу.

Зобов'язані декларувати свої доходи і члени парламенту, і члени Палати лордів Великобританії. Під час проведених у 2009 р. перевірок було виявлено факти витрати бюджетних коштів членами парламенту на особисті цілі. У

зв'язку з цим, у 2010 р. в законодавство Великобританії були включені положення, що передбачають надання членами Палати громад (нижньої палати британського парламенту) після їхнього обрання щорічного докладного звіту про свої доходи і видатки.

У Швеції, наприклад, для держпосадовців вищого ешелону виконавчої влади встановлено більш суворі правила, ніж ті, що застосовуються в парламенті. Також ця країна відрізняється тим, що вимога про розкриття фінансової інформації введена і для її судових органів, у той час як в Австрії, Бельгії, Болгарії, Чехії, Данії, Ірландії, Франції, Німеччині, Люксембурзі, Португалії, Іспанії та інших західноєвропейських країнах судді навіть самого вищого ешелону звільняються від обов'язку декларувати свої активи.

У Сінгапурі державні службовці ще з 1952 р. щорічно надають звіти про свої видатки. Кожні півроку міністри надають прем'єру декларації про свої доходи та доходи членів сімей. Якщо накопичені кошти виявляються підозрілими й надмірними, починається антикорупційне розслідування, яке проводить Бюро з розслідування випадків корупції. У Кримінальному кодексі Сінгапуру є таке поняття, як «покарання за накопичення багатства, яке не відповідає займаному службовому становищу». Банківські рахунки держслужбовців також предмет пильного моніторингу. Суд має право конфіскувати у корупціонера всі грошові кошти, законне походження яких він не може довести.

Так ставлення до корупції дає можливість Сінгапуру стабільно входити до п'ятірки найменш корумпованих країн світу. В індексі сприйняття корупції за 2012 р. Transparency International Сінгапур зайняв п'яте місце, набравши 87 балів зі 100 можливих.

У 1974 р. губернатор Гонконгу М. Маклехоуз заснував Незалежну комісію з боротьби з корупцією, на яку не могли вплинути ні МВС, ні спецслужби. Комісія розпочала роботу за трьома напрямками: виявлення хабарників, профілактика та аналіз нових схем корупції, пропаганда. Права співробітників комісії широкі: вони могли провести перевірку в будь-якому відомстві і міністерстві при найменшій підозрі в корупції.

Презумпція невинності для чиновників країни ліквідована. Замість неї з'явився принцип «доведи, що купив майно не за хабарі». Чиновник, який не в змозі довести, що купив віллу, авто або відкрив закордонний банківський рахунок законно, без зволікань сідає у в'язницю. Фактично Комісія по боротьбі з корупцією працювала за законами військового трибуналу. За перший рік роботи комісії було засуджено 220 чиновників-хабарників.

Як наслідок, нині кількість корумпованих чиновників сягає 2–3 % (в 1974 р. – 94 %). В антикорупційному рейтингу Transparency International Гонконг займає 14-у сходинку – 77 балів зі 100 можливих. Цей результат краще, ніж, наприклад, у Японії або США.

У Китаї також вже багато років всі чиновники декларують майно, корпоративні права, банківські вклади, доходи і видатки як свої, так і своїх дружини та дітей, а також зобов'язані зазначати факт проживання своїх членів сім'ї за кордоном.

У США державний службовець зобов'язаний надавати в Управління з питань етики інформацію про свої видатки й доходи, а також видатки і доходи

його близьких родичів – дітей, дружини (чоловіка), батьків, у т. ч.: відомості про джерела походження майна, його склад і вартість; відомості про наявні депозити, отримані і видані позики, а також отримані кредити; перелік отриманих подарунків, вартість яких перевищує 50 дол.; перелік транспортних, розважальних й інших порівнянних послуг, оплачених не з особистих або бюджетних коштів (із вказівкою джерела).

Серед наших найближчих сусідів найбільш передовим досвідом щодо розкриття даних про доходи чиновників може похвалитися Латвія. За індексом про сприйняття корупції Transparency International оцінка цієї прибалтійської країни зросла з 3,4 (з 10) в 1999 р. до 4,9 у 2012 р. Латвійська система розкриття фінансової інформації про доходи чиновників вважається однією з всеохоплюючих у Європі. Не дивно, що місцева преса рясніє заголовками в стилі «Алдис Мурніекс: трохи квартир», «Біркманіс: рекордсмен по боргах», «Гаусс прикупив будиночок в Італії». До речі, М. Гаусс не чиновник, він очолює airBaltic, але як посадова особа за законодавством теж зобов'язаний декларувати свої доходи і витрати.

Крім того, у Латвії в 2002 р. створили Спеціальне бюро по запобіганню і припиненню корупції (KNAVB). Воно займалося тим, що перевіряло правильність декларацій чиновників. Відомості про тих, хто жив невідповідно до своїх доходів, передаються до Служби держдоходів для накладання штрафу.

В Естонії норма про декларування доходів з'явилася ще в 1999 р. Під її дію потрапили понад 30 тис. осіб, у числі яких – не тільки вищі посадові особи, а й судді, нотаріуси, чиновники поліції і прикордонної служби, президент Академії наук і навіть ректори публічно-правових університетів. Всі відомості містяться в спеціальному реєстрі, доступ до якого має будь-який громадянин країни. Щоб дізнатися, скільки заробив естонський президент, міністр або інший держслужбовець, жителю Естонії досить пред'явити цифрове посвідчення особи. Крім того, відомості про доходи вищих посадових осіб (президент, глава Банку Естонії, міністри, головнокомандувач тощо) не просто містяться в реєстрі, а й публікуються у пресі. Якщо чиновник не надав декларацію, відомості про це теж оприлюднюються.

Важливим інструментом, спрямованим на забезпечення дотримання вимог систем декларування, що охоплюють широке коло державних посадових осіб, є санкції. Санкції у разі недотримання правил декларування, несвоєчасного подання або неподання всієї повноти інформації, як правило, передбачають адміністративні або дисциплінарні заходи. Кримінальні санкції рідко застосовуються за порушення, пов'язані з декларуванням активів, у той самий час вони можуть бути застосовні в разі надання завідомо неправдивої інформації, однак чіткого стандарту в цій галузі не існує, оскільки в різних країнах використовуються різні підходи.

У цілому, як бачимо, декларування доходів і співвідношення їх з рівнем життя того чи іншого чиновника є темою публічного обговорення і перебуває під ретельним контролем спеціальних фіскальних органів практично в більшості країн світу. Незважаючи на різноманітність систем, саме застосування інформаційних технологій робить значний вплив на процеси обробки декларацій, а введення електронних форм розкриття інформації державними

посадовими особами сприяє боротьбі з корупцією і зміцнює довіру до влади.

Ефективна протидія цьому злочинному явищу, крім наявності відповідної політичної волі, потребує належного законодавчого забезпечення, тобто запровадження дієвого комплексу нормативно-правових положень, що регулюють механізми запобігання корупції та посилення відповідальності осіб, винних у скоєнні корупційних діянь (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційне інтернет-представництво Президента України П. Порошенка (<http://www.president.gov.ua>); офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); сайт Радіо Свобода (<http://www.radiosvoboda.org>); Урядовий портал (<http://www.kmi.gov.ua>); Європейська правда (<http://www.eurointegration.com.ua>); офіційне представництво Голови Верховної Ради України В. Гройсмана (<http://chairman.rada.gov.ua>); газета Сьогодні (<http://ukr.segodnya.ua>); Західна інформаційна корпорація (<http://zik.ua>); сайт «Слово і Діло» (<http://www.slovoidilo.ua>); Deutsche Welle ([www.dw.com/ukrainian](http://www.dw.com/ukrainian)); Національний інститут стратегічних досліджень (<http://www.niss.gov.ua/>); радіо Голос Столиці (<http://newsradio.com.ua>); проект журналістських розслідувань корупції в органах державної влади – «CorruptUA.org» (<http://corruptua.org>); сайт «Стоп корупція» (<http://anticorruption.in.ua>); сайт FINANCE.UA (<http://finance.ua>); Всеукраїнське суспільно-політичне інформагентство «МЕДІАСТАР» ([www.mediastar.net.ua](http://www.mediastar.net.ua)); белорусський портал «ТУТ БАЙ МЕДІА» (<http://www.tut.by>); Центр політико-правових реформ (<http://pravo.org.ua>); Агенція регіональної інформації та аналітики (<http://galinfo.com.ua>); інформаційний ресурс м. Житомира – NEWS.DKS.COM.UA (<http://news.dks.com.ua>); Інформаційний портал «Українські реалії» (<http://ukrreal.info>); Український політик (<http://www.ukrpolitic.com>); ВЛАСНО.info - інформаційний портал м. Вінниця (<http://vlasno.info>); офіційний веб-сайт Конституційного Суду України (<http://ccu.gov.ua/uk/index>); сайт ГО «Громадський люстраційний комітет» (<http://lku.org.ua>).*

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

## **Управляючі компанії – панацея для ЖКГ?**

Майже рік минув з того часу, як Київрада ухвалила рішення «Про удосконалення структури управління житлово-комунальним господарством міста Києва», згідно з яким у кожному столичному районі створено КП «Управляючі компанії з обслуговування житлового фонду», які передаються до сфери управління відповідної районної державної адміністрації і на баланс яких житлово-експлуатаційні контори (ЖЕКи) повинні були передати житловий фонд, рухоме і нерухоме майно. Таким чином столична влада планувала створити єдину систему управління житлово-комунальним господарством (ЖКГ), витратами на утримання апарату, тарифоутворенням квартплати, а також підходами до використання коштів, які кияни сплачують ЖЕКам за комунальні



послуги.

Ця подія подавалася чиновниками як початок реформи ЖКГ, метою якої була демонополізація галузі та залучення до цієї сфери приватних компаній. За словами заступника голови Київської міської державної адміністрації П. Пантелєєва, таке рішення є першим кроком у реформуванні житлово-комунального господарства столиці, а наступним буде «адміністрування заборгованості», яка утворилася у ЖЕКів перед підприємствами за надані ними послуги, зокрема за водопостачання, опалювання. «Кияни завжди матимуть вибір у питанні управління будинком та його належного обслуговування, що включатиме і можливість створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), і варіант обслуговування, наприклад, муніципальними службами. Однак останні повинні гідно конкурувати на ринку, а не марно “проїдати” кошти киян. Оптимізацію системи управління у житлово-комунальному господарстві Києва спрямовано на покращення роботи муніципальних обслуговуючих компаній. Не йдеться про створення жодних монополій, а навпаки – розпочато процес демонополізації та формування ринку житлово-комунальних послуг», – запевняв П. Пантелєєв. За його словами, створюючи в кожному районі міста управляючі компанії (УК) з обслуговування житлового фонду, міська влада встановила чіткі вимоги до їхньої діяльності, ліквідувавши застарілі принципи роботи та можливість неефективного використання коштів. «Ми очистили систему від “випадкових людей” та нераціональних витрат. Наприклад, існували ЖЕКи, де 60 % усієї суми, яку сплачували люди за утримання будинків та прибудинкових територій, йшло на адміністративні потреби, тобто на утримання керівництва. Такого більше не буде, і до контролю за використанням коштів ми будемо активно залучати мешканців», – зазначив заступник голови КМДА. Але ж одна справа говорити і прагнути, і зовсім інша – наявний стан речей.

Керівник проекту Міжнародної фінансової корпорації «Енергоефективність в житловому секторі України» Г. Гайда наголошує: «Управляючі компанії зможуть надавати якісні послуги за прийнятними цінами лише за умов високої конкуренції на ринку житлово-комунальних послуг. Саме так вони працюють у більшості країн світу. Але цього не відбувається в Україні. Чому? Тому що клієнти – власники квартир – часто не знають, навіщо потрібна управляюча фірма і які у клієнта права. В Україні у зв'язці “управляюча компанія – клієнт” часто-густо з'являється ще й посередник – держава або муніципалітет, що в корені неправильно. Як правило, муніципалітет наймає управляючу компанію, а платять за її роботу мешканці. Такий підхід не дає змоги приватному бізнесу функціонувати нормально. Адже мешканці хочуть мати за одну ціну якийсь певний перелік послуг, а у влади можуть бути інші вимоги. У такій ситуації управляюча структура не знає, до кого прислухатися, адже вона залежить і від рішень місцевої влади, і від мешканців, які сплачують за послуги».

Громадяни України сподівалися, що управляючі компанії інвестуватимуть у ремонт житлового фонду. Але такий підхід у світовій практиці не використовується. У хорошому стані житлового фонду зацікавлені, у першу чергу, мешканці. Фірма, що управляє, може тільки допомогти в організації ремонту будинку, але замовляти й оплачувати роботи повинні власники, адже,

зрештою, стан будинку впливає на вартість їхніх квартир. Що ж до держави, то її роль – допомогти власникам привести свій дім у порядок.

«Ринку управляючих компаній в Україні ще немає. Не лише для комунальних, а й для приватних ЖЕКів, – зазначає М. Толмачов, генеральний директор будівельної компанії ТММ. – Тарифи регулюються державою і не відповідають фактичним витратам на експлуатацію новобудов навіть економ-класу. Нормативний тариф не враховує обслуговування і амортизацію нових інженерних систем, складного устаткування, яке зараз застосовують забудовники. І це не ринкова ціна. За нормативним тарифом обслуговувати будинок можна, але до певного часу. Такий тариф покриває тільки операційні витрати, а повинен містити й інвестиційну складову, тобто майбутні витрати на капітальний ремонт, заміну ліфтів тощо. З іншого боку, відсоток неплатежів залишається порівняно високим і в соціальному житлі, і в преміум-об'єктах. Українці не звикли платити за експлуатацію. Виняток становлять лише приватні ЖЕКи у структурі компаній-збудовників, які експлуатують власні об'єкти».

На думку фахівців, найбільш реальним буде сценарій, за яким ОСББ почнуть залучати управляючі фірми під конкретні послуги за чітко визначену плату. Скоріше за все, це будуть новобудови. У старому житловому фонді дуже неоднорідне соціальне середовище, через що складно приймати колективні рішення про управління будинком і оплату послуг.

І хоча міська влада обіцяє киянам продемонструвати, якою високою може бути якість житлово-комунальних послуг, проте, як показує практика, влада на місцях до ініціатив приватного бізнесу у сфері житлово-комунального господарства ставиться вельми неприємно. Один колишній начальник київського ЖЕКу з приводу спроби створити приватну фірму з обслуговування житлового фонду зауважив: «У нас був бізнес-план, ентузіазм і віра у світле майбутнє. Нам просто не дали змоги втілити їх у життя. Намір провалився, спіткнувшись об корупцію місцевої влади. Хто ж захоче розлучатися з контролем над грошовими потоками?» Тому й не дивно, що приватні компанії до житлово-комунального сектору України не поспішають. І в цьому їм перешкоджає не стільки законодавча база, скільки місцева влада.

Останні зміни до Житлового кодексу України (ЖК) значно розширюють можливості виходу на ринок приватних компаній з управління житловим фондом. Зокрема, він допускає співпрацю управляючих компаній безпосередньо з об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків. А у будинках, де нема ОСББ, управителя можуть найняти самі мешканці своїм рішенням на зборах. Але ОСББ до такої співпраці не прагнуть. «Потрібні не керівники, а обслуговуючі фірми, які мають власне устаткування і можуть запропонувати фактичні послуги з обслуговування будинку, а не просто з управління майном. Адже за відсутності сформованого ринку управляючі компанії просто наймуть тих самих жеківських ліфтерів, двірників і сантехніків», – вважає керівник Подільського відділення Спілки власників житла м. Києва Н. Карпюк. Зрозуміти побоювання керівників ОСББ можна: управляючі фірми стають їхніми конкурентами. Адже сьогодні в Україні ОСББ (там, де вони є) самостійно наймають персонал для прибирання вулиць, ремонту під'їздів, вивезення сміття тощо. Самі мешканці теж, як правило, не надто

бажають потрапити під опіку управляючих компаній та приватних ЖЕКів, оскільки їхні тарифи істотно вищі за тарифи муніципальних ЖЕКів. «Жителі будинків, якими управляє приватний ЖЕК, платять у 2-2,5 разу більше, ніж тих будинків, що обслуговуються комунальним підприємством», – зазначає один з керівників ОСББ у Києві В. Лукашева. І причина в тому, що виробники теплової й електричної енергії, а також водоканали нараховують управляючим фірмам плату за спожиті ресурси за тарифами для юридичних осіб. А мешканці звичайного будинку розраховуються за тепло, світло і воду за тарифами, встановленими для населення. Втім, така практика діє не скрізь. Наприклад у «Київенерго» і «Київводоканалі» запевняють, що в питанні нарахування тарифів форма власності ЖЕКу не має значення.

До того ж не завжди приватні управляючі компанії функціонують чесно. Рентабельність бізнесу в ЖКГ не має чіткого визначення. Яка насправді собівартість обслуговування одного квадратного метра, достеменно не може підрахувати ніхто. Розмір тарифів розраховується для кожного будинку індивідуально (наприклад, десь немає ліфта, а десь їх два). Також у тарифі є графа «інші витрати», яка може містити усе, що завгодно, а приватні фірми мають змогу заробляти, здаючи в оренду горища, підвали, прибудинкові території, та на рекламі.

Влада Києва готується почати перерозподіл ринку сервісного обслуговування багатоквартирних будинків. Згідно з ухваленим у 2015 р. Законом «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» до 1 липня 2016 р. жителі мають визначитися з формою управління такими будинками. Наприклад, створити об'єднання власників багатоквартирних будинків і доручити йому обслуговування будинку або створити ОСББ і передати сервісні функції управляючій компанії, обравши її на власний розсуд. Є й третій варіант – власники квартир можуть самостійно обслуговувати свій дім без створення ОСББ, але тоді для ухвалення будь-яких господарських рішень потрібна згода 75 % мешканців. Досягти цього практично неможливо. Якщо мешканці не реалізують жоден з варіантів, влада може самостійно призначити сервісну компанію, яка опікатиме їхній будинок, обравши її за конкурсом. Аби цього не сталося, городяни зараз масово створюють ОСББ. Жителі старих будинків намагаються відмовитися від послуг комунальних ЖЕКів, а жителі новобудов – від управляючих компаній, свого часу нав'язаних їм забудовниками. Але зробити це не завжди легко – адже разом з багатоквартирними будинками ці компанії втрачають величезні прибутки. Щоб зберегти за собою столичні багатоквартирні будинки, управляючі компанії йдуть на всілякі хитрощі. Наприклад, інвестори одного з нещодавно побудованих житлових комплексів скаржаться, що забудовник примушує їх підписувати «нерозривні» договори зі «своєю» управляючою компанією, погрожуючи їм позбавленням квартири.

Відповідальності за відмову управляючих компаній передавати документацію на багатоквартирні будинки ОСББ законодавством зараз не передбачено. Тому активісти пропонують внести зміни до Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» і запровадити систему штрафів. Така норма не лише допоможе киянам позбутися

нав'язаних їм забудовниками управляючих компаній, а й захистить у майбутньому від недобросовісності тих обслуговуючих організацій, які буде призначено владою з 1 липня 2016 р.

Прагнення замінити комунальні ЖЕКи на так звані управляючі компанії сьогодні є найбільш суперечливим і скандальним пунктом запропонованої владою програми реформування житлово-комунального господарства країни. Тому виникає питання: для кого і для чого насправді планувалося створення управляючих компаній? По-перше, відсутність у оновленому Житловому Кодексі пунктів про відповідальність управляючих компаній за якість комунальних послуг, що надаються, свідчить, що їм відводиться лише роль фінансових посередників. По-друге, згідно з новим ЖК, управляючі компанії, являючи собою приватні комерційні структури, зможуть ефективніше, ніж це роблять нинішні ЖЕКи, «вбивати» з мешканців комунальні платежі та відсуджувати у них за борги квартири.

Як бачимо, створення управляючих компаній відповідає передусім інтересам представників бізнесу, а не пересічних громадян. А форсування процесу створення управляючих компаній і витіснення комунальних ЖЕКів може призвести, особливо на початковому етапі реформування, до серйозних технічних і організаційних збоїв у функціонуванні багатьох старих будинків. Адже попри усі недоліки комунальних ЖЕКів вони все ж є сталими і «притертими» колективами фахівців різного профілю, які знають «своє господарство» і здатні обслуговувати його комплексно. У разі ж ліквідації комунальних ЖЕКів управляючим компаніям доведеться або укласти угоди із старими фахівцями (тоді питається, навіщо взагалі потрібні ці УК), або набирати нових, яким знадобиться чималий час на практичне вивчення конструктивних і технічних особливостей кожного будинку, підземних та наземних комунікацій, що їх забезпечують. Але практика діяльності приватних ЖЕКів, нав'язуваних при введенні в експлуатацію житлових будинків великими будівельними компаніями (типу «Поздняки-Житлобуд», «Сантана», «Житло ХХІ століття» тощо) доводить, що вони в інтересах своїх власників майже завжди «хімічать» з нарахуванням комунальних платежів і квартирною платою навіть більше, ніж районні ЖЕКи. А якість житлово-комунальних послуг, що надаються ними, не набагато вища.

Аналіз діяльності приватних ЖЕКів показує, що ні приватні житлово-комунальні контори, ні тим більше управляючі компанії, не здатні стати панацеєю для реформування українського ЖКГ.

Якщо комунальні ЖЕКи шляхом створення при них повноважних громадських рад і районних громадських організацій мешканців багатоквартирних будинків змусити працювати хоча б так, як вони працювали за радянських часів, то це вже було б великим досягненням порівняно з тим, як сьогодні працюють багато приватних ЖЕКів.

Тому, на думку фахівців, головною метою усієї урядової програми реформування ЖКГ повинно стати визнання права на існування усіх чотирьох можливих форм обслуговування багатоквартирних і приватних будинків (ОСББ, комунальних і приватних ЖЕКів, управляючих компаній) та створення правових, фінансових, матеріально-технічних і організаційних умов для

розгортання між ними здорової конкуренції. І тоді природно-еволюційним шляхом, за участі й контролю громадськості, сформується своя, найбільш прийнятна і життєздатна для кожного регіону, міста, району і селища система функціонування ЖКГ.

Т. Бідюк, власкор НЮБ НБУВ

## ***Добровільне об'єднання територіальних громад – черговий крок до децентралізації***

Сьогодні децентралізація стала чимось більшим за реформу, а її проведення розглядається на рівні питань збереження державності України.

Децентралізація, тобто, насамперед, передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування, має на меті надати якомога більше повноважень тим органам, які знаходяться ближче до людей і де такі повноваження можна реалізовувати найуспішніше. Повноцінне місцеве самоврядування покаже перспективи розвитку держави, надасть змогу кожній людині знайти своє місце в країні та впливати на цю перспективу через участь у житті громади, у тому числі й економічному. Але головну роль тут відіграє бажання і спроможність громади користуватися наданими їй повноваженнями. Президент України неодноразово наголошував, що децентралізація – одне з основних завдань, що сьогодні стоять перед владою.

У цьому контексті варто звернути увагу на Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. Як заявив перший заступник голови Адміністрації Президента України В. Ковальчук, прийняті та підписані Президентом закони «Про засади державної регіональної політики» та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» є важливими кроками на шляху до децентралізації. Також він звернув увагу на той факт, що добровільне об'єднання територіальних громад отримуватиме конкретну державну підтримку, у тому числі й фінансову, у вигляді субвенцій на формування інфраструктури, які визначаються державним бюджетом. Закон регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, якого раніше не було. Відповідно до умов децентралізації джерелом влади повинні стати місцеві громади. Метою закону є добровільне об'єднання територіальних громад, які здатні самостійно вирішувати питання розвитку своїх територій, створення спроможних територіальних громад, які в інтересах місцевого населення безпосередньо та через органи місцевого самоврядування на підставі закону можуть здійснювати регулювання і управління істотною частиною суспільних справ, що належать до їхніх повноважень. Закон передбачає, що територіальні громади, наділені достатніми фінансовими, інфраструктурними та кадровими ресурсами, надаватимуть якісні послуги у сфері освіти, культури, медицини, соціального захисту, житлово-комунального господарства, забезпечення охорони громадського порядку тощо. Оскільки згаданий закон спрямований на децентралізацію влади, контроль за владою будуть здійснювати самі люди.

Цим законом визначаються й основні умови добровільного об'єднання територіальних громад: у їхньому складі не передбачено іншої територіальної громади, територія має бути нерозривною і розташованою в межах однієї області. Також беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади; якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання. Добровільне об'єднання територіальних громад не призводить до зміни статусу населених пунктів як сільської чи міської місцевості, найменування громади, як правило, є похідним від найменування населеного пункту (села, селища, міста), визначеного її адміністративним центром.

Ініціаторами добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст можуть бути сільський, селищний, міський голова, не менш як третина депутатів від загального складу сільської, селищної, міської ради, органи самоорганізації населення відповідної території (за умови представлення ними інтересів не менш як третини членів відповідної територіальної громади). Потім сільський, селищний, міський голова забезпечує вивчення пропозиції щодо ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад та її громадське обговорення, яке проводиться протягом 30 днів від дня надходження такої пропозиції. Після завершення громадського обговорення пропозиція подається до відповідної ради на наступну сесію для прийняття рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад та делегування представника (представників) до спільної робочої групи.

Відповідно до цього закону вводиться нове поняття в системі місцевого самоврядування – староста. У селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», за винятком її адміністративного центру, обирається староста на строк повноважень місцевої ради. Обрані старости представлятимуть інтереси жителів сіл у виконавчому комітеті об'єднаних територіальних громад.

Староста є посадовою особою місцевого самоврядування і виконує такі обов'язки:

- представляє інтереси жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;
- сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;
- бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища;
- вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їхніх посадових осіб;
- здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту.

Староста обирається в порядку, визначеному законом. Староста є членом виконавчого комітету ради об'єднаної територіальної громади за посадою.

Перший крок до децентралізації влади зробили на Дніпропетровщині. Свідоцтво про державну реєстрацію статуту територіальної громади видано Жовтневій сільській територіальній громаді у Дніпропетровській області. Голова новоствореної сільської територіальної громади А. Шевцов наголосив, що вони першими в Україні зареєструвалися як об'єднана територіальна громада і сподівається, що стануть прикладом для інших об'єднаних громад. Дубрівська сільська територіальна громада стала другою в Україні і першою в Житомирській області об'єднаною громадою, яка має зареєстрований Статут.

17 січня 2016 р. в Україні відбулися перші вибори старост. Вибори пройшли у смт Ірдинь Білозірської об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області та у селах Майори і Повстанське Біляївської міської об'єднаної територіальної громади Біляївського району Одеської області. 24 січня відбулися вибори старост ще у 30 об'єднаних громадах Запорізької, Рівненської, Хмельницької, Черкаської областей. Крім того, вибори старост відбулися 14 лютого в Одеській, 21 лютого в Закарпатській, 28 лютого в Івано-Франківській та Львівській областях. На 6 березня призначені вибори старост у Чернігівській, на 13 березня – у Тернопільській областях. Поки що в Україні створено 159 громад і вибори старост у них триватимуть упродовж усього року.

Статут – це перший документ нової громади. Після цього необхідно прийняти на баланс майно сільських рад, які увійшли до об'єднання, розробити структуру громади, розрахувати бюджет.

18 червня 2015 р. у приміщенні Київської облдержадміністрації відбулася інформаційна зустріч «Функціональна децентралізація в Україні», під час якої присутні обговорювали проблеми адміністративно-територіальної реформи. Захід був організований Офісом реформ у Київській області у рамках проекту ЄС «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні». Участь в обговоренні актуальних питань децентралізації взяли голова Київської облдержадміністрації В. Шандра, керівник обласного Офісу реформ В. Удовиченко, директор з науки і розвитку Інституту громадянського суспільства А. Ткачук, керівник проекту «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні» А. Гінкул, депутати Київської обласної ради, голови райрад, сільські і селищні голови, представники громадських організацій і волонтери Офісу реформ.

У вступному слові В. Шандра підкреслив, що проведення цієї реформи дасть змогу створеним громадам бути економічно самодостатніми і «наблизити державні кошти до людей». Треба рухатися вперед, до кращих змін. За його словами, це щастя і водночас складність – творити нову, успішну та розвинуту країну. Керівник обласного Офісу реформ В. Удовиченко переконаний, що адміністративно-територіальна реформа виведе Україну на більш якісний рівень розвитку, що саме з об'єднаної громади розпочинається ідея української державності. «Якій бути країні, нашим селищам і містам у майбутньому – залежить від нас і об'єднання наших зусиль. Тому давайте об'єднуватися і розпочинати процес створення спроможних територіальних громад заради України», – закликав В. Удовиченко. Директор з науки і розвитку Інституту громадянського суспільства А. Ткачук звернув увагу на головну мету реформи

децентралізації. За його словами, реформа спрямована на те, щоб на місцях була ефективна влада і у громаді був один «яскраво виражений центр».

У рамках цього заходу відбулася презентація проекту «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні». Його керівник А. Гінкул зазначив, що головним завданням цього проекту є налагодження співпраці між громадськими організаціями і місцевими органами влади стосовно реалізації реформи з децентралізації, нарощування їхнього спільного потенціалу для підготовки відповідних міні-грантових проектів і створення ефективного механізму громадського моніторингу.

За словами голови Дніпропетровської облдержадміністрації В. Резніченка, децентралізація є реальним шансом для відродження економіки міст та сіл регіону; уперше за роки незалежності кожна громада отримає можливість самостійно розпоряджатися заробленими коштами, бути господарями на власній землі.

Отже, реформа дасть поштовх до повноцінного розвитку громад, а ми всі є членами територіальних громад. Тому ця реформа торкнеться кожного в Україні. Децентралізація приведе не тільки до змін системи влади в країні, а й змін, які стосуються всіх аспектів нашого повсякденного життя. Реформа дасть нам змогу поліпшити життя у своїй громаді і в країні у цілому (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: <http://makariv.info>; <http://zakon2.rada.gov.ua>; <http://www.kagarlyk-rda.gov.ua>; <http://www.bbc.com>; <http://www.hromadske.tv>; [galinfo.com.ua](http://galinfo.com.ua); <http://hromadskeradio.org>; <http://tsn.ua>; <http://oda.zt.gov.ua>; <http://ukr.lb.ua>; <http://www.newsru.ua>).*

## У ЦЕНТРІ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

С. Закірова, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

### **Чи стануть внутрішньо переміщені особи потенціалом і рушійною силою держави?**

(За матеріалами парламентських слухань у Верховній Раді України  
17 лютого 2016 р.)

17 лютого 2016 р. за ініціативи Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин у Верховній Раді України відбулися парламентські слухання на тему: «Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на території, не контрольованій українською владою в зоні проведення антитерористичної операції».

Для участі в парламентських слуханнях не пізніше як за п'ять днів до початку роботи представники об'єднань громадян, наукових установ, представники громадськості, які виявили бажання взяти в них участь, мали подати відповідну заявку до комітету, що проводив підготовку до слухань. Про важливість ініційованого парламентарями заходу говорить той факт, що до участі в слуханнях, за словами голови Комітету з прав людини Г. Немирі,



zareєструвалося 825 осіб, з них виступили лише 23 представники. Головуюча на засіданні заступник Голови Верховної Ради України О. Сироїд навіть уже під час слухань отримала велику кількість заявок на виступ, утім надати слово усім бажаючим було неможливо. Тож присутнім на слуханнях і загалом усім зацікавленим особам було запропоновано подати свої пропозиції до Комітету з прав людини, оскільки процес формування рекомендацій не завершується проведенням парламентських слухань.

Для участі в роботі також були запрошені представники органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Утім, на жаль, уряд України недостатньо уваги приділив слуханням, чим лише підтвердив своє ставлення до розв'язання проблем переселенців. Як зазначив Г. Немиря, незважаючи на заклики Голови Верховної Ради В. Гройсмана та Комітету з прав людини, Кабінет Міністрів проігнорував слухання і визначив своїми доповідачами заступників міністрів. «Відсутність міністрів соціальної політики і юстиції – це неповага до громадян, яким уряд має служити», – наголосив народний депутат.

«Як ми знаємо з офіційних джерел, станом на початок 2016 року взято на облік близько 1 мільйона 700 тисяч внутрішньо переміщених осіб. Це цифра – більша за населення такої європейської країни, як Республіка Естонія та низки інших країн світу. Ще більш, ніж 3 мільйони наших громадян залишились на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим та Донецької і Луганської областей. Влада має чути цих громадян і розглядати їх не як проблему, а як частину рішення», – підкреслив голова Комітету з прав людини Г. Немиря.

Дуже актуальним є «вивчення обличчя переселенця», чого, на жаль, держава поки що так і не зробила, – наголосила уповноважений Верховної Ради України з прав людини В. Лутковська. Таку саму думку висловив і Г. Немиря: «Не можна ставитися до цієї категорії громадян, як до сірої маси, не можна ділити українців на більших і менших патріотів».

Про важливість формування адекватної сучасним викликам політики держави щодо ВПО говорили практично усі учасники слухань. В. Лутковська закликала розробити державну стратегію щодо вимушених переселенців для виконання державою свого обов'язку перед цією категорією громадян України. «Уряд має переорієнтувати свою політику у цій сфері. Вимушені переселенці – це потенціал, який має держава, але не використовує. Уряд повинен нарешті переглянути свою політику у цій сфері, і тоді вороже ставлення до вимушених переселенців зміниться. Державна стратегія має розглядати ВПО не як тягар, а величезний потенціал, і вони стануть рушійною силою реформ, економіки і держави», – зазначила уповноважений ВР України з прав людини. Неприсутність міністрів на слуханнях з проблем переселенців та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій і не контрольованій українською владою території, заступник Голови Верховної Ради України О. Сироїд розцінила як свідчення відсутності такої державної урядової політики. Ще більш категорично висловився з цього приводу голова громадської організації «Конгрес Сходу України» А. Бутінцев: «Сьогодні державна стратегія є, і вона – Не помічати вимушених переселенців!» Підтвердженням такого ставлення урядовців та депутатів стали слова голови Комітету ВР України з

питань європейської інтеграції, уповноваженого Президента України з мирного врегулювання ситуації в Донецькій і Луганській областях І. Геращенко: «Є багато бажаючих займатись проектом “Стіна”, але ніхто не хоче перейматись проблемами переселенців».

Створити єдиний спеціальний центральний орган виконавчої влади з питань внутрішньо переміщених осіб та розробити державну стратегію допомоги внутрішньо переміщеним особам, захисту прав і свобод громадян України, які проживають на тимчасово не контрольованих державною владою територіях Донецької та Луганської областей, закликав і голова Комітету з прав людини Г. Немиря. Стратегія держави, на його думку, має обов’язково враховувати той факт, що серед громадян України, що вимушено покинули власні домівки, існують різні категорії: ВПО, хто планує повернутися додому; ВПО, хто з різних причин вирішив не повертатися до Донбасу і Криму; ВПО, хто виїхав, але хоче переїхати до іншого місця проживання.

Експерт з адвокації Всеукраїнської благодійної фундації «Право на захист» О. Виноградова, закликаючи уряд розпочати роботу над проектом п’ятирічної державної стратегії щодо відновлення цілісності України, дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які залишаються проживати в Криму і на непідконтрольних територіях Донбасу, зазначила, що необхідні законодавчі підвалини для такої роботи вже закладені, «щоб на регуляторному рівні закрити питання проблем ВПО готові 40 законопроектів, ще 50 – знаходяться на розгляді у комітетах Верховної Ради».

На необхідності виокремлення у державній стратегії особливого напрямку роботи, спрямованого на підтримку громадян України, що залишаються на непідконтрольній території, наголосила експерт з питань внутрішньо переміщених осіб Інституту суспільно-економічних досліджень Т. Дурнєва. Вона зазначила: «Україні треба артикулювати свою позицію щодо громадян, які залишилися на неконтрольованій території. Люди в окупації вже зараз мають знати, що з ними буде, коли повернеться Україна».

Голова Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні Ф. Фрейзер підкреслила: «Люди на окупованих територіях відчують, що їх покинули, там немає верховенства права, відбуваються тортури, зникають люди, немає доступу до госпіталів та шкіл. У цьому зв’язку я хочу нагадати, що хоч ця територія і не підконтрольна українській державі, згідно з міжнародним правом, це її обов’язок забезпечити дотримання прав своїх громадян, які залишилися там».

На вкрай необхідній для суспільства в цілому, і внутрішньо переміщених осіб зокрема, державній стратегії зосередила свою увагу і професор Донецького національного університету, експерт Комітету виборців України О. Стяжкина. Вона сказала: «Усі ми потребуємо правил деокупації та процесу звільнення непідконтрольних сьогодні Україні територій». Науковець наголосила на формуванні чітких і зрозумілих українцям алгоритмів, механізмів та стандартів роботи держави щодо повернення своїх громадян і територій. На її думку, важливо вже зараз уникати певних слів і словосполучень (наприклад, громадянський конфлікт, громадянська війна), які неправильно відображають стан речей і спотворено формують суспільну думку.

Серед найбільш уразливих категорій переселенців та громадян, що

залишилися на неконтрольованій території, є люди з інвалідністю. На жахливе становище людей з інвалідністю, які залишилися на окупованих територіях або стали вимушеними переселенцями, наголосив у своєму виступі голова Дебальцівської молодіжної організації інвалідів «Ми – рівні» В. Святошенко. До проблем інвалідів сьогодні українська влада ставиться за принципом: «немає людей – немає проблеми», – заявив на слуханнях уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю В. Сушкевич. «ООН обліковує таких громадян, а Україна – ні. Це сором!» Проте навіть на встановлений законом статус постраждалого від тероризму можуть розраховувати далеко не усі. Більшість постраждалих отримують посвідчення, де замість тероризму причиною інвалідності зазначаються загальні захворювання. Утім, наголосив В. Сушкевич, з будь-якою довідкою стан речей не змінюється: матеріальне забезпечення людей з інвалідністю, житлові умови, можливості медичного обслуговування є вкрай незадовільними. І за умов зменшення фінансування в Державному бюджеті України на 2016 р. допомоги внутрішньо переміщеним особам майже на 500 млн грн, люди з інвалідністю будуть практично позбавлені і того мізерного забезпечення. «Уявіть себе без ніг, а Вашу дівку розбомбили і навколо війна. Не покидайте цих людей, які страждають, дайте їм право на життя!» – закликав уповноважений Президента України з прав людей з інвалідністю.

Значна кількість вимушених переселенців з різних причин не бажає далеко від'їжджати від рідних домівок, тож кількість зареєстрованих ВПО порівняно з місцевим населенням найбільша в підконтрольній Україні частині територій Луганської та Донецької областей. Про намагання розв'язувати проблеми ВПО говорили присутні на слуханнях представники місцевої влади українських територій, прилеглих до лінії розмежування. Так, керівник військово-цивільної адміністрації селища Новотошківське та села Жолобок Попаснянського району Луганської області С. Шакур зазначив, що на території населених пунктів Новотошківське та Жолобок за період припинення вогню відновлено 39 будинків, перекрито 20 тис. кв. м дахів, що дорівнює площі трьох футбольних полів, вставлено 2 тис. кв. м віконного скла. Все це зроблено як за рахунок держави, так і за допомоги волонтерів та міжнародних організацій. Але вкрай важливою залишається кадрова проблема на «прифронтових» територіях. «У наші села не заманиш ані вчителів, ані лікарів. Навіть з правоохоронцями проблеми», – наголосив С. Шакур.

На важливість організації кадрової роботи вже сьогодні наголошується і в доповідній записці «Забезпечення прав і використання соціально-економічного потенціалу внутрішньо переміщених осіб», що до парламентських слухань була підготовлена спеціалістами структурних відділень НАН України: Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи, Інституту економіки промисловості, Інституту економіко-правових досліджень, Інституту економіки та прогнозування, Інституту регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього. «Кадри для органів місцевого самоврядування та місцевих органів влади на Донбасі (в перспективі – для звільнених тимчасово окупованих територій) найбільш доцільно вже зараз шукати серед ВПО, які мають чіткий образ майбутнього регіону як невід'ємної частини України, та на власному прикладі

переконалися у необхідності ефективного управління регіоном і володіють ситуацією в ньому», – ідеться в документі.

Про необхідність врахування державою особливостей життя і управління в частині територій Луганської та Донецької областей говорили перший заступник голови Луганської обласної військово-цивільної адміністрації Є. Пушко-Цибуляк, т. в. о. заступника голови Донецької обласної військово-цивільної адміністрації І. Стокоз, голова Мар'їнської військово-цивільної адміністрації В. Мороз. У своїх виступах вони наголосили, що там практично іде війна, і держава має відрізнити мирні і «прифронтові» території, де цивільне населення постійно перебуває на межі війни і миру, де відбуваються провокації, унаслідок яких і до сьогодні руйнуються будинки, страждають і навіть гинуть мирні мешканці.

Суттєвої уваги громадськості потребує не тільки державна фінансова допомога переселенцям і постраждалим від бойових дій у зоні АТО, наголосили учасники парламентських слухань. «Сьогодні необхідний постійний контроль за розподілом тих величезних коштів і ресурсів, що прийшли для переселенців в Україну від численних міжнародних організацій», – зазначив координатор переселенців в м. Одеса, заступник голови ВГО «Всеукраїнська колегія людей з обмеженими можливостями «Соціальна солідарність» П. Блошиця. На його думку, представниками громадськості має бути створений спеціальний орган, що буде проводити постійний і відкритий моніторинг розподілу надходжень.

Важливою причиною соціального напруження серед переселенців залишається невирішеність проблем кредитних відносин з банківськими установами, зазначив у своєму виступі помічник-консультант народного депутата А. Денисенка, представник конфедерації будівельників України О. Адамов. В умовах зтяжного характеру проведення АТО й неможливості повернення значної кількості людей до своїх домівок, необхідна розробка довготермінового і системного підходу до розв'язання проблем із кредитною заборгованістю ВПО. За словами О. Адамова, об'єктивні умови сьогодення вимагають змін у трактуванні окремих положень договірних відносин між фінансовими установами та переселенцями. Зокрема, на його думку, необхідно забезпечити видачу сертифікатів з форс-мажорних обставин для кредитних історій тих громадян, які вимушено покинули місця проживання в зоні проведення АТО та Криму. На необхідності розв'язання зазначеної проблеми наголошується і в Науково-довідній записці Інституту економіки промисловості НАН України «Оцінка законодавства України із захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб й населення окупованих територій та пропозиції з його удосконалення», що була підготовлена до парламентських слухань. У ній зазначено, що хоча кредитні питання між переселенцями і банками регулюються відповідними кредитними договорами й постановами Національного банку України, «було б доцільно закріпити ключові питання захисту внутрішньо переміщених громадян в цій сфері на законодавчому рівні».

Однією з найголовніших проблем, з якою із самого початку стикнулися переселенці, і яка й досі взагалі не вирішується на державному рівні, є житлова проблема. Практично всі учасники слухань звертали увагу на невирішеність і гостроту житлового забезпечення ВПО. Про участь самих громадян у

розв'язання цієї проблеми говорив на слуханнях і голова громадської організації «Асоціація житлового будівництва переселенців» С. Морозов. Сьогодні це питання залишається одним з найважливіших для переселенців, поряд із проблемами працевлаштування, соціального захисту і адаптації, але самостійно вирішити його неможливо. У Науково-довідній записці Інституту економіки промисловості НАН України зазначено, що відповідно до існуючого сьогодні законодавства і механізмів кредитування будівництва житла для ВПО, виходячи з практики створення об'єктів доступного житла у регіонах, можливість його отримання для переселенців настане лише через 10 – 12 років. Тож держава має змінити підходи і передбачити створення фонду житла для переселенців у вже діючих програмах, що дасть можливість скоротити терміни розв'язання житлових проблем.

На необхідності та важливості розв'язання проблем переселенців, змін в оцінках державою ВПО наголосив і координатор з гуманітарних питань, координатор системи ООН в Україні, постійний представник Програми розвитку ООН в Україні Ніл Вокер: «Вимушені переселенці – це не люди другого сорту, і політики повинні допомогти їм. Україна зможе дуже швидко відновитися, якщо вимушених переселенців будуть розглядати як рушійну силу цього процесу».

Підсумовуючи роботу парламентських слухань, голова Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Г. Немиря підкреслив, що влада має брати до уваги той факт, що переселенці не біжать з України, вони бачать себе громадянами нашої держави, і влада повинна зробити все можливе, щоб вони відчували себе захищеними і потрібними. «Лише держава, яка поважає своїх громадян може розраховувати на те, що вони будуть поважати її», – наголосив Г. Немиря. Він запевнив присутніх, що це тільки перші слухання з такого важливого питання життя нашої держави. Парламентарі й надалі намагатимуться розглядати разом із громадськістю через інструмент парламентських слухань проблеми переселенців і громадян, які проживають на тимчасово окупованій території України та на території, не контрольованій українською владою в зоні проведення антитерористичної операції. Народний депутат закликав парламент затвердити рекомендації слухань, а Президента України, уряд та місцеву владу – невідкладно розпочати їхнє виконання.

# Основні тенденції висвітлення кримського питання в ЗМІ (січень 2016)

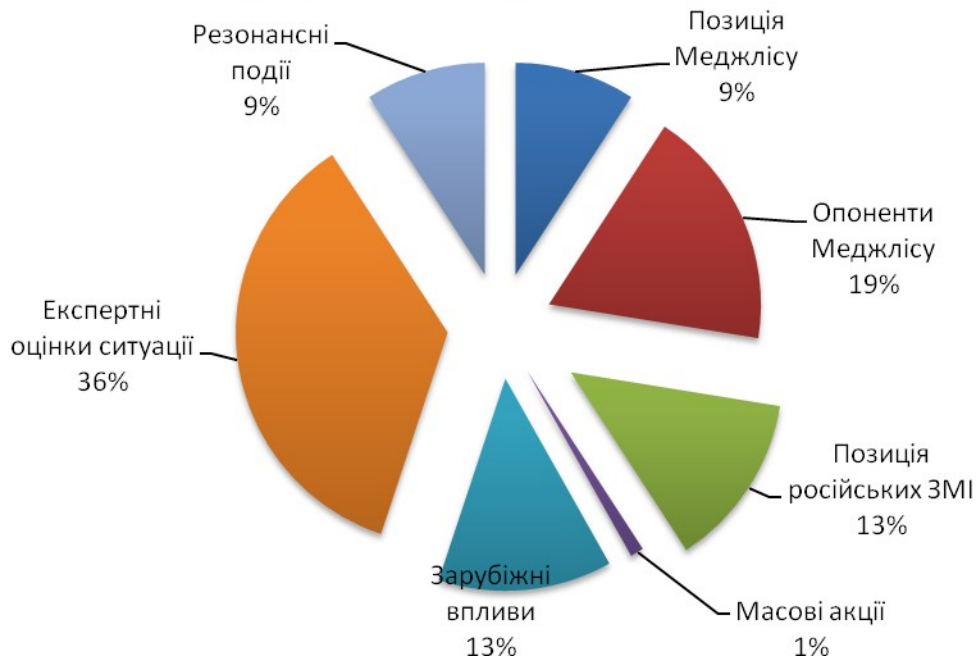
Підготовка і виконання проекту:

М. Грет, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

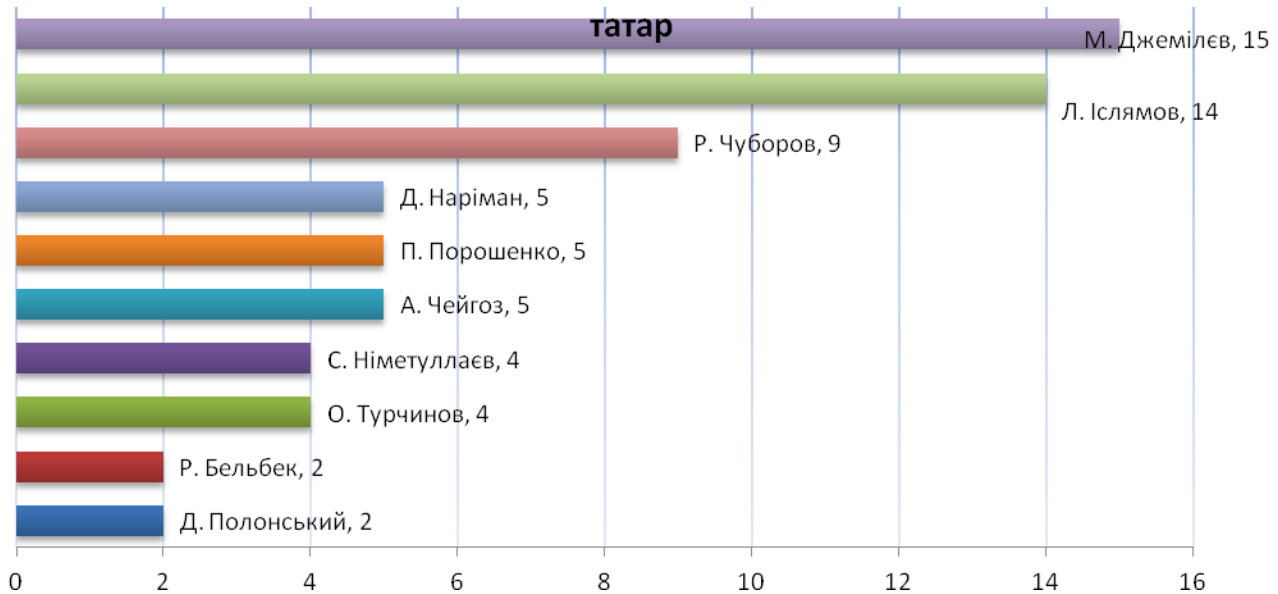
Проблеметика з питань Криму, що висвітлювалася ЗМІ в січні (за матеріалами неповторюваних повідомлень електронних засобів масової інформації):

- Аналіз причин кримської кризи
- Проблеми отримання (нав'язування) російського громадянства, супутні проблеми, пов'язані з правовою невизначеністю щодо «громадян Кримського округу РФ»
- Війна на Сході України
- Критика політики РФ у Криму Туреччиною
- Повсякденне життя Криму
- Захист прав кримських татар
- Земельне питання в Криму
- Етно-політичні ризики в Криму
- Українські перспективи Криму
- Тиск на Меджліс
- Репресії щодо кримських татар
- Порушення прав людини та політичні репресії в Криму
- Підтримка кримських татар Україною
- Туреччина як союзник України
- Крим у статусі окупованої території
- РФ у військовому конфлікті в Україні
- Плани Києва щодо Криму
- «Подвійні стандарти Заходу»
- Спроби виправдати анексію Криму
- «Єдність народів Криму»
- Російський погляд на інтеграцію Криму в РФ
- Реабілітація жертв політичних репресій
- Лояльність кримських татар до РФ
- «Къырым бирлиги»
- Кримські татари як загроза РФ
- Проблема екстремізму та тероризму
- Міжнародна підтримка Росії

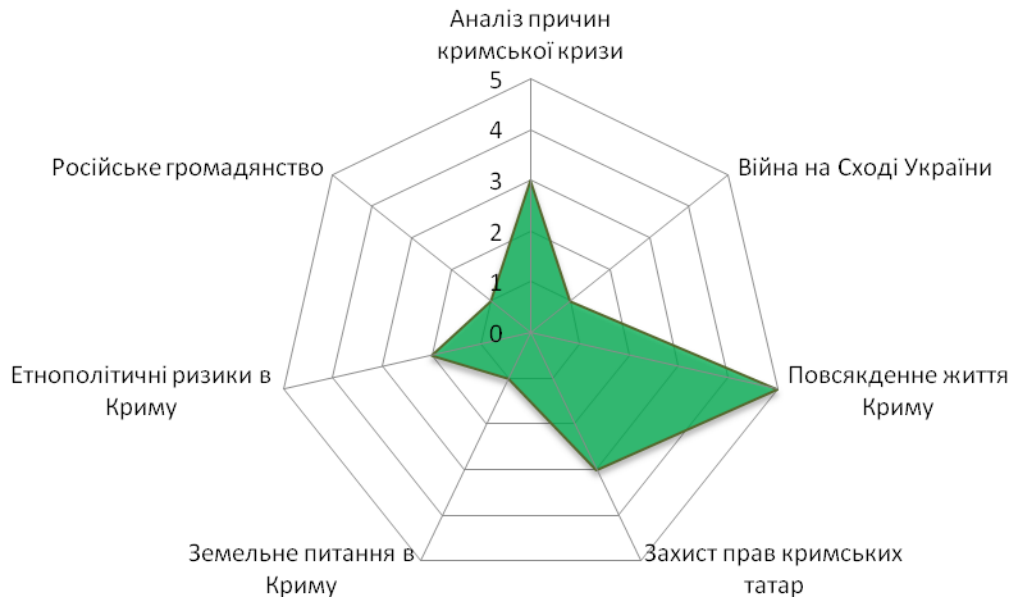
### Співвідношення кількості публікацій за джерелами повідомлень



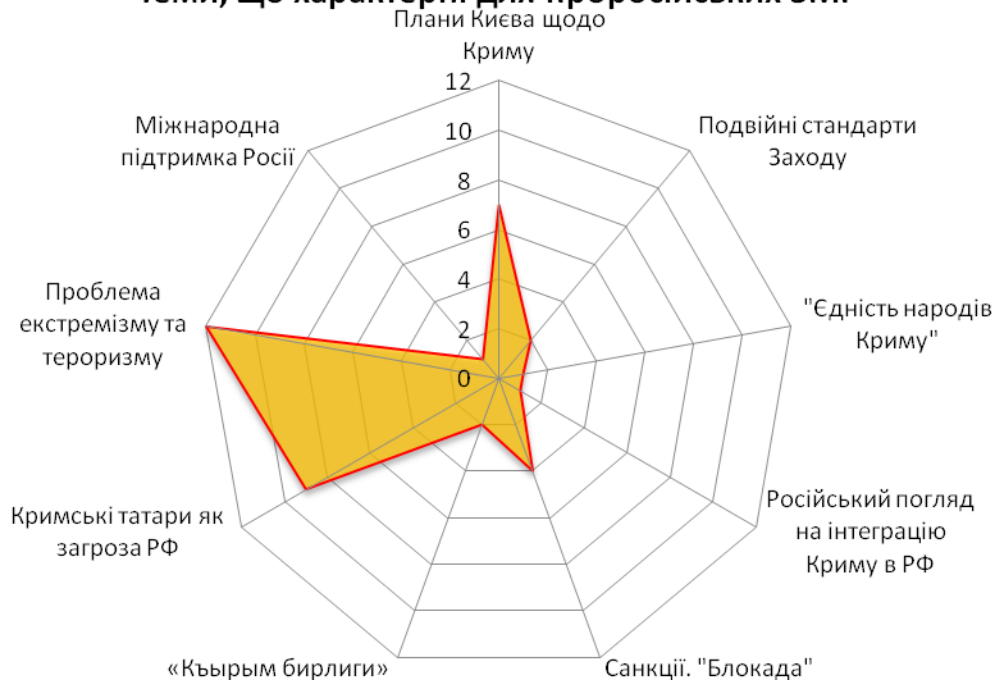
### Найбільш згадувані персоналії в публікаціях щодо кримських татар



## Спільні теми, що зустрічаються в проукраїнських і проросійських ЗМІ

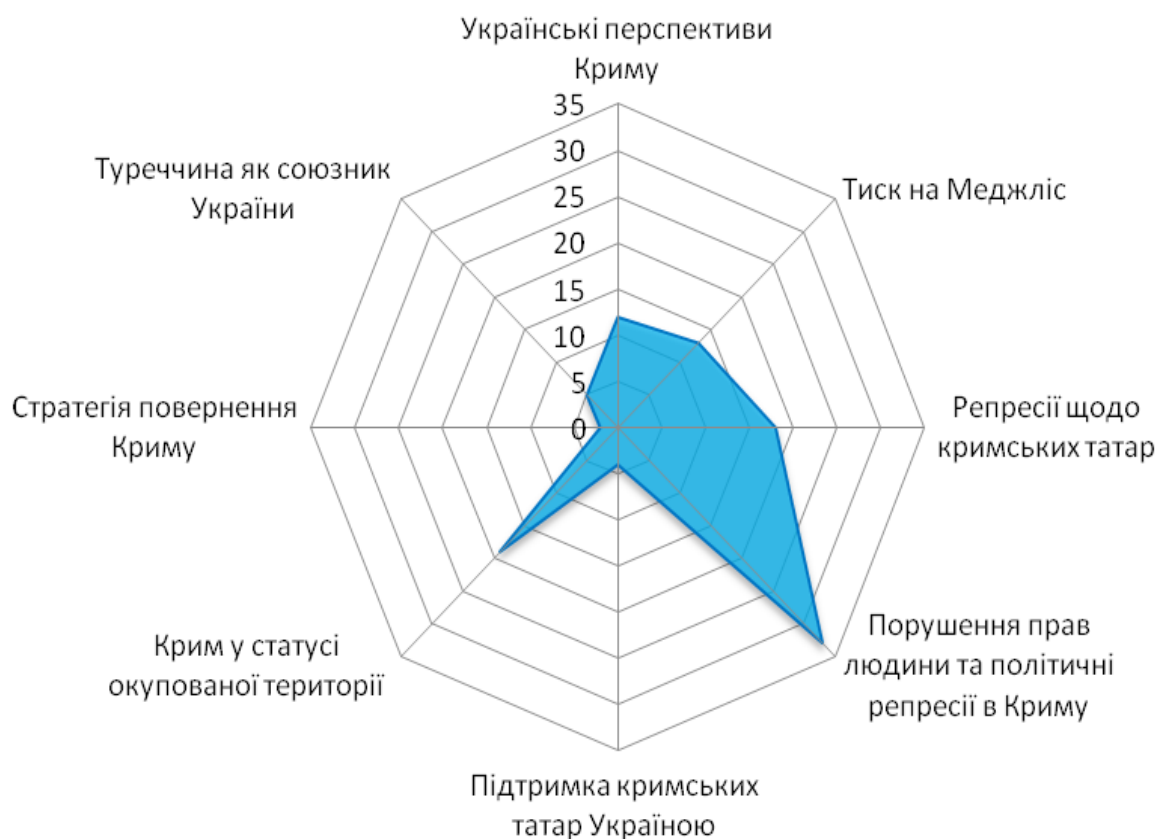


## Теми, що характерні для проросійських ЗМІ





## Теми, що характерні для проукраїнських ЗМІ



## ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, канд. юрид. наук, адвокат, аудитор

### ***Приклад ефективного піару від ДФСУ: або про право залишитися спрощенцем 3-ї групи***

Фахівці у сфері піару кажуть, що набагато важливішим є те, щоб про тебе говорили, а не те, що саме говорять. Головне, нагадати про себе, щоб тебе не забули. Яскравим прикладом такого піару є нещодавно вчинене опублікування мапи РФ компанією Кока-кола. Спочатку без Калінінградської області, Криму та Курильських островів, а потім з ними. При цьому компанія вибачилася за свою «помилку». Та от у мене виник певний сумнів щодо того, що це була помилка. По-перше, навряд чи такі вже простачки займаються піаром цієї компанії, щоб робити такі помилки. А, по-друге, якщо судити з наслідків, то вони мабуть вже занадто цікаві для компанії, щоб не хотіти їх настання. Уявіть собі, скільки ЗМІ

цю помилку озвучили, скільки споживачів про цю компанію згадали? Можна лише здогадуватися.

Якби ДФС України продавала щось та їй конче потрібна була би рекламна акція, то те, що вона вчинила своїм листом від 18.01.2016 р. № 1527/7/99-99-17-02-02-17 (далі – Лист), а потім змінами до цього листа заслуговує на глибоку повагу з боку тих, хто вміє працювати з рекламою. Лист розлетівся миттєво по усіх соціальних мережах, був підхоплений багатьма ЗМІ. При цьому такого блискавичного поширення якогось листа ДФС України особисто я не можу згадати.

І тема проста: чи застосовувати зворотно Лист у часі. Тобто чи поширюється його дія на обсяги доходу спрощенця третьої групи, отриманого в 2015 році.

До цього року ПКУ дозволяв залишатися платником ЄП цієї групи, якщо сума доходу не перевищувала 20 млн грн. Тепер же ця межа становить – 5 млн грн. І в ДФСУ вирішили, що ті, хто в 2015 р. мав дохід вище за 5 млн грн, у 2016 р. вже не можуть залишатися платниками ЄП. Але при цьому в Листі ДФС України застосувала так звані подвійні стандарти:

1. Незважаючи на те що ЄП за результатами 2015 р. сплачуватиметься у 2016 р., ДФСУ застосувала минулорічну, а не чинну у 2016 р. ставку ЄП. Що, до речі, правильно.
2. ДФСУ правильно вказала на необхідність застосування ставки 15 % до суми перевищення доходу платника ЄП у 2015 р. Проте незрозумілим залишається сама перевищена сума: 20 млн грн, а не 5 млн. Теж, до речі, правильно, хоча й не логічно, оскільки застосування 15 % ставки податку до суми перевищення є таким самим наслідком перевищення, які і обов'язок перейти на загальну систему оподаткування. Як пояснити застосування одного і не застосування другого наслідку?

От, мабуть, і в ДФСУ над цим поміркували та змінили свій Лист. Посилаючись на ч. 1 ст. 58 Конституції України та на рішення Конституційного Суду від 09.02.1999 р. № 1-рп/99, ДФСУ пояснила те, що й так було зрозумілим: максимальний дохід 5 млн грн, що дозволяє спрощенцю залишатися на 3-й групі, стосується доходів, отриманих після 1 січня 2016 р.

Цікавим залишається питання, чому так швидко «виправили помилку» в ДФСУ?

Можливо дійсно цим вчинком ДФС хотіла нагадати про себе і про свою принциповість у правильному тлумаченні законодавства. Адже аж дуже швидко помилка ДФСУ була нею ж виправлена.

А можливо тому, що в ДФС зважили на наслідки цього листа. Адже місцеві ДПП були би вимушені анулювати реєстрацію спрощенців 3-ї групи, чий дохід перевищив 5 млн грн. Це, у свою чергу, могло би мати наслідком певні невдоволення підприємців, адміністративні позови та інші скарги на неправомірні дії податківців. Причому ці скарги були би обґрунтовані, а тому податківцям довелося би «програти» багато судових справ. А це вже точно іміджу ДФС не допомогло би.

Та чи потрібно було звертатися до Конституції України у цьому випадку, коли існує пп. 4.1.9. п. 4.1. ст. 4 ПКУ, відповідно до якого одним із принципів

податкового законодавства є його стабільність. Принцип стабільності податкового законодавства полягає в тому, що «зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року». І якщо би наші правоохоронні органи були не «бюджетоохоронними», а охороняли право, то в судах платники податків досить легко би змогли довести, що максимальний розмір доходу у 5 млн грн на рік має застосовуватися до доходів, що будуть отримані лише після 1 січня 2017 р. Тобто відповідно до норм ПКУ.

І це незважаючи на те, що ДФСУ у Листі посилається на те, що зміни в ПКУ діють з 1 січня 2016 р. Адже у ст. 4 ПКУ зазначено ще й принцип під назвою «презумпція правомірності рішень платника», яка означає, що дії платника податку є правомірними «в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу». То ж може в ДФСУ зважили й на такий варіант перебігу подій? *(Персональний сайт Олександра Єфімова (<http://yefimov.com.ua/?p=1819>)).*

## ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

### Інформаційна картина місяця (січень 2016 р., за матеріалами українських ЗМІ)

#### *Проблематика, що висвітлювалася ЗМІ в січні 2016 р.:*

##### Процес законотворення:

Обговорення змін до Конституції (судової реформи, децентралізації та особливого статусу окупованих територій) та прийняття т. зв. «безвізового пакету».

Розбіжності в коаліції та ймовірності її розпаду.

Питання стабільності національної валюти.

##### Проблеми реформування:

Підсумки проведення першого і другого туру місцевих виборів. Питання виборів на окупованих територіях Донбасу.

Проведення люстрації та антикорупційна діяльність компетентних органів, зокрема, НАБ. Питання деолігархізація, розслідування резонансних справ.

Оцінка діяльності нової поліції.

АТО і проблеми окупованих територій:

Ініціативи Президента та уряду в пошуках шляхів врегулювання кризи на Донбасі, стратегії повернення втрачених територій, відбудови (відновлення українського теле та радіомовлення). Труднощі територіального устрою, розв'язання проблем з переселенцями та перетином лінії розмежування в зоні АТО.

Укріплення позицій ЗСУ та інші заходи, скеровані на протидію бойовикам. Поступове відведення озброєння з обох сторін на тлі хиткого перемир'я.

Діяльність сепаратистів та їхніх лідерів на окупованих територіях, внутрішній устрій та збройні сутички між різними угрупованнями найманців та збройними силами РФ. Перешкоджання діяльності ОБСЄ та наростаюче невдоволення місцевого населення. Ситуація в окупованому Криму, порушення прав людини.

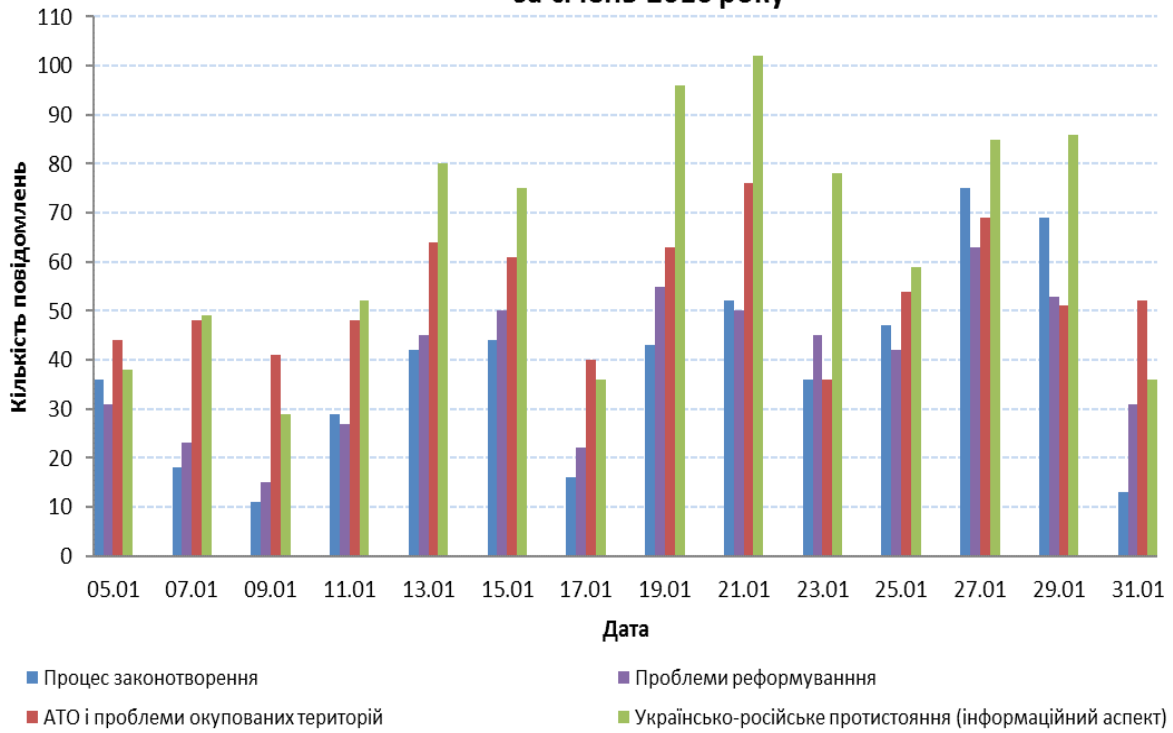
Загроза тероризму та інших спроб розхитати суспільство, що нависла над Україною. Боротьба з контрабандою, у т. ч. проти незаконного обігу зброї на території України. Повідомлення про мінування та заходи спецслужб (СБУ та ін.) скеровані на протидію сепаратизму та диверсіям (перекриття каналів фінансування та агітпродукції).

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект):

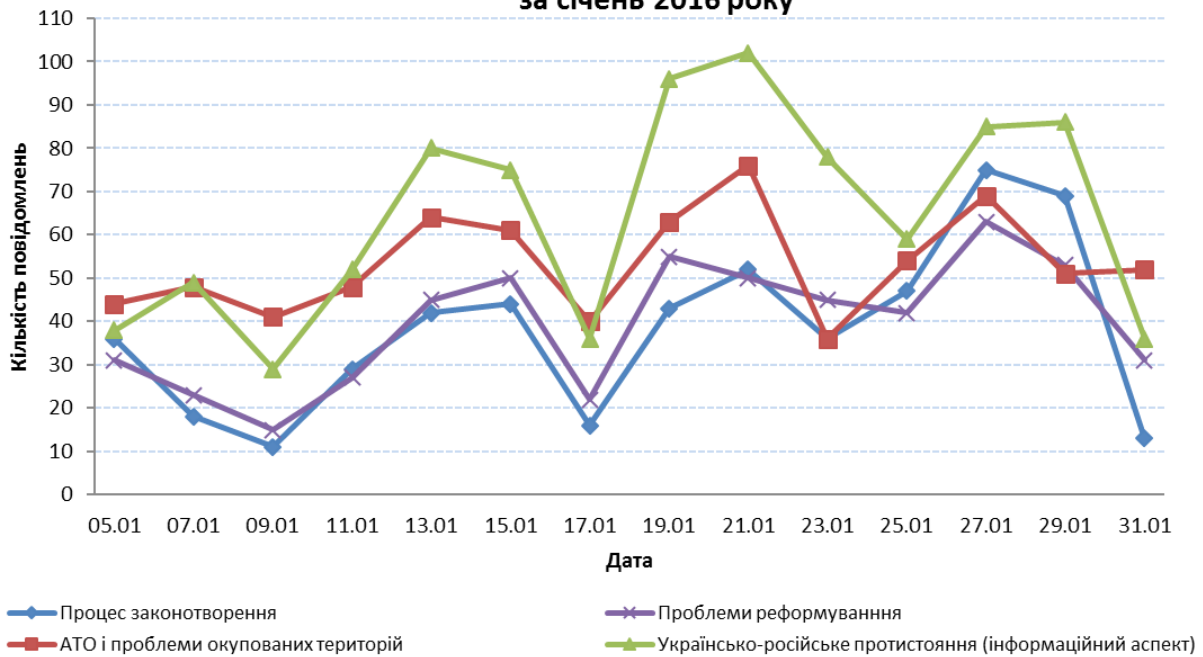
Інформаційна війна РФ проти України, що відображається як у російських ЗМІ, так і в західних. Відправка гуманітарних конвоїв із сумнівним вмістом, та заперечення військової присутності РФ на території України. Штучні справи проти Н. Савченко та О. Сенцова. Дії Кремля в напрямі розколу та залякування ЄС (порушення повітряного і морського простору), та військова авантюра РФ у Сирії, що стали причиною зіпсованих відносини з Туреччиною та ігнорування торгового ембарго щодо України членами Митного союзу.

Реакція Заходу та всього цивілізованого світу щодо подій у післяреволюційній Україні. Впровадження санкції та засудження агресивної політики РФ щодо України (незаконного утримування Н. Савченко та інших політв'язнів). Усвідомлення того, що події в Україні стали лише початком глобального протистояння (участь РФ у війні в Сирії).

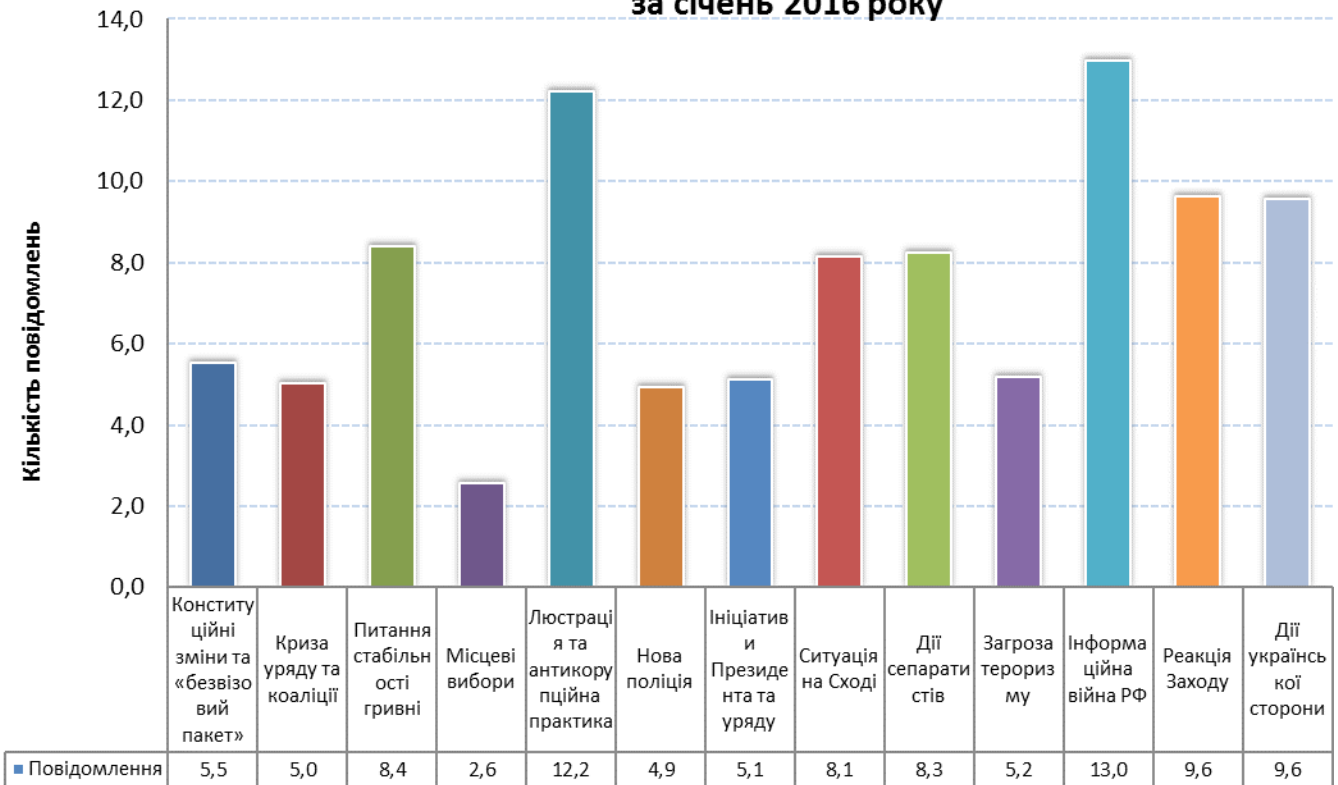
### Загальна картина резонансних повідомлень за січень 2016 року



### Загальна картина резонансних повідомлень за січень 2016 року



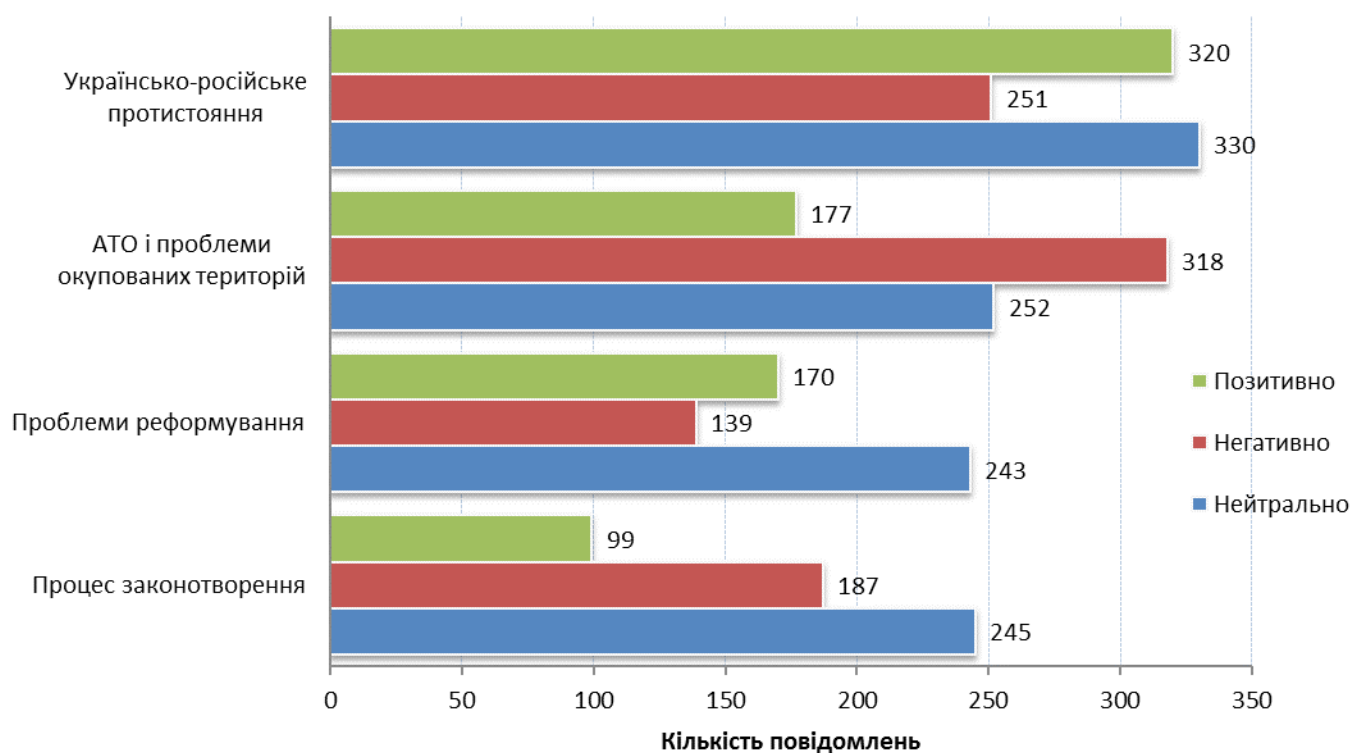
### Середньодобовий показник резонансних повідомлень за січень 2016 року



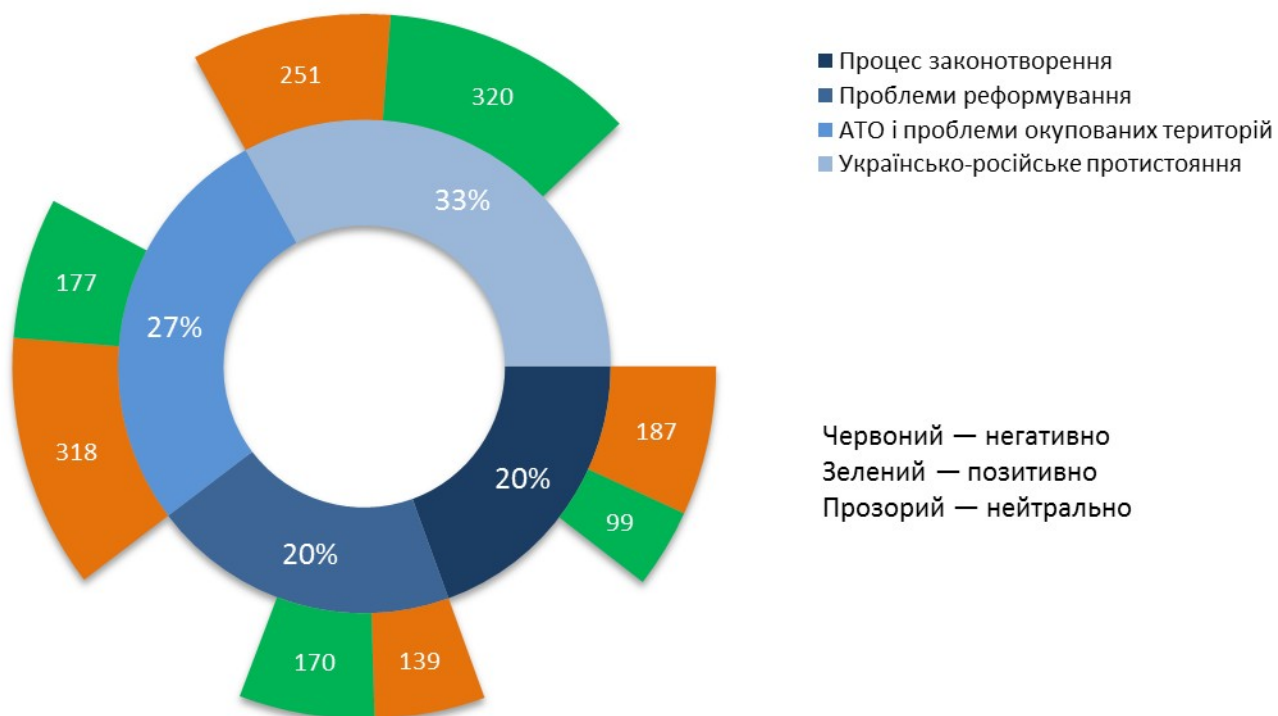
### Сума резонансних повідомлень за січень 2016 року



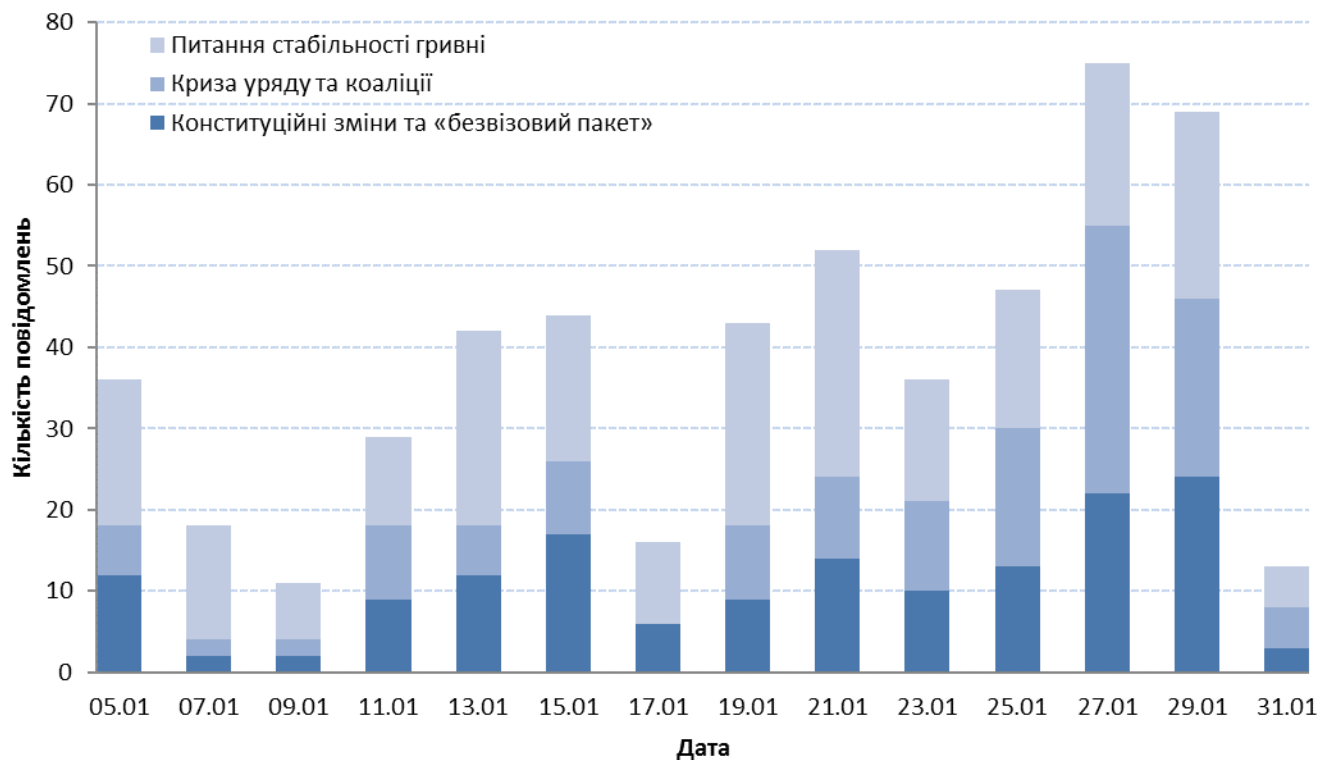
## Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за січень 2016 року



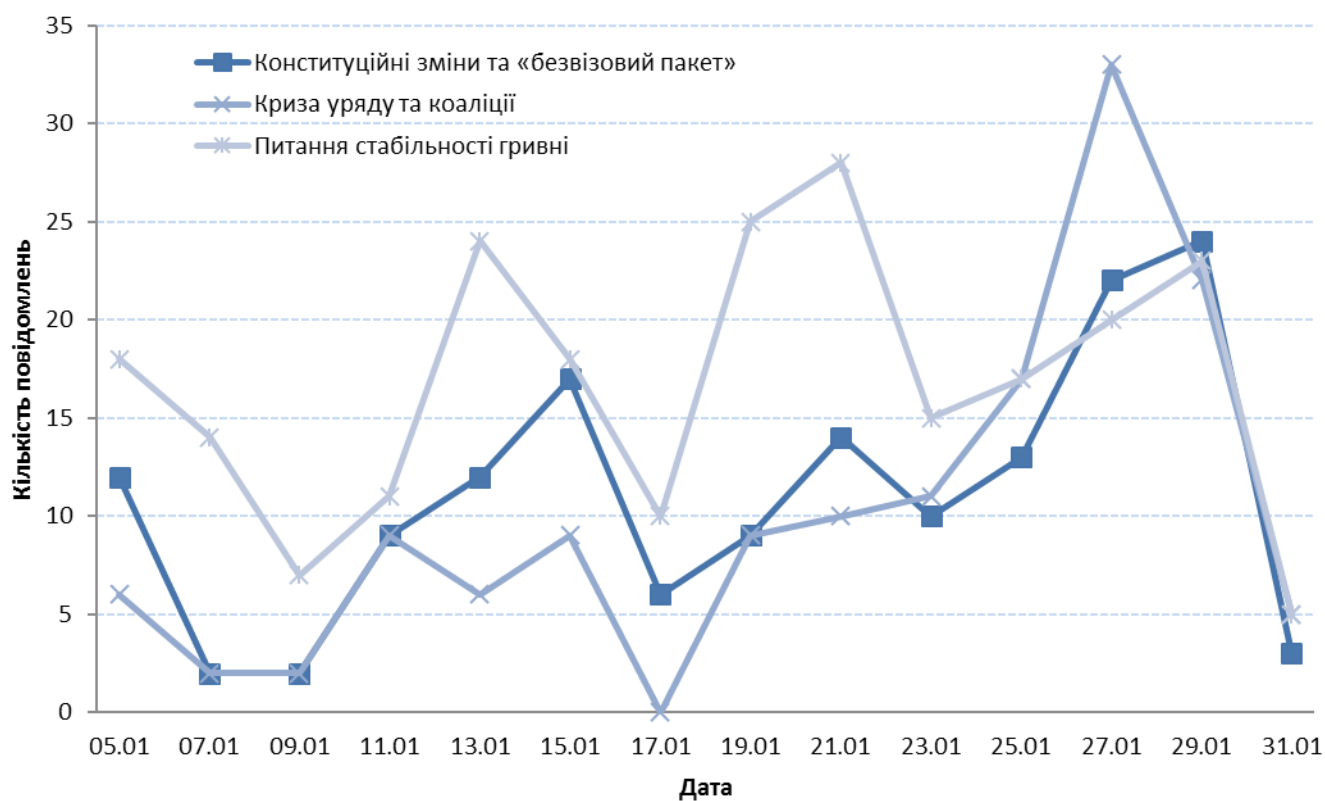
## Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за січень 2016 року



### Процес законотворення

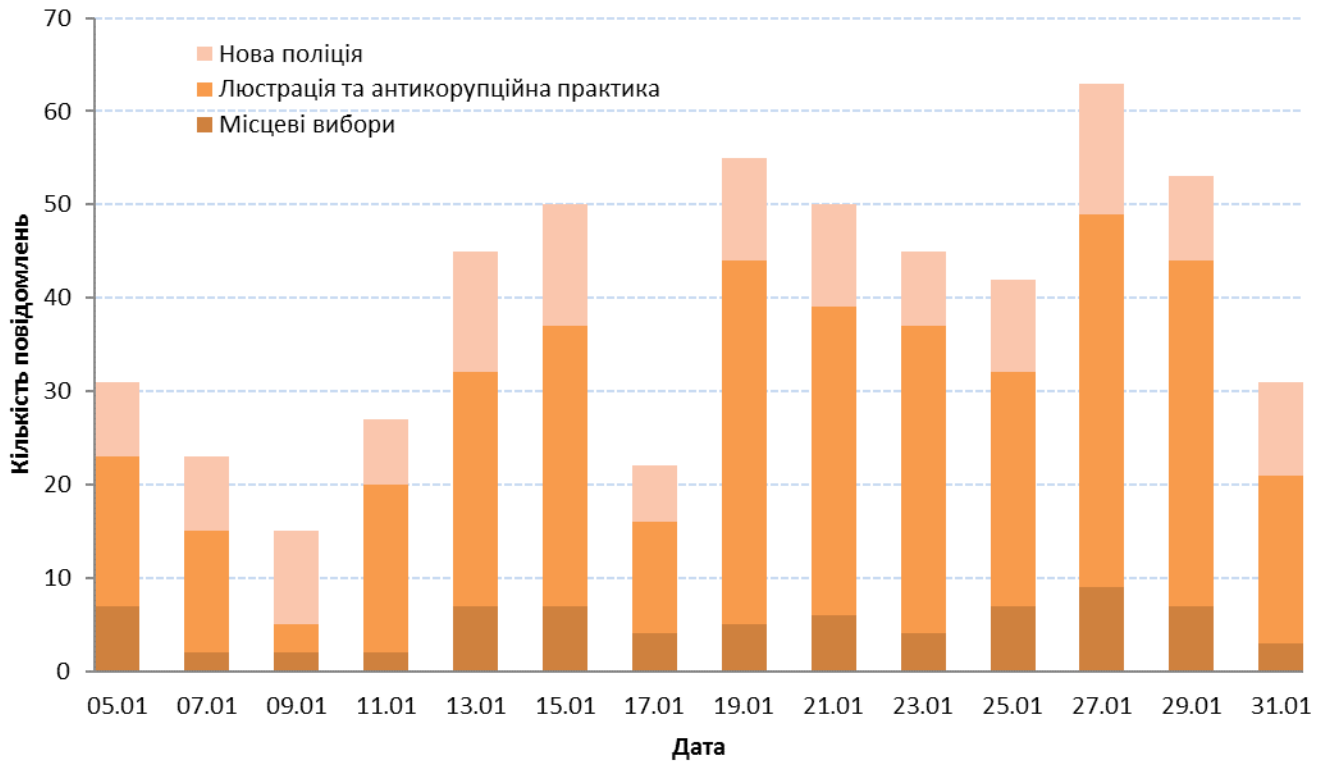


### Процес законотворення

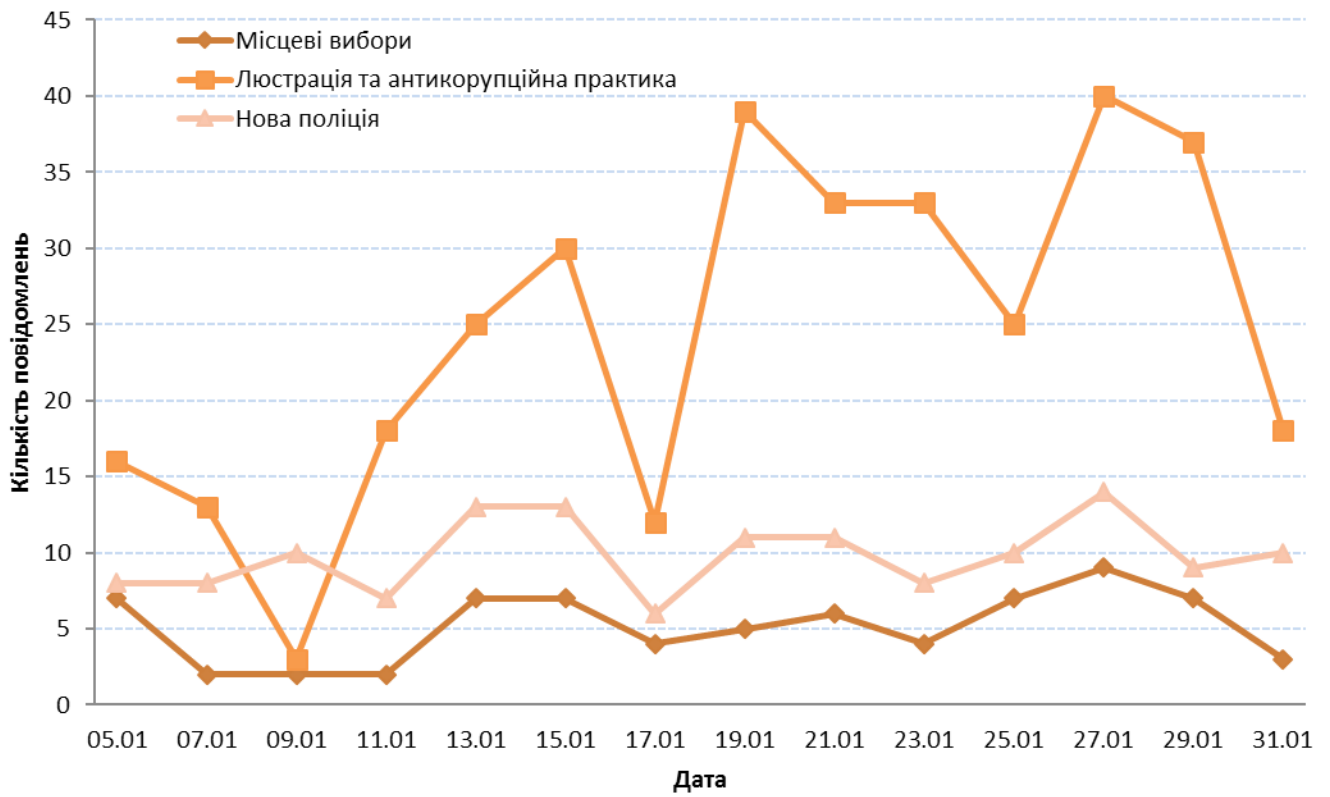




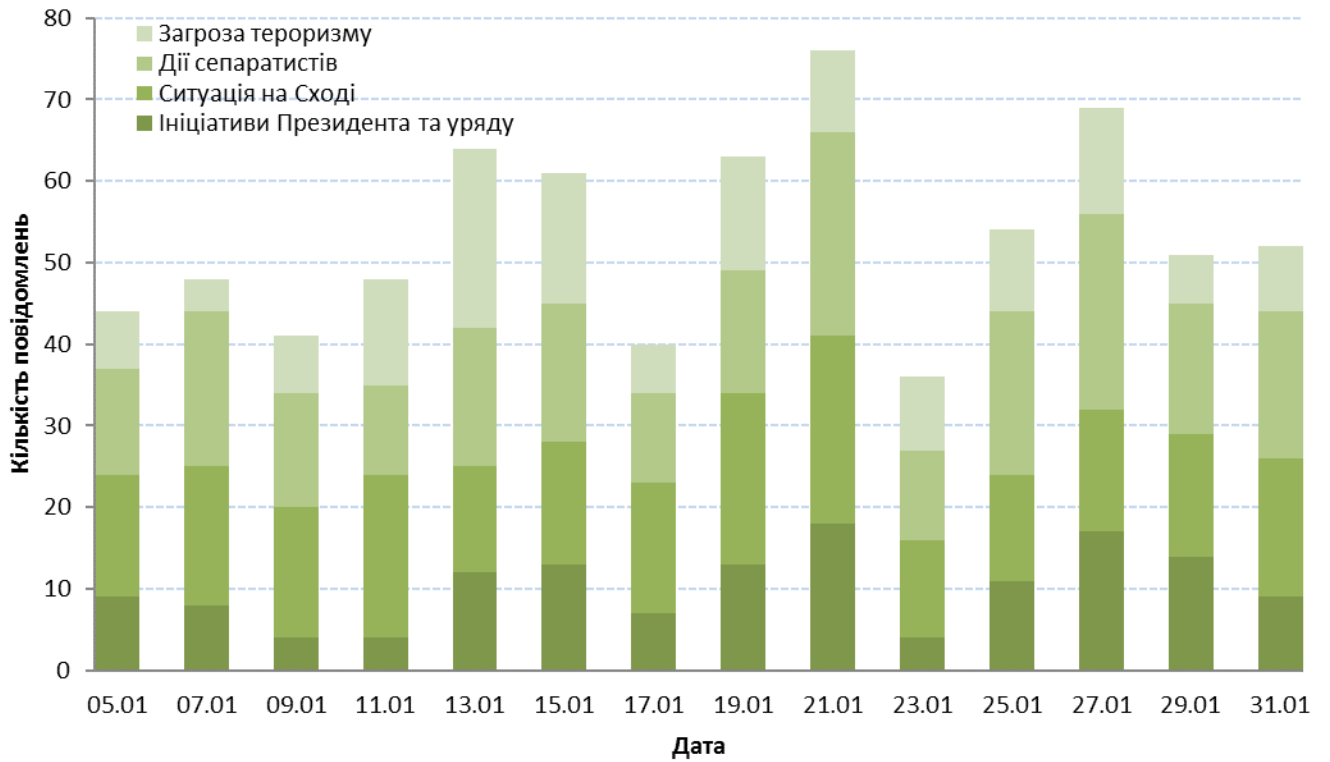
### Проблеми реформування



### Проблеми реформування



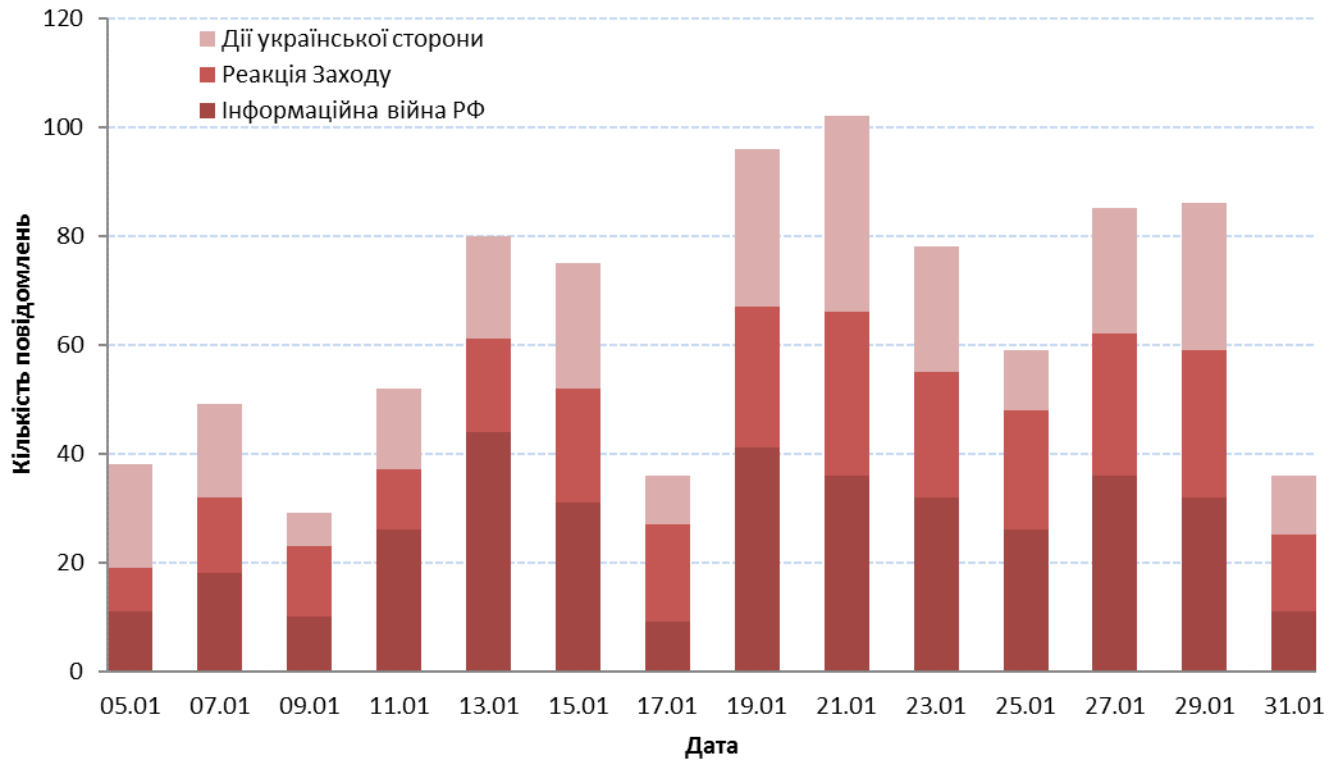
### АТО і проблеми окупованих територій



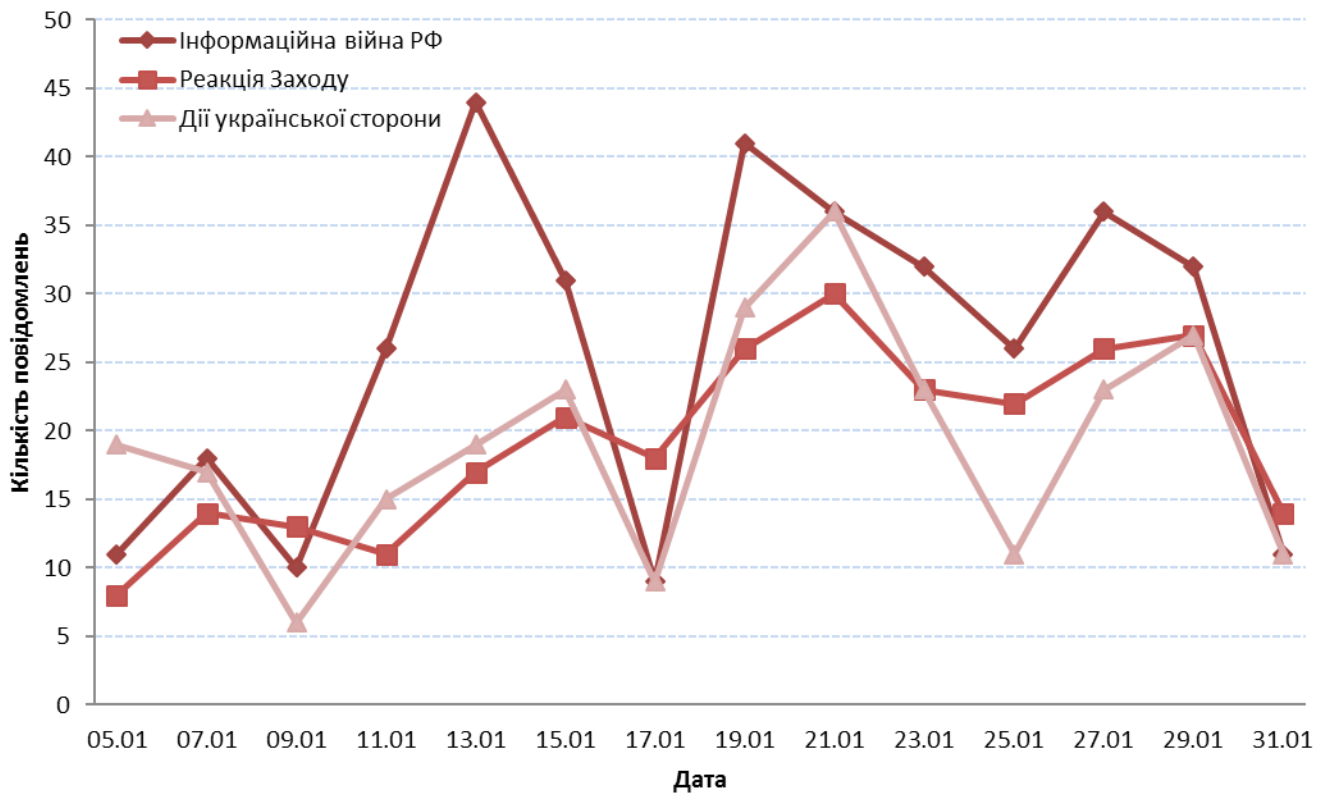
### АТО і проблеми окупованих територій



## Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)



## Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)



## ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

### Огляд валютного ринку

## Обзор валютного рынка в Украине за февраль 2016 года

### Евро

Валютная пара евро/доллар на мировом рынке по итогам февраля укрепилась на 0,3% до уровня 1,087. Как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине, на протяжении месяца на рынке наблюдалась высокая волатильность, а основное укрепление евро было сформировано в первой половине месяца, после пересмотра перспектив повышения ставки ФРС США. И лишь во второй половине месяца американская валюта возобновила большую часть утраченных позиций, на фоне публикации позитивной макроэкономической статистики, а также ухудшения настроений по евро в связи с рисками выхода Великобритании из ЕС. Дополнительное давление на евро оказали ожидания дальнейшего смягчения денежно-кредитной политики ЕЦБ.

Курс продажи безналичного евро в Украине по итогам месяца вырос на 4,3% до 29,35 грн., наличного – на 3,9% до 30,15 грн.



### Доллар США

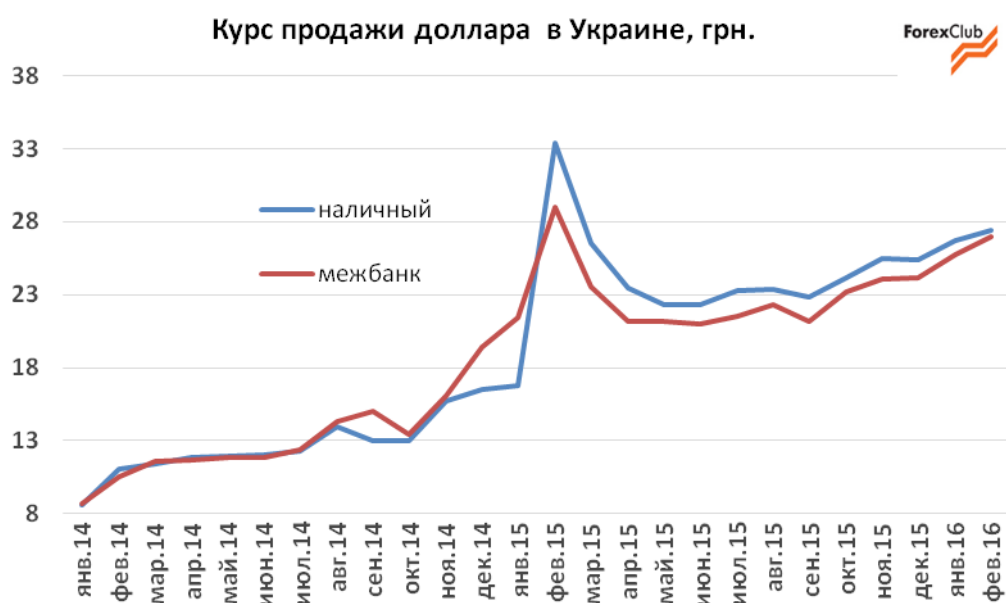
Украинский валютный рынок провел февраль в тренде ослабления гривны. Основной причиной этому стала нехватка предложения валюты при возрастающем спросе на фоне усилившихся политических рисков и рисков перехода к финансированию бюджета за счет эмиссии гривны в случае продолжительного отсутствия сотрудничества с МВФ.

Переломным для валютного рынка стал переход политического кризиса в новую фазу после неудачного голосования по отставке Кабмина 16 февраля, и последующим развалом коалиции. Таким образом, риск перевыборов значительно повысился, что ограничивает перспективы скорого восстановления

кредитования экономики МВФ.

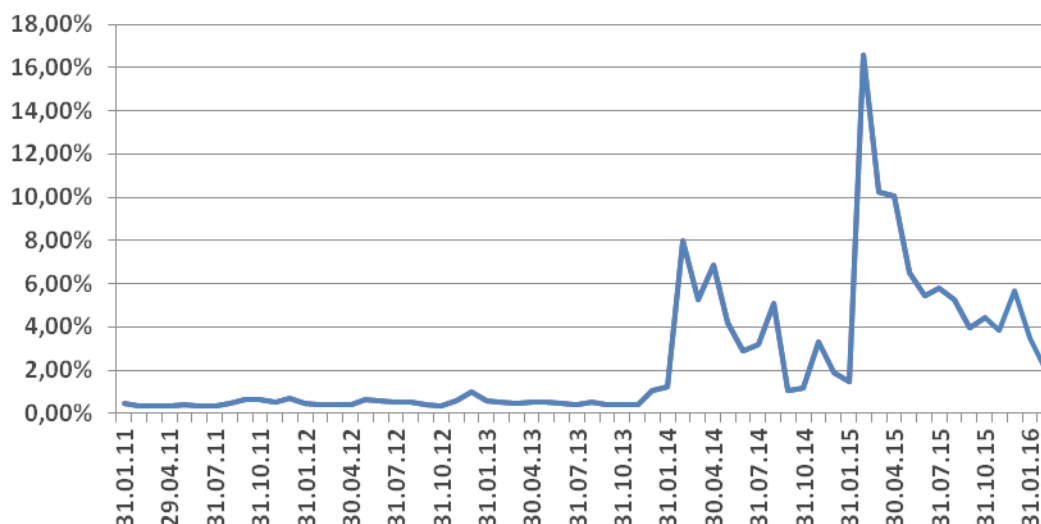
Согласно исследованию Gfk Ukraine, в январе девальвационные риски выросли до своих максимальных уровней с 2012 года, что отразилось на сокращении продаж валюты и повышении спроса на нее. Вместе с тем, снижение деловой активности в январе-феврале ограничивало завод выручки экспортерами, а эмбарго со стороны РФ на товары и транзит лишь усиливало данные тенденции.

Курс продажи безналичного доллара США в Украине по итогам февраля вырос на 4,9% до 26,95 грн., наличного – на 2,6% до 27,39 грн. Среднедневное предложение американской валюты осталось на низком уровне относительно января (рост 3,3%), хотя сезонно данный период отмечается ростом активности. Относительно февраля 2015 года торговый оборот упал на 18,5%.



Средний размер спреда по наличным операциям с долларом США в феврале сократился с 4,3% до 2,7%. Это позитивный фактор, свидетельствующий о предпосылках перехода валютного рынка к нормальному функционированию, сокращению спекулятивных арбитражных операций, допущению на межбанк мелких импортеров, которые ранее вынуждены были покупать валюту на сером рынке.

## Средний спрэд по операциям с наличным долларом США в Украине

**Российский рубль**

Курс продажи безналичного рубля в Украине в феврале вырос на 4,2% до 0,355 грн., наличного – на 3,6% до 0,361 грн. Ослабление гривны к рублю происходило на фоне ослабления гривны к доллару США. В свою очередь, в феврале рубль подешевел к доллару США на 2,4% – с 73,15 до 74,94 руб. за доллар.

## Курс продажи наличного российского рубля, грн.



## Прогноз валютного рынка в Украине на март 2016 года

На валютном рынке в марте сохраняется дисбаланс спроса и предложения, что продолжит оказывать давление на гривну. Для повышения предложения валюты на рынке необходима активизация работы экспортеров, приток внешних инвестиций либо кредитных ресурсов, устойчивая стабилизация валютного рынка, которая привела бы к продажам спекулятивно купленной валюты.

«Пока активность экспортеров низкая и нет значительных изменений на глобальных рынках для смены тренда. Более того, транзитное эмбарго РФ в январе-феврале будет отражаться на сокращении притока валюты с азиатского направления, пока не сформируются альтернативные поставки. На ограниченные валютные поступления также оказывает влияние падающий экспорт в РФ, и отсутствие достаточного перенаправления этих товаров на другие рынки. В условиях политического кризиса трудно ожидать притока инвестиций и возобновления кредитования со стороны МВФ, что приводит к необходимости покрытия дефицита бюджета, в том числе за счет эмиссии гривны», – *отмечает Андрей Шевчишин, ведущий эксперт информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.*

В тоже время, фактором стабилизации курса в марте могла бы стать докапитализация банковского сектора, и истечение сроков оплаты налога на прибыль с/х производителей. Поэтому возможны заводы валюты со стороны этих участников рынка.

В целом, в отдельные периоды возможны ситуативные перекосы, когда предложение будет выше спроса, что на короткое время может сбивать курс. В частности, длинные выходные 7-8 марта будут способствовать перепадам ликвидности рынка. Кроме того, не позднее 4 марта НБУ намерен огласить решение по административным ограничениям валютного рынка.

Выплаты по ликвидированным банкам уже не оказывают давления на рынок. Стабилизация уровня зарплат, а также высокие основные расходы домохозяйств – сдерживают активность покупателей. Доступным ресурсом выступают гривневые депозиты, которые при дестабилизации ситуации могут возобновить отток и будут направлены, в том числе на покупку валюты.

### **Доллар США**

Курс безналичного доллара США в марте может колебаться в диапазоне 26–29 грн., наличного – 26,5–30 грн. (базовый прогноз).

### **Евро**

Диапазон колебания евро на международном рынке в марте, по оценкам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может составить 1,05–1,12. Поведение европейской валюты будет зависеть от политики ЕБЦ, который в марте с большой вероятностью может расширить программу стимулирования экономики региона. Дополнительно, на евро будет оказывать влияние ситуация с беженцами и зоны действия Шенгена, спекуляции вокруг возможного выхода Великобритании из ЕС. Средний курс продажи наличного евро в Украине, исходя из базового сценария, может колебаться в диапазоне 29,0–33 грн.

## **Российский рубль**

Курс рубля в марте будет демонстрировать высокие колебания на фоне волатильности рынка нефти. В то же время, в случае падения цен на нефть ниже 30 долларов за баррель на продолжительное время, давление на рубль усилится. Если же будут усилены геополитические риски из-за эскалации в Украине, Сирии или Турции – рубль продолжит снижение. Диапазон колебания курса продажи наличного рубля в марте может составить 0,33-0,39 грн.

## **Моніторинг законодавства**

*Підготовлено компанією*

*«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»*

### **Головні зміни**

- Уряд затвердив Методику визначення середньоринкової вартості легкових автомобілів;
- при зміні назв населених пунктів переоформлювати документи дозвільного характеру не потрібно;
- НБУ визначив три системно важливих банки;
- ідентифікувати особу будуть через мобільний телефон або банківську картку.

### **Податки і збори**

#### ***Податок на додану вартість***

- почав діяти Порядок ведення реєстрів по відшкодуванню ПДВ;
- продавець не може зменшувати зобов'язання, якщо покупець перестав бути платником ПДВ.

#### ***Податок на прибуток***

- у який строк необхідно подати авансовий звіт і повернути кошти, видані на відрядження?

### **Державне регулювання**

#### ***Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг***

- податкове повідомлення-рішення правомірне, навіть якщо пропущений строк на його винесення;
- за несвоєчасну реєстрацію податкових накладних, які не надаються покупцям, штрафів не буде;
- ФОП не може бути власником майна.

### **Ліцензії, патенти, дозволи**

- податківці пояснили, як зареєструватися реалізатором палива;



- податківці роз'яснили, як внести зміни до алкогольно-тютюнової ліцензії;
- територіальні управління юстиції включають до складу головних територіальних управлінь юстиції.

### ***Ліквідація та банкрутство***

- перехід до санації можливий і під час вже розпочатої ліквідаційної процедури;
- справа про банкрутство боржника не може бути порушена на підставі рішення;
- третейського суду про стягнення боргу з нього.

### **Галузі і сфери діяльності**

#### ***Фінансові послуги***

- НБУ удосконалює монетарну політику.

#### ***Будівництво***

- внесено зміни до порядку діяльності банків, що є управителями фондів фінансування будівництва;
- у декларації про готовність до експлуатації об'єкта, який належить до I - III категорії;
- складності, замовник повинен вказати інформацію про проектну документацію.

### **Об'єкти правовідносин**

#### ***Земля***

- суб'єкти космічної діяльності не сплачуватимуть земельний податок до 01.01.2018 року;
- затверджені форми адміністративної звітності з кількісного обліку земель;
- плату за землю сплачує особа, за якою зареєстровано речове право на землю;
- податківці нагадали розмір ставки земельного податку для окремих платників м. Києва;
- юрособи – платники єдиного податку звільняються від сплати земельного податку за землю; під переданими в оренду нежитловими приміщеннями у багатоквартирному будинку.

#### ***Нерухомість***

- внесено зміни до оподаткування житлової нерухомості на території м. Києва.

#### ***Праця***

- повноваження Держгірпромнагляду передані Держпраці.

# ЩОДЕННИК БЛОГЕРА <sup>1</sup>

**Блог на сайті: LB.ua**

**Про автора:** Алексей Зубрицкий, советник министра аграрной политики и продовольствия

## *Какими путями пойдет приватизация*

Только на прошлой неделе широкой общественности стало понятно, почему так называемые политические элиты так упорно цепляются за контроль над госпредприятиями. Для них это не просто убыточный заповедник постсоветской экономики, а лакомый кусок и легкий заработок, формирующий основной источник коррупции. Без ликвидации этой черной дыры реформы и преобразования не будут эффективными. А значит – поиск путей для быстрой и эффективной, конкурентной и прозрачной приватизации выходит на первый план.

Приватизация ГП – актив для страны на \$30 млрд

Есть еще один аспект, ненароком обнаруженный Министерством финансов, но ускользнувший от внимания публики: государственный сектор страны владеет активами на 870 млрд грн или, без малого, 30 млрд дол США. А это вдвое больше всей программы финансовой международной помощи Украине со стороны МВФ, помощи, ради которой объединяются и смиряют даже грызущиеся «под ковром» элиты. Подобно собаке на сене, государство сидит на горе денег, вдвое выше, чем морковка МВФ, а если учесть, что оценка Минфина - балансовая, то и втрое, и, даже, возможно, вчетверо выше.

Приватизация госпредприятий могла бы избавить страну от необходимости таких заимствований, при этом ещё и уничтожив саму почву для коррупции. Но, как говорят, не для того красавицу растили – пока что «дивиденды» от коррупционной схемотехники оседают в высокопоставленных частных карманах. Тем не менее, курс на масштабную приватизацию заявлен и уже начат, поэтому имеет смысл прояснить, из чего собственно состоит государственный сектор экономики.

Принципиально выделяются две больших группы госпредприятий: крупные, которых не более сотни, и все остальные - три тысячи с хвостиком. Если первые занимают 80% всей стоимости государственного пирога, то вторые на 50% существуют уже только на бумаге, - предприимчивые менеджеры довели их до банкротства и лишили собственности через судебные процедуры. Особняком стоят аграрные госпредприятия, обладающие еще одним, не раздеребаненным ценным ресурсом – землёй сельскохозяйственного назначения.

Во время дискуссий о приватизации вышеупомянутые группы предприятий часто путают между собой, либо вообще апеллируют к понятию якобы глобальной распродажи всего и вся. Конечно же это порождает неразбериху и огромное количество мифов о, и, как правило против приватизации. В свою

---

<sup>1</sup> Збережено стиль і граматику оригіналу

очередь это вполне устраивает «смотрящих» и «кормящихся» на госсекторе, поскольку только им продлевает кормление на «груди государства».

#### Юридические лазейки для жуликов от приватизации

На деле же, подход для каждой из групп кардинально различается и предусматривает разработку своего законодательства, учитывающего специфику каждой из групп. Рассмотрим их по порядку.

Первая сотня или крупнейшие предприятия. Именно вокруг контроля над ними ломается больше всего копий, и складывают буйну голову несговорчивые министры. Подход к ним двоякий: выделить те, без которых государство жить не может. Причем необходимость оставить то или иное предприятие в госсобственности должен будет обосновать строгий комитет. За основу последнего планируется взять Номинационный комитет Кабмина, состоящий, как известно, из министров–технократов напополам с маститыми иностранцами. Для этих стратегических предприятий создается холдинговая надстройка с иностранным советом директоров и рыночными зарплатами для менеджмента, который, впрочем, тоже будет главным образом, иностранным – сейчас его в поте лица ищут нанятые Минэкономразвития рекрутеры. Эта активность всем нравится, ведь она коррупции не помеха, поэтому ее все одобряют и поддерживают.

Дальше сложнее. Не попавшие в заветный список стратегических предприятия нужно продавать. О порядке продажи таких компаний сочинен Закон Украины № 2319а, уже принятый Верховной Радой в первом чтении. Этот закон преподносится общественности как прорыв и манна небесная в вопросах приватизации, хотя новаций там ровно две. А именно: отмена продажи 5% пакета на бирже «чтоб разведать цену», и возможность нанять иностранного советника (читать – инвестбанк) для предпродажного road show, призванного найти много стратегических инвесторов и обеспечить хорошую цену продажи. Как иногда работают эти советники, впрочем, известно по опыту продаж президентского бизнеса, который все никак не продается.

Есть и еще одна лазейка для сохранения status quo: крупные и подлежащие продаже предприятия предполагается делить на две группы – готовые к продаже; и нуждающиеся в реструктуризации руками грамотного и чуткого менеджмента в течение неопределенного периода времени. Есть предчувствие, что такая реструктуризация будет нужна чуть менее, чем всем предприятиям... Но тут только время покажет.

Позиция МинАПК: распаевание земель в пользу трудовых коллективов и пенсионеров

Вторая группа, а это, напомним, больше трех тысяч предприятий, это поле деятельности целой армии мелких проворных коррупционеров и воров. Как раз последние и довели уже половину ГП до состояния высосанной в паутине мухи. Осталась только юридическая оболочка без активов. По стоимости это лишь 10-20% всего пирога госсектора, и здесь подход более решительный. Для приватизации большого массива малых и средних ГП в сжатые сроки в рамках «Одесского пакета реформ» при участии экспертов Минагрополитики разработан законопроект о конкурсной приватизации через электронные аукционы. Проект предусматривает, во-первых, экспозицию максимально

полной информации о предприятиях (по образцу инвестиционного агропортала) на электронных торговых площадках. Во-вторых, последующий аукцион с использованием технологии «blockchain» (публичная база всех транзакций), исключающей возможность махинаций и посторонних вмешательств. Весь процесс займет не более полугода.

Для малых и средних госпредприятий основная проблема на пути приватизации – бардак с документами и неоформленные активы. Под отеческим прищуром «кураторов», директор ГП годами и пальцем не шевелит, чтобы изменить status quo – никому не выгодно ломать схемы заработка.

Законопроект предусматривает создание специального фонда в размере 5% от средств, вырученных от приватизации, для оплаты услуг аутсорсинговых юридических компаний, привлекаемых для максимального ускорения оформления активов. Таким образом, ставка делается не на заинтересованных госчиновников, а на независимые, нанятые на открытом тендере юридические компании.

Последняя группа предприятий – сельскохозяйственные, имеющие в пользовании земельные участки. Рынка земли сельхозназначения в Украине пока что нет, законно купить или отсудить ее у госпредприятия невозможно, поэтому в ход идут всевозможные коррупционные схемы с целью заполучить землю в пользование по заниженной цене или бесплатно. Зачастую договора заключаются таким образом, что предприятие еще и остается должно коммерсанту. В вопросе приватизации сельхозпредприятий сталкиваются два подхода. Минфин тешит себя иллюзиями корпоратизации сельхозпредприятий с последующей продажей всего имущества инвестору вместе с правом пользования землей, что, по идее, должно обеспечить высокую стоимость сделки. Интересы трудового коллектива отходят на задний план. Но это еще не все проблемы. Помимо, по сути завуалированной продажи земли, такой подход еще и крайне затянут во времени и непрозрачен. Корпоратизация виноградника займет до года юридических процедур, все это время предприятия будут разворовываться, социальная справедливость «отдохнет в стороне».

Позиция Минагрополитики, поддержанная Минэкономразвития выраженная в законопроекте об особенностях приватизации сельхозпредприятий, решает вопрос быстро и эффективно. А именно: имущество сельхозпредприятий должно быть распаёвано между сотрудниками и пенсионерами предприятий, а они сами решат, как распорядиться впоследствии своими паями. Таким образом, решается вопрос не только социальной справедливости по отношению к работникам предприятий, государство перестает заниматься несвойственными ему хозяйственными функциями. Впрочем, это относится не только к сельхозпредприятиям ([http://blogs.lb.ua/aleksey\\_zubritskiy/327931\\_kakimi\\_putyam\\_i\\_poydet\\_privatizatsiya.html](http://blogs.lb.ua/aleksey_zubritskiy/327931_kakimi_putyam_i_poydet_privatizatsiya.html)). – 2016. – 15.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: PRAVOTODAY**

**Про автора:** Анна Вінниченко, керуючий партнер ЮК WinnerLex, адвокат

### ***Приховані ризики трансфертного ціноутворення***

З 2013 року однією з суттєвих новацій податкового законодавства України є трансфертне ціноутворення - ТЦУ.

У розвинутих країнах таке регулювання функціонує понад 40 років.

Воно викликане необхідністю державного контролю за ціноутворенням між підприємствами - членами пов'язаних між собою транснаціональних корпорацій.

Сутністю міжнародного регулювання ТЦУ є відповідність угод між пов'язаними компаніями принципу "витягнутої руки".

Він вимагає, щоб ціни за угодами між пов'язаними компаніями відповідали рівню цін в аналогічних угодах між незалежними компаніями.

Причина такого регулювання проста: маніпулювання з цінами в угодах між пов'язаними компаніями може здійснюватися для ухилення від сплати податків.

Українські законодавці до введення ТЦУ підійшли нестандартно і встановили дещо трансформований його вид.

Так, в Україні контрольованими є не всі операції, а лише ті, які перевищують певний вартісний поріг та відбуваються не тільки з пов'язаними особами-нерезидентами, а й з комісіонерами-нерезидентами або резидентами територій, які входять до затвердженого Кабміном переліку.

При цьому зміни, внесені до Податкового кодексу щодо ТЦУ, в певних випадках не узгоджені ні між собою, ні з іншими нормами податкового законодавства. На практиці це може викликати розбіжності між розумінням прав та обов'язків платників податків судами, фіскальними органами та самими платниками податків.

Однією з найбільших "білих плям" ТЦУ по-українськи є неузгодженість між різними нормами стосовно визначення, що таке господарська операція для цілей трансфертного ціноутворення - договір чи фактична поставка.

За Податковим кодексом такою операцією є всі види операцій, договорів або домовленостей, документально підтверджених або непідтверджених. Однак в українському законодавстві такі поняття як операції, договори та домовленості не ототожнюються, а навпаки, суттєво різняться і мають різні правові наслідки.

За законом "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" господарська операція - це дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань, власному капіталі, тобто фактична поставка, підтверджена документами. Однак часовий проміжок між договором та фактичною поставкою може бути чималий.

Тож при обґрунтуванні неправомірного рівня ціни для цілей ТЦУ позиція фіскального органу може ґрунтуватися на тому, що господарською операцією для цілей трансфертного ціноутворення є окремі поставки, а платник податків буде правомірно посилатися на те, що такою операцією вважається підписаний договір.

Також може бути варіант завдання із зірочкою: за період між укладенням

договору та поставкою країну-нерезидента Кабмін може внести до переліку країн, операції з якими є контрольованими, і тут почнеться найцікавіше.

Замість того, щоб займатися реальним бізнесом, платник податків буде вимушений зайти у тривалу процедуру податкових спорів з непередбачуваним результатом, сплативши при цьому ще й немалу суму судового збору.

Ще однією прогалиною є відсутність чіткого визначення критеріїв ТЦУ.

За різними нормами контрольованими операціями можуть вважатися, а можуть і не вважатися усі зовнішньоекономічні операції з біржовими товарами, а також зовнішньоекономічні операції з пов'язаною особою-нерезидентом через комісонера-резидента України, до якого переходить право власності на товари.

На жаль, це далеко не повний перелік "білих плям" Податкового кодексу, які, маю надію, колись будуть усунуті.

Наразі можу лише рекомендувати при складанні документації з ТЦУ, а тим більше, при укладенні майбутніх зовнішньоекономічних контрактів, детально вивчати нормативну базу з урахуванням специфіки угоди та заздалегідь відпрацювати механізм нівелювання податкових ризиків.

Бізнес повинен приносити очікуваний прибуток, а не несподівані витрати(<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/3544/1274/>). – 2016. – 12.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Українська правда**

**Про автора:** Ярослав Юрчишин, експерт з питань адвокації Реанімаційного Пакету Реформ, член правління "Transparency International Ukraine"

***Візові закони, нові підходи формування/роботи уряду та ефективність законодавчої гілки сьогодні чи вибори завтра?***

Головне питання нинішнього сесійного тижня не так звіт уряду під керівництвом Арсенія Яценюка і не так очікуваний розгляд питання про відставку цього уряду. Головне питання не так в зміні персоналій на урядових посадах, а в зміні правил, за якими діє нинішня українська влада. Чи приведуть будь-які зміни в складі уряду до впровадження реформ, які наблизять Україну до європейських стандартів забезпечення рівних прав та справедливого правосуддя для усіх громадян, прозорості та підзвітності дій органів влади, запобігання корупції? Чи будуть реалізовані реформи, включені в Коаліційну угоду, чи вони так переважно і залишаться голослівними передвиборчими деклараціями.

Власне урядова криза не так поставила ці питання на порядок денний, бо вони вже давно обговорювалися, як загострила потребу їх вирішення. Відхід технократів-урядовців таких як Айварас Абромавічус чи Віталій Касько чітко вказує, що політична ситуація розвивається не в тому напрямку що потрібно. Саме тому громадські експерти реформ, з ініціативи Міжнародного фонду "Відродження" минулого тижня звернулися з відкритою заявою та закликом до всіх гілок влади: очистіть державне управління від скомпрометованих осіб та найміть технічний уряд професіоналів, вдоскональте роботу Кабміну законопроектом 2354а, якісно комунікуйте з суспільством та запровадьте якісний закон про вибори. Якщо не вжити перших трьох кроків, четвертий, а

саме дострокові вибори парламенту, а можливо і Президента неминучі. Хоч і говорити про їх доцільність вже і зараз, це зупиняти й без того не безпроблемний рух реформ на півроку мінімум.

Від того, яку відповідь спроможеться дати на ці заклики уряд, парламентська коаліція та Президент України, політсила якого, є найбільшою фракцією цієї коаліції, стане зрозуміло наскільки невідворотними є позачергові парламентські вибори. І відповіддю на нього мають стати не чергові заяви політиків, а голосування в парламенті за реформаторські законопроекти, які запроваджують нові здорові правила для української влади та суспільства в цілому.

Щодо порядку денного, то перш за все потрібно виконати домашнє завдання щодо Плану візової лібералізації, а саме вдосконалити законопроекти про Національне агентство з питань управління конфіскованим майном (з.п. 4056), процедуру конфіскації та спец конфіскації (4054), впровадження електронного декларування та звіт у цій формі чиновників вже у 2016 році (3787). До цього пакету Президент додав ще "посилення" незалежності Спеціальної антикорупційної прокуратури (4055), законопроект який спрямований на втілення рекомендацій МВФ. Якщо по першим двом питань немає, бо вони фактично повертають напрацювання погодженні з європейцями, які були вихолощенні депутатами в залі парламенту під час першого розгляду візового пакету, то до е-декларування та законопроекту по САП питань більше ніж відповідей.

Щодо САП, то Президент пропонує з одного боку розширити повноваження Конкурсної комісії, яка тепер матиме змогу подавати не двох кандидатів на посаду керівника САП чи його заступників на розгляд Генеральному прокурору, а лише одного. Але при цьому Шокін чи його наступники матимуть змогу двічі відхиляти ці подання комісії "відповідно до законодавства". Формулювання як для такого серйозного документу більш ніж дивне, бо якого саме законодавства не вказується. Тобто порушив колись кандидат правила дорожнього руху його не можна призначати? Тому або взагалі забрати норму про відхилення, або чітко прописати закони, через порушення яких може Генеральний прокурор відхилити подання незалежної комісії. За інших умов, маючи такі єжовські повноваження Шокін вже цією весною зніме діючого керівника САП та поставить більш лояльну до себе та Президента людину. Інше питання чи погодить таке "унезалежнення" САП МВФ, чи ми отримаємо аналогічну вимогу знову, а з нею і чергове відкладення траншу – питання відкрите. Хто проти повернення єжовщини – запрошуємо завтра на 9.00 висловити свою позицію спільно з активістами РПР біля стін парламенту.

По електронному декларуванню ситуація є складніша. Блок Петра Порошенка, устами лідера фракції Юрія Луценка пропонує прийняти ніби-то погоджений законопроект 3755 Вадима Денисенка (звісно ж члена БПП), який просто скасовує правку Мисика-Деркача і вводить е-декларування у 2016 році. Але є одне але – європейці вимагають ПРАЦЮЮЧОЇ системи електронного декларування, а не запуску її в 2016 році. Тобто щоб чиновники прозвітували за свої прибутки та витрати у е-формі вже за 2015 рік. Упустимо тут питання щодо запуску Національного агентства протидії корупції, про створення якого уряд

прозвітував, але з 5-ти членів є лише 2, які ніяку роботу провадити не можуть: ні запустити е-декларування, ні визначити поняття конфлікту інтересів, ні перевірити декларації, ні перевірити цільовість використання партійних фінансів. Але це відповідальність уряду та комісії по обранню членів НАЗК. Парламент же, на нашу думку, цілком може зробити все від нього залежне для запуску е-декларування та заповнення чиновниками декларація в такі формі прийнявши законопроект 3787 розроблений експертами РПР, зокрема Дмитром Котляром та зареєстрований депутатською групою на чолі з Андрієм Парубієм, до складу якої входять Оксана Сироїд, Мустафа Наєм, Світлана Заліщук, Єгор Фірсов, Сергій Лещенко, Альона Шкрум, Ігор Попов та Олексій Рябчин. Зрештою, якщо у депутатів є якісь застереження, то ми цілком підтримуємо дотримання регламенту та голосування за цей законопроект в першому читанні та доопрацюванні його до другого. Ухвалення цього законопроекту стане реальним інструментом для протидії корупції чиновників шляхом моніторингу відповідності їх майна і видатків рівню їх офіційних доходів, яке має здійснювати Національне агентство запобігання корупції.

Також експерти Реанімаційний пакет реформ рекомендують парламенту ухвалити ряд важливих реформаторських законопроектів в сфері ринку газу (N2312а, співавтори Ольга Белькова, Олександр Домбровський, Вікторія Войціцька, Ігор Насалик та Наталія Кацер-Бучковська), органів самоорганізації населення (N2466 співавтори понад 10 депутатів усіх фракцій на чолі з Сергієм Власенком), процедуру банкрутства фізичних осіб (N2353а теж понад 10-ти депутатів на чолі з Сергієм Алексеєвим), ефективного управління державними підприємствами (N3062 урядовий, підготований командою Міністерства економічного розвитку та торгівлі, доопрацьований в комітеті) захисту прав засуджених (N2033а співавтори Оксана Сироїд, Віктор Чумак, Ганна Гопко, Олена Сотник, Іван Крулько від депутатів та ряд громадських експертів, зокрема Олександр Банчук та Роман Куйбіда від РПР та ЦППР) та можливість перегляду справ про засудження, які були прийняті за ще на підставі Кримінально-процесуального кодексу України від 28 грудня 1960 року (N2708 співавторства Валерія Пацканя, Миколи Паламарчука, Валерія Іщенко, Роберта Горвата, Віталія Гудзенка від депутатів та експертів РПР (Михайла Серебрякова) та Харківської правозахисної групи Євгена Захарова та Андрія Діденка).

Ні скасування віз, ні права засуджених, ні ситуація на ринку газу та інші сфери не можуть бути заручниками урядової кризи. Але всі шанси що ними стануть. І чим більше таких заручників, тим більше розуміння у суспільства та міжнародної спільноти нездатності цього скликання влади вирішувати проблеми української держави. А найманих працівників які не справляються в кінці кінців міняють. Тому чим менші будуть результати цього тижня, тим ближчі вибори. А відтак ми спільно з Громадською мережею "ОПОРА", Комітетом виборців України, Інститутом виборчого права, IFES та Український незалежний центр перспективних досліджень та інші організації, які займаються професійно питанням виборів починаємо широке обговорення нових правил виборів вже від завтра. Готуй сани влітку, а закон про вибори поки їх не оголосили(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/yurchyshyn/56c23a6d22eb8/>). – 2016. – 15.02).



**Блог на сайті: [Blog imena.ua](http://Blog.imena.ua)**

**Про автора:** Александр Мельник

### *8 нюансів в законі про електронне декларування доходів*

Верховна Рада з кількох спроб змогла завершити процедуру прийняття законопроекту про обов'язкове електронне декларування доходів чиновників. Активісти антикорупційних рухів та представники громадських організацій, які виступали адвокатами електронного декларування, не поспішають радіти, на відміну від звичайних громадян. Причин для цього декілька.

По-перше, нардепи до останнього опиралися запровадженню електронного декларування вже цього року, пропонуючи перенести його на рік наступний. Загроза для безвізового режиму з ЄС та вимоги зовнішніх кредиторів до запровадження обов'язкового податкового електронного декларування (а ще тиск найвищих гілок влади та торги за відставку чи збереження діючого уряду Арсенія Яценюка) стали чи не єдиним чинником, який сприяв сьогоднішньому голосуванню.

По-друге, в прямому ефірі усі бажаючі могли спостерігати в YouTube-трансляції чи телеефірі, як вносилися правки «з голосу» перед самим голосуванням. Денис Бігус, один із засновників громадського руху «Канцелярська сотня», який займався дослідженням документів та звітності нардепів, міністрів і чиновників епохи Януковича, зауважує, що найменше 8 правок змінили сутність цього закону — тепер законопроект став не таким «незручним» для потенційних корупціонерів і дав їм можливість уникнути прискіпливого моніторингу в низці ситуацій.

Так, декларування фінансових зобов'язань тепер починається з показника, вдвічі (за паперовою версією) чи втричі (поправка « з голосу») вищого від початкового, за який виступали лобісти електронного декларування — тепер це від 100 чи 150 неоподатковуваних мінімумів відповідно (1 мінімум, або мінімальна заробітня плата, станом на лютий 2016-го складає 1378 грн).

Декларування витрат залишили — але підняли з 20 до 100 мінімумів. Як-то кажуть, відчуйте різницю.

Кажете, депутати та їхні родичі утримують кошти в банках? Вони подбали і про це питання: декларування готівки та банківських коштів підняли з 50 до 100 мінімумів.

Денис Бігус також звертає увагу на переформулювання переліку членів сім'ї, чиє майно теж підлягає декларуванню в електронному вигляді. Залишилися в остаточній редакції лише чоловіки, дружини та діти. Логічно передбачити, що будинки, гектари землі та дорогі автівки чиновники всіх рівнів включно з депутатами парламенту почнуть переписувати на тещ, зятів, кумів та похресників.

Зникла і вимога зазначати місце фактичного проживання — електронне декларування тепер вимагає лише вказувати місце реєстрації. Натомість з'явилося вкрай «темне» формулювання про можливість не вказувати вартість

майна, якщо воно не є джерелом отримання доходів. І найголовніше — кримінальна та адміністративна відповідальності за ухилення від декларування настає з 2017 року (хто не встиг «сховатися», матиме ще рік).

І останній нюанс: декларування рухомого майна буде, але декларувати треба буде лише ті автівки, мотоцикли та інші транспортні засоби, які буди придбані після старту системи нового електронного декларування. Очікуємо зливу оголошень про продаж «зайвих» позашляховиків та елітних легковиків з шістьма нулями у вартості.

Ось такі підсумки. Здавалося, маємо «перемогу» в черговому етапі розвитку e-government, але зі смаком «зради» (<http://www.imena.ua/blog/e-taxes-law/>). – 2016. – 16.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: День**

**Про автора: Олена Панич**

### ***Особливості українського законописання***

Спостерігаючи за підготовкою нового законопроекту про освіту, вичитуючи різні його редакції, вислуховуючи коментарі і пропозиції на різних нарадах, отримую дуже неоднозначні враження. Люди пишуть закон, керуючись основним мотивом: як їм буде легше працювати. Вони враховують ті незручності, які в них виникають під час повсякденної роботи, і чесно намагаються врегулювати вирішення цих незручностей в новому законі.

Скажімо, Міністерство освіти і науки прописує гіпертрофований перелік своїх повноважень, деталізуючи його до дрібниць. Це щоб ніхто не поставив під сумнів ці повноваження, бо ж відстоювання їх в повсякденному житті забирає чимало часу і сил. А так – все буде чітко і зрозуміло. Те, що при цьому можуть обмежуватися академічні свободи і автономія навчальних інституцій, не так важливо. Адже ж до цих пір ніхто точно не знає, в чому має полягати ця автономія, а завдання поточного управління треба вирішувати щодня.

Ректор університету, ніскільки не сумніваючись, прописує у своїх пропозиціях до закону ті навчальні дисципліни, які, на його думку, необхідно засвоїти майбутнім вчителям для подальшої сертифікації (і які викладаються в його університеті). Перелік цих дисциплін він вважає необхідним на законодавчому рівні закріпити для цілої України, тому що з його особистого погляду воно має працювати найкраще. Власний досвід і практика життя своєї інституції диктують, що треба робити. Подивитися на речі очима інших людей, чия практика життя дещо інша, не вважається доцільним.

Незалежний експерт з освіти (якого я особисто дуже поважаю) вірить в те, що треба законодавчо примусити всі університети до нової, «більш демократичної» структури внутрішнього управління, щоб позбавити їх «ректорського феодалізму». Обґрунтовуючи це, між іншим говорить: «ми порадилися з тестем, який багато років був проректором університету, і дійшли висновку, що це треба робити». Те, що в інших університетах можуть бути інші ректори, інші тесті, і взагалі інші проблеми, то не важливо. Важливо, що «нашу демократію», наші правила гри, які ми вистраждали у власному житті, тепер

можна приписати для всіх.

Протягом тривалого часу доводиться спостерігати, як люди, що вважають себе фахівцями, щиросердно, з добрих намірів і зі святою вірою у свою правоту нав'язують усій країні своє власне розуміння цілей і завдань освіти. Всі, хто не згоден з цим, хто не потрапив у список запрошених, ну, ... просто їм треба буде перебудуватися. І взагалі, то їхні проблеми.

Ще одним цікавим елементом нашого законописання є схильність вживати в нормах закону слово «може». Наприклад: «Для забезпечення профільної освіти можуть залучатися заклади вищої, професійної, позашкільної освіти та інші заклади». Слово «може» (чи «можуть») часто вживається в законодавстві взагалі, хоча, на мій погляд, воно по суті обскурантистське. Якщо щось можна робити, то чи означає те, що можна і не робити? Якщо так, то для чого писати, що «можна», якщо варто просто не забороняти це робити? Сама присутність слова «може» в законі завжди буде надавати людям відчуття невизначеності, невпевненості у своїх правах. Люди орієнтуються на слово «може» і бояться робити те, про що не написано «може». Будь-який орган влади в праві в ручному режимі заборонити те, про що в законі не написано «може». Оскільки багато чого з того, що людям чи організаціям треба робити на практиці, неможливо згадати в законах, то простір для свавілля чиновників регуляторних служб залишається чималий. Звичайно, юристи якимось тлумачать всі ці норми, врегульовують суперечності. Але для мене очевидно, що саме слово «може» в законодавстві є елементом такої правосвідомості, в якій ніколи до кінця не зрозуміло, що ж все-таки можна, а що ні. Тому в остаточному рахунку все вирішують сила і дискреція.

Катастрофічність ситуації з законодавством про освіту в тому, що воно містить багато корупційних ризиків. Якась дивна логіка спонукає наших законотворців закріплювати в законах монополні функції таких важливих інституцій як зовнішнє незалежне оцінювання, єдина державна електронна база освіти. Те, що за виконанням цих функцій будуть стояти відповідні люди, яким віддається майже абсолютна влада над мільйонами громадян, чомусь ніяк не спонукає до думки про збалансування та розумні противаги. Адже монополія – це завжди джерело корупції. Нічого цього не відбувається. Вочевидь побутує думка, що варто призначити «хороших людей», і все запрацює без ризиків. Недалекоглядність такої позиції вражає безмірно.

До того ж незброєним оком видно, що законодавство майже повністю корпоративно лобістське. Навіть ті експерти, які позиціонують себе як незалежні, зазвичай готові віддати стратегічно важливі функції державі без будь-якого збалансування, і таким чином грають в інтересах корпорації чиновників та посадовців.

Корпоративний лобізм мабуть не був б таким поганим явищем, якби у освітянських чи відомчих корпорацій було б якесь системне уявлення про їхню місію для цілого суспільства. Якби вони мали інтегроване розуміння загальних цілей суспільства і того, як їхня корпорація допомагає досягати цих цілей. На жаль, всього цього немає, або ж воно існує у, так би мовити, формалізованому, «паперовому» вигляді і використовується переважно для офіційних процедур.

Іноді лобіювання націлене на відновлення природної справедливості щодо

окремих груп, інтересам яких існують значні загрози. Ці групи намагаються мобілізуватися і відстоювати закріплення своїх прав на законодавчому рівні. Таке лобіювання є радше адвокацією. Інтуїтивно вона викликає співчуття серед десижин-мейкерів, зокрема, і тому, що зазвичай інтереси цих груп все-таки не вдається врахувати повністю. Система сформована так, що зламати її видається недосяжним.

Але у багатьох випадках лобізм виглядає відверто егоїстичним. Все формується за принципом, хто встиг відстояти свої інтереси, той отримає свої бонуси. Хто зміг опинитися в потрібний час в потрібному місці, в силу певних обставин закріпив свій авторитет, той добився потрібних йому рішень. А інші – ну, то їхня справа.

Втім проблема не така проста. Практика показує, що врегулювати все в законі неможливо (принаймні, якщо його писати таким чином, як у нас це прийнято). Тому закони в нас переповнені фразами з розряду: «те і те... регулюється іншими нормативно-правовими актами або постановами Кабінету Міністрів». Іноді люди схильні пропонувати такі приписи тоді, коли під час дебатів їм не вдається відстояти своє формулювання норми закону. Здається, їм простіше віддати якісь рішення на відкуп Кабміну чи Міністерства, відкласти на потім в надії, що згодом таки вдасться добитися свого. Але що це означає на практиці? Що більше таких формулювань, то більше питань будуть вирішуватися в закритих кабінетах чиновниками, які працюють за невелику зарплату і, цілком можливо, зацікавлені у додаткових заохоченнях. Вочевидь там можна домовитися і пролобіювати потрібні комусь рішення. Це буде відносно легко для вас, якщо ви перебуваєте близько від Кабміну чи Міністерства, якщо у вас там є знайомі, друзі, «свої люди». Але не так легко, якщо цього всього немає, якщо ви живете десь у віддаленому місці, в регіоні. Тоді ви будете змушені послуговуватися абсолютно непридатними для вас правовими нормами, які не враховують особливостей і потреб вашого життя.

Власне, всі такі формулювання відкривають простір для дискреційних рішень, що будуть прийматися в ручному режимі під час консультацій з вузьким колом людей. Інтереси тих, хто з якихось причин не потрапив до цього кола, об'єктивно не можуть бути враховані. Просто нікому їх врахувати. Про інших ніхто не думає, бо зручність власної роботи – це головне мірило всіх цінностей. Підозрюю, це стосується не лише освітнього, але й іншого законодавства в Україні.

Спостерігаючи за людьми, які все це роблять, я далека від думки, що вони мають якісь злісні мотиви. В більшості випадків – ні. Вони лише керуються своїм практичним досвідом. Роблять так, тому що це зручно і тому що вони так звикли. Це здається їм простим здоровим глуздом. Про те, що в більшості випадків пропоновані ними норми об'єктивно не враховують інтереси багатьох людей і створюють сприятливі умови для корупції, ці люди не замислюються. Якщо ж їм сказати, то це викличе подив, усмішку, або ж навіть образу: «Ви хочете сказати, що я корупціонер? Ви вважаєте мене нечесною людиною?» - «Але ж ви закріплюєте незбалансовані правила гри, які можуть бути використані для зловживань в майбутньому» - такі аргументи їх не вражають.

Все це говорить лише про те, що наша законотворча і правова культура

перебуває на дивовижно примітивному і низькому рівні. Люди, які ініціюють закони чи поправки до них, дуже часто не здатні вийти за межі свого корпоративного світогляду, подивитися на проблеми очима інших. І, головне, не розуміють, для чого це робити. Для чого враховувати в законах інтереси всіх, якщо потім, в приватних контактах можна домовитися? Для чого встановлювати прозорі і збалансовані правила, якщо багато чого можна повирішувати «в робочому порядку»? В силу давніх традицій ніхто з них не ставить собі за мету зробити закони інклюзивними, з чесними, прозорими правилами розподілу повноважень, зрозумілими і прийнятними для всіх. Немає навіть такого розуміння, що це можливо і що цього треба прагнути. Те, що наші закони - це закони не для людей, а для окремих людей, не вважається лихом. Це – об'єктивний модус існування, який визначає логіку дій. Матриця колективної свідомості, вийти за межі якої не уявляється можливим.

Чи можна нам покращити культуру законописання? Перейти на якийсь якісно новий рівень правосвідомості? Скажу чесно, я не знаю. Принаймні я не вірю в те, що це можна зробити швидко. Не дуже вірю в те, що цього можна досягти лише просвітницькими заходами. Якщо навіть і так, то просвіта має бути направлена на прищеплювання елементарної любові до ближнього, поваги до людей, їхніх прав і свобод, привчання до системного і послідовного оцінювання кожної норми закону на предмет, чи не порушує вона ці прості принципи людяності. Припускаю, що з часом ми зможемо здолати це. З часом люди повинні дійти розуміння, що закони пишуться не для окремих людей. Що збалансованість інтересів і повноважень – дуже важливий елемент законодавства. Інтереси кожної людини мають бути враховані, кожен унікальний досвід має бути легітимізований. Закони для чиеїсь практичної зручності – це зневага до людей, до всіх, хто з якихось причин не потрапив у відповідний кабінет, але хто також є громадянином нашої держави, порушення їхніх громадянських прав, а також цілком серйозна підстава для корупції. Корупція – це не корупційні дії, це сприятливі умови для таких дій.

Мені хочеться вірити, що колись наші принципи і традиції законописання будуть змінені. Але вочевидь прогрес може бути досягнутий ціною великих конфліктів, і то якщо Україна залишиться цілою, незалежною державою. Мені б дуже хотілося, щоб залишилась. Але спостерігаючи за всією цією кабінетною законотворчістю, я все більше і більше тривожусь за це (<http://www.day.kiev.ua/uk/blog/suspilstvo/osoblyvosti-ukrayinskogo-zakonopysannya>). – 2016. – 14.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Українська правда**

**Про автора:** Єгор Фірсов, народний депутат України; председатель "УДАРа" в Донецкой области

Итак, только что в лучшем стиле партии регионов в парламенте был продален скандальный законопроект 3700. Который голосовался 27 (!) раз до этого.

3700 устанавливает даже не императивный, а чуть ли не рабский мандат для

кандидата в депутаты. Его суть очень проста. Партия – т.е. ее руководство, будет иметь право в промежутке после оглашения результатов выборов и до принятия официальной присяги исключать кандидатов из списка.

Т.е. например, посчитала ЦВК голоса и получилось, что проходишь ты в Раду. Однако депутатом официально ты еще не стал – для этого надо прийти в парламент и официально зачитать присягу. И вот тут-то руководство партии может не допустить кандидата к получению мандата. Ну, например, в случае, если сомневается в его лояльности, или потому что кого-то другого вдруг решили в парламент завести.

Я даже не буду говорить о том, что это банальный обман избирателей – поставить человека в список, а потом, уже после того, как люди отдали свой голос и за него в том числе, отозвать кандидата. Такая себе, – политическая игра в наперстки.

Такой закон позволяет получить руководству партий полномочия, под стать Политбюро КПСС – т.е., если эта норма заработает, ни о какой демократичности их говорить уже не придется.

Не секрет, что принятие этого закона направлено конкретно на то, чтобы сейчас в Раду по списку БПП не вошел адвокат Геннадия Корбана

Но самое главное, что принятие такого закона открывает просто-таки бездну коррупционных схем, которые напрямую нас возвращают к недавним временам открытой продажи мест в партийных списках. Каким образом? Да очень просто.

Например, кто-нибудь скандальный, понимающий, что вряд ли имеет шанс попасть вверх списка, идет вниз, на заведомо непроходимые места. А потом технические кандидаты расположенные выше устраняются решением партии. И все, проходимец с мандатом.

Этот закон необходимо отменять. И мы будем за это бороться!  
(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/firsov/56c3456f5ec2e/>). – 2016. – 16.01).

\*\*\*

**Блог на сайті: Українська правда**

**Про автора: Олексій Братушак, журналіст**

### ***Студентська акція проти профспілок "Не ведись на Гешу!"***

Революція Гідності все далі обходить нас стороною. Цими днями студентами намагаються маніпулювати та використовувати їх як картинку підтримки своєї позиції у протистоянні навколо так званих студентських профспілок.

Протистояння відбувається навколо законопроекту 3474 щодо діяльності студентських профспілок.

Документ має три складові, які автори представляють у наступному світлі:

- 1) Участь у студентських профспілках мають право брати лише студенти.
- 2) Очолювати студентські профспілки можуть лише студенти, вибори – кожні два роки.
- 3) Профспілки зобов'язані публікувати всю фінансову звітність.

Реальності відповідає лише третій пункт. Відповідно до тексту

законопроекту, усі профспілки, як так звані "студентські", так і шахтарів, металургів тощо, "зобов'язані щорічно публікувати на своєму офіційному веб-сайті всю фінансову звітність".

А от з перші два пункти не відповідають загальному гаслу "Студентські профспілки – студентам". У тексті законопроекту йдеться не про "студентів", а про "осіб, що навчаються в одному навчальному закладі". До таких осіб також відносяться і аспіранти з докторантами. Останніми можна бути і в 40-50 років) А саме від таких за задумом хочуть позбавитися автори 3474.

Але навіть і це не все. Справа у тому, що зазвичай так звані студентські профспілки з 40-50-річними керівниками є первинними профспілковими організаціями і входять до структури профспілки працівників освіти. І СТУДЕНТИ є членами профспілки ПРАЦІВНИКІВ освіти. При цьому студенти не є працівниками. Але це окрема тема, як від Радянського Союзу нам залишився цей спадок.

Загалом схема участі студентів у профспілці працівників освіти, яка у свою чергу входить до Федерації профспілок, виглядає наступним чином:

Цієї піраміди законопроект 3474 жодним чином не торкається. Навіть у разі його ухвалення, студенти і надалі залишатимуться у структурі профспілки працівників. І на рівні держави студентів буде представляти керівник профспілки працівників освіти.

Змінити цю систему може лише одне: визнання, що студент – це не професія, і, відповідно до чинної норми Конституції, не може об'єднуватися у профспілки. По суті, це ліквідація так званих студентських профспілок і перехід до європейської системи, де інтереси студентів представляє студентське самоврядування.

Але повернемося до 3474.

Навіть косметичні зміни у Профспілці працівників освіти сприйняли у штики: 8 лютого саме Профспілка працівників освіти вирішила провести студентську акцію проти 3474:

Бюро президії ЦК Профспілки працівників освіти рекомендує обласним, Київській міській організаціям Профспілки, первинним профспілковим організаціям студентів вищих навчальних закладів скликати терміново засідання виборних профспілкових органів, на яких розглянути питання щодо законопроекту N3474 та направити звернення до народних депутатів України з ініціативами його відхилення.

На місцях (в університетах) побоялися так прямо казати "партія сказала нада, профком ответил есть". І вирішили згадати, чим же вони допомагають студентам. І на цьому фоні вимога відхилити 3474 якимось втрачається(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/bratushchak/56c382914859f/>). – 2016. – 16.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: LB.ua**

**Про автора:** Володимир Белий, заступник директора з навчально-виховної роботи Херсонського фізико-технічного ліцею при ХНТУ та ДНУ

### ***Освітній округ – опорна школа: а де профільна?***

Він (Яценюк А.П.) сказав "або ми ухвалюємо його програму на 300 днів, або ні".

Ми говоримо "так ти б може показав?", а він "Завтра пришлю".

Уже й післязавтра пройшло, а програми немає.

Територія політики.

HUB-SCHOOL

Щось подібне запустили й на території освіти. У стилі, характерному для політичних понторезів, оголосили про створення шикарних «хабскул» (школи-хаби) у регіонах кожної області України. При цьому змістовної інформації - «кіт наплакав»: гарні матеріальні та навчально-прикладні умови і найкращі педагоги.

Перше, що спадає на думку, так це очікування відповіді на питання: «Як ці «хаби» покращать якість освіти у контексті національної програми рівного доступу до якісної освіти?» Я виставляю цю площину не для критики як такої і не з метою дати вихід своєму єхидству. Його немає. Просто намагаюсь побачити ту нову тактичну лінію підвищення результативності шкільного навчання, яка буде елементом загальнонаціональної стратегії – створення рівного доступу до якісної освіти для всього населення країни. Скрізь. У сільських районах в першу чергу, бо в обласних центрах, худо-бідно, а центри «конденсації» якісної освіти, як реальні індикатори трансформації системи у потрібному напрямі вже існують. Це в першу чергу ліцеї при ВНЗ, що працюють зі старшокласниками, які вже хоч якось та визначилися зі своїм профілем освіти.

QUALITY

Профільне самовизначення старшокласника узгоджене зі стандартами освіти є базовим чинником досягнення якісної загальної середньої освіти. Відповідно наявність у мережі громади профільних ліцеїв як окремої ланки є основою якості всієї освітньої системи.

Чому всієї? Все просто: діє природна сила мотивації. Якщо до профільного ліцею буде потрібно вступити за конкурсом, то чи не всі вже на етапі основної школи (5 - 9 класи) мобілізуються навчатися на максимумі своїх задатків чи, навіть, рівня схильності до навчання як такого.

Далі, мережа профільних ліцеїв автоматично щорічно «видаватиме на гора» значний контингент сильних абітурієнтів для ВНЗ, бо кожен ліцеїст протягом декількох років проходитиме через вимогливий процес освоєння за програмами поглибленого вивчення певний комплекс предметів (чотири - п'ять).

Аналогічно й щодо контингенту учнів закладів системи ПТО: вони зараз на вагу золота. Он вже інженери з вищою технічною освітою різних сучасних виробництв вже ходять по ПТУ і шукають собі хоча б якось дійсно кваліфікованих робітників.

Таке розуміння шарнірно-ключової ролі профільних ліцеїв як закладів



окремої ланки загальної середньої освіти давно є аксіомою у головах чи не мільярда жителів планети. У сотнях країн світу лицейська загальна середня освіта старшокласників здійснюється з чітким розділенням на академічний та професійний напрямки саме з тієї причини, що таке є гарантом максимально можливої якості. Як для вищої освіти, так і для професійно-технічної та сервісної. Звісно, що мова про масштаби країни, а не індивідуально-групові виключення із загально системного підходу.

## PROBLEM

Вона у тім, що мало у яких головах українців є таке ж саме бачення шарнірної ролі лицеїв щодо досягнення освітньої місії різними сегментами системи. Наша проблема у браку розуміння, що ігнорування цього «шарніру» ставить під сумнів існування у нас в освіті системи як такої. Хоча відчуття точно існує, бо наявне у вжитку рішення МОН про затвердження концепції профільної освіти є тому підтвердженням. Біда у тім, що насправді вона (концепція) лише прикриває псевдопрофільність освіти у старших класах школи. При одному-двох випускних класах більшості шкіл країни іншого очікувати – це як чекати на гарячій лід.

Опорна школа, з одного боку, може бути чудовим елементом до становлення новоякісної справжньої профільної освіти старшокласників і у сільських регіонах, а з іншого – чи є такий задум у запропонованій моделі «хабшколи»?

Допоки не можливо дати не те що правильну, а хоча б якусь прогнозовану відповідь на питання: «Так у який бік схилиться система у цій біфуркаційній точці, яку наші владні понторези смачно назвали «хабшколою»?» До речі, а часом не є ця назва із царства задзеркалля? Я до того, що ми знаємо «хаб» як об'єкт не збору енергетично-інформаційних потоків, а навпаки – для їхнього багатократного поширення з однієї точки у багато інших.

Перше, якщо у задекларованих як мінімум 360 учнях хабшколи «сидять» всі паралелі класів, тобто зараз одинадцять, а у майбутньому дванадцять, то ніякої проривної якості ми не отримаємо. У системному загальнодержавному вимірі. Така школа матиме все той самий прісно відомий базис для «профільної» освіти – один випускний клас, який і робить з профільної освіти профанацію .

Друге, якщо 360 учнів хабшколи будуть сформовані так, щоб на «виході» було хоча б два випускних 11(12) класи, тобто щоб запровадити у ній хоча б гуманітарний та природничо-математичний профілі, то буде наступне.

Старша ланка охопить 112 учнів при двох десятих і двох одинадцятих класах, або 168 учнів при 12-річці. Це щоб при поділі класів на групи була можливою оплата на кожну з них. За такого на основну школу лишається 248 учнів, тобто на 5 - 9 класи основної школи буде трохи менше ніж по 50 учнів на паралель, тобто класи будуть ділитися на групи лише на інформатиці та фізкультурі. Це якщо до цієї хабскули не набирати «початківців».

Третє, за кількості учнів школи у 360 осіб буде мінімум 24 і максимум 30 вчительських ставок. Якщо у середньому вчитель буде мати десь 1,25 ставки, то у закладі буде від 19 до 24-ох вчителів. На приблизно двадцять предметів існуючого навчального плану випадає по одному-два вчителі на дисципліну. Виходить, що продовжуватиметься все та ж сумнозвісна практика типу «Сам

п'ю, сам гуляю», за якої мені практично ні на кого по-партнерському опертися чи від когось відчутти конкурентно-змагальне дихання у спину, що штовхає нас, педагогів, до самовдосконалення.

#### IN TOTAL

З одного боку, хоч так, хоч сяк, а виходить, що хабскул, у шкільному форматі, не є розв'язком проблеми у контексті рівного доступу до якісної освіти

З іншого боку, якщо оголошену хабскул зробити для сільських регіонів у форматі окремого закладу третього ступеня (high school), то вірогідність успіху у разі зростає: 360 учнів ділимо, навіть, не на 28, а на 30, і отримуємо від трьох до чотирьох класів на паралель, тобто започатковуємо оптимальні **умови для** Бо ж справжньої профільної, а значить якісної, освіти школярів.

#### ATTENTION

Звісно, що всі наші організаційно-структурні та змістовно-проформенні потуги будуть майже пшиковими до тих пір, доки ми не спроможемося так організувати навчальну діяльність та оцінювання її результатів, щоб учні/студенти у нас не мали можливості списати. Жоден! І ніколи! Бо ж виразником якісної освіти може бути лише той учень/студент, який здатен і бажає наполегливо "гризти граніт науки". За нами, освітянами, створити на те умови. З розумінням, цього як практичної своєї задачі нам також бракує. Все тримаємося надії на заклики та обіцянки ([http://blogs.lb.ua/volodymyr\\_biely/328023\\_osvitniy\\_okrug-oporna\\_shkola\\_de.html](http://blogs.lb.ua/volodymyr_biely/328023_osvitniy_okrug-oporna_shkola_de.html)). – 2016. – 16.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Україна коммунальная**

**Про автора: Андрей Турий**

#### ***Кредиты на жилье: у кого есть шанс на послабление обязательств***

Правительство предложило парламенту разрешить реструктуризацию валютных кредитов для заемщиков, которые взяли деньги под приобретение жилья. Однако, воспользоваться условиями этого предложения смогут единицы из должников.

В начале февраля в Верховную Раду правительство внесло проект Закона (№4004) о реструктуризации валютных кредитов для заемщиков, которые взяли деньги под приобретение жилья.

По замыслу Кабинета Министров, для того, чтобы должник банка смог реструктуризировать свои долги, они должны соответствовать некоторым условиям, прописанным в законопроекте:

- общая сумма задолженности по договору об ипотечном кредитовании, включая задолженность по основной сумме кредита, процентами, фиксированными выплатами, комиссиями по состоянию на 1 января 2015 года, должна быть не более 2,5 млн грн в соответствии с официальным курсом НБУ, и срок возврата которой по состоянию на 1 января 2014 года не наступил;

- валютный кредит был получен с целью приобретения единственного жилья или имущественных прав на единственное жилье, которое передано в обеспечение исполнения обязательств по договору выдачи ипотечного кредита в

иностранной валюте, или для покупки земельного участка с целевым назначением для строительства жилого дома, который есть или станет в будущем единственным жильем должника;

- по состоянию на 1 января 2014 года отсутствует просроченная задолженность по договору о выдаче ипотечного кредита в валюте или такая просроченная задолженность погашена к моменту реструктуризации.

Иными словами, воспользоваться условиями этого законопроекта смогут единицы должников. В то время, когда в Украине отсутствием долга могут похвастаться только самые удачливые люди, которым, по сути, реструктуризация и не нужна. Именно им проект позволит сэкономить. Законодатели не предусмотрели варианты выхода из тяжелой жизненной ситуации наиболее массовой категории банковских должников неплательщиков кредиток, бросая их на произвол судьбы.

Итак, если заемщику все же повезло, и он соответствует выше изложенным требованиям, то в таком случае по заявлению о реструктуризации банк будет обязан провести такую реструктуризацию.

Согласно тексту законопроекта, задолженность по ипотечному договору планируется пересчитывать по официальному курсу НБУ гривны к иностранной валюте на день проведения реструктуризации.

На разницу между суммой долга и суммой прощения долга по кредиту банк устанавливает фиксированную процентную ставку в размере не большем, чем указанный в договоре о получении ипотечного кредита на момент его выдачи и не повышает его на протяжении трех лет с даты проведения реструктуризации. После окончания трехлетнего срока после даты реструктуризации банк устанавливает процентную ставку на уровне украинского индекса ставок по депозитам физлиц в гривне для депозитов на 12 месяцев и плюс 3%, рассчитанного на дату изменения процентной ставки, с правом пересмотра один раз в год в связи со сменой украинского индекса ставок.

На сумму прощения по кредиту, банк устанавливает фиксированную процентную ставку в размере 0,01% годовых, начисленные проценты подлежат оплате заемщиком в конце срока действия нового кредитного договора разовым платежом.

После проведения реструктуризации и при условии своевременной оплаты своих долгов по новому договору, банк обязан простить не менее 25%, реструктуризированной задолженности, в случае, если обеспечением по кредитному договору является единственное жилье, если предметом обеспечения стало единственное социальное жилье, то банк обязан простить не менее 50% реструктуризированной задолженности.

После проведения реструктуризации и при условии своевременной оплаты своих долгов по новому договору, банк обязан простить не менее 50% реструктуризированной задолженности в случае, если обеспечением по кредитному договору является единственное жилье и должник является участником боевых действий или принадлежит к отдельным категориям граждан, которым государство обеспечивает дополнительную поддержку, если предметом обеспечения стало единственное социальное жилье, то банк обязан простить не менее 70% реструктуризированной задолженности.

В том случае, если должник участник боевых действий который получил инвалидность первой группы из-за ранения, контузию, покалечился, получил заболевание или инвалидность после увольнения с воинской службы в связи с его непосредственным участием в АТО, банк должен простить 80% реструктуризированной задолженности, если обеспечением является единственное жилье или 100%, в случае если обеспечением является единственное социальное жилье. По такому же принципу происходит реструктуризация долга в том случае, если заемщиком выступает муж или жена участника боевых действий, получившего инвалидность первой группы в связи с участием в АТО.

Наследники заемщиков участников боевых действий, погибших во время исполнения обязательств воинской службы или погибших по причине полученных ранений, банк обязан простить 100% долгов по кредиту, заемщиком по которому является муж или жена участника боевых действий который погиб.

Банк по согласованию сторон имеет право провести реструктуризацию долга в валюте по курсу ниже, чем официальный курс гривны к иностранной валюте на дату проведения реструктуризации. Также банк может самостоятельно уменьшить в рамках трехлетнего срока процентной ставки указать ее в меньшем размере, чем указано в договоре. После окончания трехлетнего срока установления процентной ставки по кредитному договору на уровне ниже, чем размер украинского индекса ставок по депозитам физлиц в гривне (для депозитов на 12 месяцев) плюс 3%, рассчитанного на дату изменения процентной ставки, с правом пересмотра процентной ставки один раз на год до полного погашения долговых обязательства по кредитам в связи со сменой размера индекса ставок по депозитам физлиц в гривне.

Законопроектом также предусмотрено право банка изменения формы погашения кредита, включая увеличения срока кредитования.

В том случае, если должник по новому кредитному договору своевременно оплачивал платежи, то банк в течении 30 дней после окончания срока действия договора обязан аннулировать долг в размере определенном соответствующей категории заемщика и обеспечения по кредиту.

Если же, у заемщика возникают трудности в оплате нового кредита на срок более тридцати дней, то банк в одностороннем порядке имеет право отказать в прощении части долга. Также он может изменить смягченные условия предоставления кредита заемщику и привести эти условия в вид, рекомендованный данным законопроектом.

Очень важным здесь есть то, что банк в принципе имеет право по ипотечным договорам с заемщиками, которые не соответствуют условиям данного договора предложить любые другие условия реструктуризации, что существенно может изменить жизнь должникам.

Иными словами, законодатель дал на откуп банкам возможность урегулирования долгов с заемщиками в индивидуальном порядке. Думается, что наиболее удачливые из переговорщиков получают возможность урегулировать свои долги с самыми минимальными потерями для себя, теоретически должник может договориться с банком о выплате своих долгов с минимальными ежемесячными платежами, и минимальной остаточной сумме

долга(<http://osbb.jkg-portal.com.ua/ru/publication/one/kredit-na-zhitlo-u-kogo-je-shans-na-poslablennja-zobovjazan-46763>). – 2016. – 17.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Мінфін**

**Про автора:** Руслан Демчак, народний депутат Верховної Ради України VIII скликання

### ***Податкові зміни у деталях: порівняльний аналіз за 2014-2016 роки***

Сьогодні відбувається обговорення необхідності зміни податкової системи в Україні. Тобто шукають «ідеальний» варіант. Втім чи аналізував хтось податкові зміни, як приймалися раніше, наприклад, в останні три роки? Відповідь – риторична. А варто було б.

Зокрема, особливої уваги заслуговують такі нещодавні зміни до Податкового кодексу:

1. Передбачають зменшення у 2016 році оподаткування ПДФО, тобто застосовуватиметься базова ставка 18% до усієї бази оподаткування.

2. Ставку ЄСВ цього року знижено до 22% для всіх видів доходів, скасовано прямі відрахування працівника із зарплати.

3. Значне збільшення доходів до місцевих бюджетів за рахунок зміни показників податків із єдиного податку для сільгоспвиробників, акцизного (змінами передбачено збільшення у 1,5—2 рази його ставок) та податку на нерухомість (зріс із 2% до 3%). Місцеві громади на свій розсуд встановлюють розмір податку на нерухомість, однак у межах мінімальних та максимальних ставок.

4. Значно зменшились пільги з оплати земельного податку в 2015 році порівняно з 2014 роком, але знову частково введені додатково деякі 2016 року. За органами місцевого самоврядування залишається право надавати пільги щодо земельного податку, який сплачується на відповідній території.

Тож, отримавши відповідні повноваження та економічні інструменти (податки та збори), громади мають можливість забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства

(<http://minfin.com.ua/blogs/Demchak/89831/>). – 2016. – 17.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Политические Известия в Украине**

**Про автора:** Микола Голомша

### ***Як українцю жити без дому***

В багатьох містах України на центральні площі вийшли переселенці. Їхня вимога - «Нам потрібен дім» - спрямована на те, щоб привернути увагу державних чиновників до проблем переселенців. Їм потрібен дім — і в сенсі даху над головою, і в сенсі турботи держави про своїх громадян.

Проблема безхатченків в не є новою для нас, як, власне, і для будь-якої іншої країни світу. Різниця полягає лише у ставленні держави і суспільства до

людей, які залишились, в силу певних обставин, без даху над головою.

Років 30-40 тому Європа та США потерпали саме від бездомних. Тоді ці питання хвилювали громадськість і уряди намагались владнати проблему, опираючись на широкий волонтерський та громадський рух. Зрештою, за десять років спільними зусиллями з цим впорались. В європейських країнах зараз відпрацьована комплексна система роботи з безхатченками. Вона опирається на співпрацю міжнародних інституцій, держави, та громадських організацій.

Найпершим питанням тут є наскрізні цифрові стандарти ведення обліку чисельності цієї категорії громадян. Адже вони самі, зазвичай, не реєструються. Тому ця функція, відповідно до національних законодавств, покладається на організації, які надають допомогу бездомним. У Данії, наприклад, до таких відносяться хостели як державно-суспільні інституції опіки. В багатьох країнах проводиться опитування працівників організацій, які надають допомогу цій категорії населення, в таким чином формується певний реєстр. В Нідерландах (там найменша кількість безхатченків — одна особа на тисячу громадян), близько ста двадцяти організацій надають майже 250 видів послуг бездомним. До переліку, окрім харчування та забезпечення ночлігом, обов'язково входять психологічна, соціальна, юридична послуги.

На хвилі боротьби з проблемами безхатченків, надання їм всебічної допомоги наприкінці 80-х років минулого століття в Європі була заснована неурядова Європейська федерація організацій по роботі з бездомними (FEANTSA). Зараз вона об'єднує понад 100 організацій з 30 країн континенту, які опікуються даною категорією людей. FEANTSA визнана ЄС та ООН і отримує для своєї діяльності фінансову допомогу від цих міжнародних інституцій. Це не єдина організація, яка ставить метою надання допомоги знедоленним. У світі налічується достатня кількість таких, варто згадати хоча б світову мережу (філії у майже 40 країнах) "Емаус", одним з напрямів діяльності якої є вирішення проблеми безхатченків.

В Україні проблема безхатченків в останні двадцять з лишнім років не була першочерговою. Власне, в цей бік не звертали уваги ні держава, ні суспільство. Однак ось уже два роки поспіль із другорядного це питання перемістилось в категорію актуальних і навіть першочергових.

Путінсько-терористична агресія в Криму та на Донбасі раптово залишила без даху над головою сотні тисяч українців. За інформацією Мінсоцполітики, станом на лютий 2016 року органи соціального захисту обласних державних адміністрацій взяли на облік «1 725 893 переселенців або 1 364 027 сімей з Донбасу і Криму». Переважна більшість з них потерпають саме за відсутності постійного місця проживання та спричинених цим проблем.

На днях на Дніпропетровщині (у Павлограді) урочисто відзначили річницю початку функціонування модульного містечка для переселенців. Сьогодні там мешкає 350 осіб. Це містечко зведено за фінансової допомоги уряду Німеччини. Таких в області налічується всього п'ять — ще у Дніпропетровську, Дніпродзержинську, Кривому Розі та Нікополі. А переселенців з Криму та Донбасу тільки на Дніпропетровщині — 90 тисяч.

Водночас Мінсоцполітики стверджує, що бездомних в країні всього 16 тисяч. Про це відповідальні працівники міністерства заявили під час круглого

столу в січні ц.р. Одночасно активісти стверджують, що ця цифра реально перевищує 100 тисяч осіб. І чомусь до переліку безхатченків ніхто не вносить переселенців.

Скільки серед безхатченків дітей? На кінець 2011 року за підрахунками Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ «кількість безпритульних дітей, віком від 10 до 19 років, в Україні становить близько 150-160 тисяч». Дві третини дітей жили на вулиці. Скільки їх стало на початок 2016 року?

Категорія безхатченків сьогодні — це не лише соціально знедолені особи. Це ще й соціально-конфліктні групи громадян, оскільки сюди входять ті, хто звільняються з місць позбавлення волі. Таких в рік від 2-3 до 5-6 тисяч (за амністією 2014 року вийшло на волю 12 тисяч осіб). Цей контингент, зазвичай, поповнює кількість бездомних.

Втім, майже половина соціальних бездомних стали такими через сімейні конфлікти, шахрайство, втрату роботи та зв'язків з родиною тощо. Тобто, для суспільства це не втрачені люди. Вони в силу життєвих обставин опинилися на узбіччі життя. І наша спільне державно-громадянське завдання — сприяти їхньому поверненню в середовища життя громад.

За свідченнями експертів, цьогоріч кількість бездомних різко зросте. Цьому сприятиме Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг», який вступив в дію в січні ц.р.

Одна з новел закону вимагає реєстрації за місцем постійного проживання. Тобто, щоб легалізуватися, особа має довести, що у неї є дах над головою (нехай це буде навіть центр надання соціальної допомоги). Сподіватися на те, що хтось (держава, громадські чи волонтерські організації) кинеться будувати або купувати житло для безхатченків — марна справа.

Зараз в центрах соціальної допомоги країни зареєстровано (тимчасово) близько 30 тисяч осіб, які не мають житла. Як буде відбуватись їхня громадянська фіксація надалі — незрозуміло.

Людина без дому має рівні права з громадянами, що мають дах над головою. Звичайно, умови їхнього існування плачевні. Але відсутність за законодавством місця можливості отримати реєстрацію (можливості обліку, координації, регулювання) водночас викидає цих людей за межі цивілізації, робить з них ізгоїв.

Але якщо забезпечити житлом бездомних держава наразі не в змозі, то вирішити проблему реєстрації громадян (що дає їм можливість отримувати передбачені законом послуги, зокрема, медичні, освітні, соціальні тощо), законодавцю цілком під силу, адже це функція держави щодо первинного захисту своїх громадян. І бажано цю проблему не відкладати в глухий кут, замовчуючи проблему, щоб потім не отримати потужний керовано-міжрегіональний соціальний вибух.

Для вирішення проблеми на даному етапі потрібно невідкладно внести зміни до законодавства з метою не погіршення можливостей безхатченків, які були до цього. Доцільно також творити регіональні та загальнодержавну інформаційну базу даних щодо безхатченків, яка має постійно оновлюватись. І зрозуміти, що в суспільстві ці люди займають своє місце та мають всі підстави

для того, щоб до них відносились з повагою, бо це наші громадяни. Звичайно, є ще й категорії безхатченків із реалій сучасного глобального процесу міграційних переселень, але це вже інший напрям взаємовідносин між суспільством і державою(<http://izvestia.kiev.ua/blog/show/84001>). – 2016. – 16.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Юридический блог компании Jurimex**

**Про автора: Чарторийский Константин**

### ***Возвратная помощь***

Государственная фискальная служба Украины в своем письме от 5 февраля 2016 года № 2503/6/99-95-42-03-15, который был опубликован 09 февраля 2016 года, сообщает относительно возможности предоставления юридическим лицом – плательщиком единого налога третьей группы возвратной финансовой помощи другому лицу (физическому лицу – предпринимателю).

В соответствии с подпунктом 14.1.257 пункта 14.1 статьи 14 Налогового кодекса (НК) Украины от 02 декабря 2010 № 2755-VI возвратная финансовая помощь – сумма средств, поступившая налогоплательщику в пользование по договору, не предусматривающему начисление процентов или предоставление других видов компенсаций в виде платы за пользование такими средствами, и является обязательной к возврату.

Виды деятельности, при условии осуществления которых юридические лица не могут быть плательщиками единого налога третьей группы, определены в пункте 291.5 статьи 291 НК Украины.

В частности, субъекты хозяйствования, осуществляющие деятельность в сфере финансового посредничества, не могут быть плательщиками единого налога третьей группы (подпункт 291.5.1 пункта 291.5 статьи 291 НК Украины).

В состав дохода плательщиков единого налога третьей группы не включаются, в частности суммы финансовой помощи, предоставленной на возвратной основе, полученной и возвращенной в течение 12 календарных месяцев со дня получения (подпункт 3 пункта 292.11 статьи 292 НК Украины).

Налоговики отмечают, что юридическое лицо – плательщик единого налога третьей группы может оказывать возвратную финансовую помощь другому лицу (физическому лицу – предпринимателю). Сумма финансовой помощи, предоставленной юридическим лицом – плательщиком единого налога третьей группы на возвратной основе, при ее возврате не включается в состав дохода такого плательщика.

При этом контролирующий орган делает вывод, что деятельность юридического лица – плательщика единого налога третьей группы по предоставлению возвратной финансовой помощи другим юридическим лицам (физическим лицам – предпринимателям) на постоянной основе может рассматриваться как финансовое посредничество.

На наш взгляд, предоставление финансовой помощи другим юридическим лицам не может рассматриваться как финансовое посредничество, ведь последнее предусматривает приумножение предоставленных средств, что отсутствует при предоставлении возвратной финансовой помощи. Позиция



контролирующего органа не является корректной, ведь возвратная финансовая помощь не подпадает под понятие финансового посредничества, которое определено Хозяйственным кодексом Украины от 16 января 2003 года № 436-IV (<http://jurblog.com.ua/2016/02/vozvratnaya-pomosch/>). – 2016. – 18.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: UBR.ua**

**Про автора: Приймак Светлана**

### ***Как зарегистрировать ребенка, если один из родителей против.***

Законодательство Украины гарантирует право ребенка быть зарегистрированным с родителями или одним из них, независимо от каких-либо ситуаций и требований государственных органов.

Прежде всего уточню, что Законодательство Украины гарантирует право ребенка быть зарегистрированным с родителями или одним из родителей (ст. 29 Гражданского кодекса, ст. 160 Семейного кодекса). Так, если родители (один из родителей) ребенка «прописаны» в квартире (доме), владельцами которого они не являются, прописать ребенка к себе в такую квартиру (дом) они могут без согласия собственника жилья.

Согласно Гражданскому кодексу Украины местом жительства ребенка, которому еще не исполнилось десяти лет, является то место, где живут его отец и мать (усыновители) или один из них, проживающий совместно с ребенком, также место жительства опекуна. Ребенок может быть зарегистрирован в учебном заведении или медицинском учреждении, в которых он проживает.

Ребенок, которому исполнилось десять лет, регистрируется с обоюдного согласия его матери и отца. Также спрашивается согласие ребенка на его «прописку» по тому или иному адресу. Более того, согласно абз.2 п. 2.3 Порядка регистрации места жительства и места пребывания физических лиц в Украине и образцов необходимых для этого документов, утвержденного приказом Министерства внутренних дел Украины от 22.11.2012 № 1077 (зарегистрированного в Министерстве юстиции Украины 18.12.2012 за № 2109/22421), при проживании родителей по разным адресам для регистрации места проживания ребенка, не достигшего 14 лет, вместе с одним из родителей предоставляется письменное согласие второго родителя и справка территориального подразделения или адресно-справочного подразделения территориального органа по месту его жительства о том, что ребенок не зарегистрирован с ним. Согласно законодательству Украины данные о детях, не достигших 14 лет, должны вноситься в заявление того из родителей, с которым он будет зарегистрирован по одному адресу.

Отмечу и то, что если ребенок достиг 14 лет, заявление о том, чтобы его зарегистрировали по месту его проживания, он подает сам.

Родители могут быть зарегистрированы по одному адресу. Также их место регистрации может быть различным. Во втором случае, чтобы зарегистрировать ребенка до 14-летнего возраста по одному из адресов, вместе с одним из родителей, необходимо согласие на эту процедуру другого родителя. Он подтверждает его письменно. Также потребуется справка о том, что ребенок не

имеет регистрации по его адресу.

Справка выдается по месту жительства родителя, с которым не планируется регистрировать ребенка. В том случае, когда родитель (чаще отец ребенка) не желает оформлять свое письменное согласие на регистрацию ребенка по выбранному адресу, другому родителю необходимо обращаться к семейному адвокату, и через него в суд.

К тому же, в соответствии с частью первой статьи 161 Семейного кодекса Украины, если мать и отец, которые проживают отдельно, не пришли к согласию относительно того, с кем из них будет проживать малолетний ребенок, спор между ними может решаться органом опеки и попечительства.

Именно адвокат должен потребовать от органа опеки и попечительства или от суда, в зависимости от ситуации, разрешить одному из родителей зарегистрировать ребенка по месту своего жительства, даже в случае отказа на это другого родителя.

Перед тем как обращаться с заявлением в судебную инстанцию, следует вначале написать отказывающему в своем согласии на регистрацию ребенка родителю требование его предоставить. Этот документ будет служить для суда одним из доказательств в пользу желающего зарегистрировать ребенка родителя и самого ребенка. Иначе не желающий регистрировать ребенка родитель может заявлять о том, что к нему с такими просьбами не обращались. Соответственно, суд может прийти к выводу о том, что спор о местопроживании ребенка вовсе отсутствует.

И действительно, без письменного свидетельства доказать, что это не так, будет трудно. Поэтому суд, принимающий решения на основании доказательств, может отказать удовлетворить требование истца. Поэтому, предполагая, что придется обращаться в суд, следует заранее к нему подготовиться и обзавестись всеми необходимыми доказательствами своей правоты. Для этого следует посетить хорошего адвоката по семейному праву (<http://blog.ubr.ua/pravo/kak-zaregistrirovat-rebenka-esli-odin-iz-roditelei-protiv-13066>). – 2016. – 20.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Lb.ua**

**Про автора:** Володимир Белий, заступник директора з навчально-виховної роботи Херсонського фізико-технічного ліцею при ХНТУ та ДНУ

***12-річка: чому окрім школи потрібні ще й ліцеї***

Позвольте мне предложить, чтобы педагоги несли ответственность за защиту детей от трех интеллектуальных пороков: невежества, глупости и ограниченности.

Невежество — это когда кто-то многого не знает.

Глупость — это когда кто-то знает только то, что ему сказали.

Ограниченность — это когда кто-то знает только то, что он хочет знать.

В.А. Карпенгер

На сучасному перехідному для нашого суспільства етапі важливо бути здатним до змін, що дадуть ефект у майбутньому. При цьому зміни в освіті є

визначальними для майбутнього всієї нації. Одним з таких інноваційних освітніх «шарнірів» є по-справжньому сучасний ліцей із трирічним терміном навчання для старшокласників, котрі орієнтуються на отримання вищої професійної освіти високої якості. При цьому важливо усвідомлювати, що ліцей – це вже не школа, але ще не університет. Справжня профільна освіта, провідником якої має стати ліцей, апріорі не може знаходитись в середині традиційної шкільної освіти. Тому й адміністративно для ліцеїв було б згубним опинитися під керівництвом виключно тих, на плечах котрих турботи про десятки чи сотні/тисячі шкіл.

У нас останнім часом «мати-анархія» довела стан справ до абсурду, коли звичайні школи почали «отримувати» назву ліцей, а мало спроможні на освіту високої якості технологічні інститути перейменувалися на університети. Пострадянська школа за своєю організацією ніяк не могла надати своїм старшокласникам якоїсь практично-дійової профільної підготовки. Мова не про розповіді про професії чи екскурсії на виробництво, а про дійове занурення у площину профільної предметної складності, котрі є базовими для вищої освіти високого рівня. Якийсь час цю прогалину долали підготовчі курси при інститутах. З приходом в освіту батьківських грошей інститути стали університетами, а діти стали навчатись на порядок гірше, ніж раніше.

Єдиними, хто тримав планку були ліцеї при університетах. Їхні випускники здавали випускні/вступні іспити не своїм вчителям, а комісії ВНЗ. Роботи шифрували і іспити проходили з високим рівнем об'єктивності та незалежності від суб'єктивного впливу. У таких умовах діти гарно вчилися, а вчителі добре працювали, щоб потім не підвести один одного перед лицем тієї громадської думки, котру представляли суворі та незалежні від ліцею експерти.

Карикатурні форми організації платної форми отримання вищої освіти поставили все з ніг на голову. Недоліки організаційно-фінансової природи так сплели все найгірше, що тепер сенсу по-справжньому як вчитися, так і вчити мало хто вбачає.

- Що можна ефективного зробити для того, щоб почати відновлювати порядність в освіті та розвивати її адекватно до сучасного світового рівня?

- Повернути на освітнє поле як ключових «гравців» профільні ліцеї для старшокласників як структури, здатні та покликані якісно замінити колишні підготовчі курси.

Відкривати ліцеї не огульно, а завдяки ліцензуванню, де головним чинником мають бути не статистичні дані про педагогічний склад та матеріальний стан закладу, а показники рівня компетентності учнів ліцею.

Тестувати випускників ліцею так, щоб це було прямо прив'язано до рівня програм поглибленого вивчення профільних дисциплін. Звісно, що окрім української мови як державної мови навчання для всіх нефілологічних спеціальностей.

Зарховувати до ліцею виключно за результати конкурсного відбору на основі результатів ЗНО – 9 (для випускників 9-го класу основної школи).

Відмінити середній бал шкільного атестату як такий, що є абсолютно неадекватним з оцінками, що практикують ліцеї з високим рівнем вимог до своїх учнів. Також відмінити додаткові бали за олімпіади чи конуси МАН як

такі, де проблема порушення об'єктивності з боку дорослих не подолана. Тим більше відмінити додаткові бали за відвідування платних додаткових курсів.

Відмовитись від системи пільг як таких, що є адекватними лише відносно фізичних вад людей, а не для впливу на конкурс інтелектів. Загравання з населенням на такому рівні «підкування» самої освіти переводить у ненормальний, хворобливий стан, бо нівелює цінність мотивації до освіти високої якості через системи відкритої та об'єктивної конкуренції.

Унеможливити навчання у ВНЗ на платній основі за відсутності у заявника рівня загальноосвітньої компетентності, що має загальнодержавний мінімальний показник року.

Запровадити різноступеневу адміністративну відповідальність як серед учнів/студентів, так і серед педагогів за спроби шахраювати (списувати) під час атестацій як дійовий механізм підвищення мотивації до навчальної роботи. Суспільство без ЗАБОРОН приречене на деградацію.

Підпорядкувати ліцеї:

- юридично - МОН України (призначення директора на конкурсній основі, визначення штатного розпису, норм фінансування тощо);
- матеріально-технічного та фінансово - місцевим радам;
- методологічно - інституту інноваційних технологій МОН.

Утвердити концепцію діяльності ліцею як закладу, що покликаний формувати еліту місцевої громади, котра у свою чергу покликана формувати інноваційний розвиток своєї громади, а не лише опікуватись персональними кар'єрними траєкторіями. Мова як про академічні, так і професійні ліцеї.

Сформувати національну мережу профільних ліцеїв як окремої ланки загальної середньої освіти, що охоплюватиме не тільки обласні центри, а й усі сільські райони країни.

Таким чином можна було б започаткувати системні зміни до якісного зростання освіти старшокласників як ефективного «шарніру» до загального успіху на рівні базової ланки: «вчитель – учень». Звісно, що для цього потрібно дивитись прямо у вічі наступній правді освітнього життя: не кожен учень здатен наполегливо працювати зі складним освітнім рівнем і не кожен педагог має адекватну тому кваліфікацію. Є гарні педагоги, але вони пасують перед складними предметними темами та завданнями і є гарні предметні знавці (часто серед викладачів ВНЗ), але вони ніякі педагоги, що у кожному випадку зводить роботу нанівець. Втім, «вовків боятися до лісу не ходити». Тим більше, коли мова не про «ліс» а глобальний конкурентний простір сучасних інноваційних практик, що завойовують світ([http://blogs.lb.ua/volodymyr\\_biely/328222\\_12richka\\_chomu\\_okrim\\_shkoli\\_potribni.html](http://blogs.lb.ua/volodymyr_biely/328222_12richka_chomu_okrim_shkoli_potribni.html)). – 2016. – 18.02).

**Блог на сайті: Lv.ua**

**Про автора:** Володимир Пилипенко, представитель України в Венеціанской комиссии, кандидат юридических наук

### ***Права людини: Що пропонують змінити експерти Конституційної комісії?***

В Конституції немає неважливих норм, однак розділ II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» по суті є Magna Carta для українського суспільства. В ньому відображені стандарти державної політики в напрямку захисту прав людини, а також обсяг прав, які держава зобов'язана гарантувати громадянину для того, щоб він почував себе гідно.

Перш ніж щось робити, завжди потрібно мати відповідь на питання – для чого це потрібно? Новий варіант цього розділу Основного Закону Конституційна комісія напрацювала ще влітку 2015 року. Однак, для чого були потрібні місяці цієї роботи - сказати складно. Так, дійсно, для проведення в Україні реформи децентралізації, в Конституцію необхідно вносити зміни. Те саме стосується й судової реформи. Але норми розділу Основного Закону про права і свободи людини сьогодні вже ґрунтуються на положеннях універсальних міжнародних договорів, і є майже ідентичними у всьому світі. Тому говорити про їх застарілість не варто. Тим більше, напрацювання Конституційної комісії навпаки можуть звузити обсяг соціальних прав і свобод українців у порівнянні із сьогоднішнім рівнем.

**Право на свободу: конкуренція судам**

Нині питання обґрунтованості затримання особи вирішує виключно суд. У проекті від експертів Конституційної комісії передбачено, що «за наявності обґрунтованих і законних підстав для арешту або затримання, особа має негайно постати перед судом або іншою посадовою особою, якій належить за законом право на судовий розгляд...».

Ця пропозиція йде у розріз навіть із судовою реформою: в проекті змін до Конституції, в цій частині, немає жодної згадки про те, що правосуддя може здійснюватися іншими органами чи то посадовими особами. Оскільки в тексті Основного Закону зберігається ст. 124, яка говорить, що делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Хочу зазначити, що у разі прийняття цих пропозицій, по-перше, виникнуть суперечності між нормами Конституції. По-друге, в Україні приймати рішення про арешт або затримання особи зможе, не лише суд, але і посадова особа; яка саме - депутати зможуть визначити на рівні закону. А тут з'являється широке поле для маневрів.

**Право власності: Експропріація як «подарунок» для інвесторів**

Замість того, щоб посилити захист інституту власності в Україні та включити до Основного Закону додаткові гарантії, відсутність яких насправді є суттєвою проблемою для притоку інвестицій в нашу державу, експерти Конституційної комісії пропонують діяти навпаки. А саме – розширити перелік

обставин, які допускають примусове позбавлення права власності.

До таких підстав, як відчуження майна з мотивів суспільної необхідності і конфіскація, додається ще і націоналізація та експропріація. Цікаво, чи побільшає після цього охочих вкладати кошти в Україну?

Окрім цього, Основний Закон пропонується доповнити положенням про те, що «примусове заволодіння іноземною державою на тимчасово окупованих територіях України власністю України, її фізичних і юридичних осіб...не має жодних правових наслідків». Така норма є абсолютно правильною. Таким чином, ми не визнаємо, наприклад, факту заволодіння Росією майном, розташованим на окупованих українських територіях. Єдине зауваження викликає лише доцільність закріплення цієї норми на конституційному рівні, адже вона могла б бути визначена на рівні закону.

Охорона здоров'я: тільки в екстрених випадках

Сьогодні українці мають право на безоплатну медичну допомогу, що передбачене статтею 49 Конституції. Також Основний Закон гарантує те, що існуюча мережа медичних закладів не може бути скорочена. Ці норми пропонують виключити з проекту Основного Закону.

А держава залишить за собою обов'язок гарантувати надання мінімального обсягу безоплатних медичних послуг та безоплатної медичної допомоги, і лише в екстрених випадках, що встановлені законом.

З одного боку, гарантувати те, що держава не може виконати - не правильно. Реально безкоштовної медицини в Україні немає, для цього не вистачає коштів держбюджету.

Але ж обмежувати право на безоплатну медицину критеріями «мінімальності» та «екстреності», на мою думку, є ще більш злочинним. Він призведе до того, що в лікарів зникне обов'язок надавати допомогу якісно, а також, теоретично, дає право просто відмовити в наданні медичних послуг.

Невідчужуваність і непорушність прав людини

Часто закони України визнаються неконституційними саме через те, що вони звужують зміст та обсяг існуючих прав. Це положення ст. 22 чинної Конституції існує для того, щоб обмежити апетити влади та зберегти сталість суспільних відносин. Найбільш важливий акцент в цій нормі саме на слові «існуючих» прав.

Члени Конституційної комісії пропонують замінити лише одне слово: «не допускається звуження змісту і обсягу конституційних прав і основоположних свобод». Таким чином, не можна обмежувати лише ті права, які передбачені в Конституції, а щодо всіх інших прав, передбачених на рівні законів – заборони вже не буде.

Тому, ситуація за якої сьогодні, прикладом, громадяни мають право на безкоштовний проїзд у громадському транспорті, або ж пільги з оплати комунальних послуг, або ж безоплатну повірку лічильників, а після прийняття Конституції, в такій редакції, змушені будуть за це платити, стане цілком реальною. Хіба такі пропозиції розширяють права громадян?

Право на притулок або хвиля мігрантів?

Статтю Основного Закону, що регулюватиме право на отримання притулку в Україні громадянами інших держав, хочуть викласти в такій редакції: «ніхто

не може бути висланий чи екстрадований у державу, в якій не скасована смертна кара або існує реальна небезпека того, що він може бути підданий катуванням чи іншим видам нелюдського чи такого, що принижує людську гідність, поводження або покарання».

Зважаючи, що норми Конституції є нормами прямої дії, це обернеться тим, що видворити з України, наприклад, громадянина США, Білорусі, Китаю, Афганістану чи Ірану, навіть, якщо вони не вчинили злочинів, за яких до них може бути застосоване найсуворіше покарання на їх Батьківщині, буде неможливо. Оскільки в цих країнах не скасована смертна кара. Це може спричинити цілу хвилю міграції.

Загальні враження: валіза без ручки?

Схоже, що в Україні зміни до Конституції України вносяться заради самих змін. Жодної користі для громадян, чи посилення їх конституційних прав даний документ взагалі не несе. Хоч якось пояснити необхідність змін до Конституції в частині прав і свобод людини можна було б, якби її запропонували доповнити новими положеннями, які виникли, у зв'язку з плином часу і появою абсолютно нових правовідносин. До прикладу, правом на збройний захист свого життя або додатковими можливостями на захист своїх прав в мережі Інтернет.

Але такі новели в проекті Основного Закону відсутні. Навіщо ж переписувати те, що і так написано добре? ([http://blogs.lb.ua/volodymyr\\_pylypenko/328363\\_prava\\_lyudini\\_shcho\\_proponuuyut\\_zminiti.html](http://blogs.lb.ua/volodymyr_pylypenko/328363_prava_lyudini_shcho_proponuuyut_zminiti.html)). – 2016. – 19.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Lb.ua**

**Про автора:** Руслан Сольвар, народний депутат України 7-го та 8-го скликань, член фракції "Блок Петра Порошенка"

***Хочете проблем – зверніться до закону***

Діяти у відповідності до норм Основного Закону держави – це своєрідний категоричний імператив для політика у демократичній і правовій країні. І хоч на практиці вказаний принцип дотримується далеко не завжди, Конституція і засноване на ній законодавство мають бути принаймні строгим арбітром у політичних відносинах, який не допускає довільного трактування правових норм.

Натомість беззастережне слідування окремим положенням української Конституції часто-густо може призвести не стільки до однозначності, скільки до ще більшої плутанини у політичних дискусіях, коли кожна зі сторін апелює до протилежних норм і дивовижним чином залишається однаково правою. За таких умов законодавство перетворюється не на запоруку правового порядку, а на інструмент політичної боротьби.

Зокрема, нинішнє перебування коаліції, яка де-факто перестала існувати, у підвішеному юридичному стані мало б прояснитися, насамперед, завдяки Конституції. Наприклад, аби уникнути маніпуляцій, важливо з'ясувати бодай головне: які суб'єкти мають право входити до парламентської більшості. Можливо, когось вже встигли заплутати діаметрально протилежні коментарі

народних депутатів з цього приводу. Цілком природно, що прихильники збереження коаліції наполягають на добровільності членства в більшості, тоді як противники коаліційної єдності їм заперечують. Неймовірно, однак відповідно до чинного законодавства і ті, й інші мають рацію.

Так, у статті 83 КУ записано: «У Верховній Раді України за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.». Тобто в чинній редакції Конституції мова йде саме про парламентську більшість, сформовану депутатськими фракціями. В тексті Основного Закону ніде не передбачена можливість формування коаліції депутатами, які не є членами фракцій. Крім того, така можливість попереджена і рішенням Конституційного Суду України від 25 червня 2008 року, що забороняє народним депутатам не входити до фракції чи виходити з неї, тобто унеможлиблює феномен «тушок». Що ж до позафракційних, які не входили до списку тої чи іншої партії, то виходить, що право бути обраним і не належати до політичної партії дозволяє позапартійним обранцям максимум перебувати в опозиції. Не хочеш вступати в партію, а відтак і бути членом фракції, не зможеш потрапити до більшості.

З іншого боку, у 2010 році КСУ знову виніс рішення з цього приводу, але протилежне за змістом. Суд визнав за депутатами право безперешкодно змінювати фракційну прописку і входити до коаліції без членства у фракції, що дозволило регіоналам сформувати одноосібну парламентську більшість. На сьогодні два різні тлумачення Конституційного Суду існують паралельно і можуть бути однаково застосовані до одних і тих же проблем.

Ба більше, згідно з Конституцією: «Засади формування, організації діяльності та припинення діяльності коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України встановлюються Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України.». З приводу саме припинення діяльності коаліції конституційна норма, таким чином, відсилає до парламентського Регламенту. У спробі розставити всі крапки над «і» допитливий громадянин детально вивчить текст цього документу, і... буде розчарований, бо, виявляється, Регламент ніяк не регламентує процедуру розформування коаліції.

Як наслідок, завершити коаліціаду законним способом неможливо не тільки тому, що це комусь невігідно, а ще й через те, що такого законного способу просто немає. Це засвідчує неспроможність вітчизняної правової системи бути надійним гарантом вирішення політичних суперечностей і криз. В подібних умовах диктат політичної доцільності приводить не до публічного консенсусу у владі, а щонайбільше до хитких кулуарних домовленостей, які змінюються слідом за партійними інтересами([http://blogs.lb.ua/ruslan\\_solvar/328520\\_hochete\\_problem-zvernitsya\\_zakon.html](http://blogs.lb.ua/ruslan_solvar/328520_hochete_problem-zvernitsya_zakon.html)). – 2016. – 22.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Власна справа**

***Местные общины получают 1,92 млрд. грн. на компенсацию льготного***



### ***поезда отдельными категориями граждан, — решение парламента***

Парламент одобрил проект Закона №4024, согласно которому местные общины получают 1,92 млрд. грн. на компенсацию льготного проезда отдельными категориями граждан – пенсионерами, людьми с ограниченными возможностями, ветеранами войны, чернобыльцами и другими. Об этом сообщила инициатор и один из соавторов законопроекта, народный депутат Оксана Продан.

Проект Закона поддержали 245 народных депутатов. Документ был зарегистрирован и рассмотрен в сжатые сроки, поскольку затягивание с принятием этого решения могло вызвать волну социальных протестов.

Напомним, что после принятия государственного бюджета на 2016 год, местные общины остались без средств на компенсацию льготного проезда. Несмотря на то, что право на такой проезд предусмотрено в законодательстве, люди фактически не могли им воспользоваться.

«Нам удалось провести это решение в рекордно короткие сроки. 4 февраля проект закона был зарегистрирован в парламенте, а уже 18 февраля одобрен в целом. Это было непросто, особенно учитывая политическую ситуацию, но я благодарна коллегам, что они откликнулись на обращение городских голов более 200 украинских городов, а также Ассоциации городов Украины и поддержали местные общины», – отметила Оксана Продан.

Источником компенсации станет перераспределение средств между существующими бюджетными программами. То есть, расходная часть бюджета останется неизменной.

«Это весомая поддержка для местных общин. Если сравнивать с показателями прошлого года, она составляет более 3% от общих доходов местных бюджетов. После принятия закона, местные общины смогут инвестировать эти средства в проекты развития», – подчеркнула Оксана Продан (<http://vlasnasprava.ua/mestny-e-obshhiny-poluchat-1-92-mlrd-grn-na-kompensatsiyu-l-gotnogo-proezda-otdel-ny-mi-kategoriyami-grazhdan-reshenie-parlamentna/>). – 2016. – 18.02).

\*\*\*

### **Блог на сайті: Власна справа**

#### ***В Верховной Раде зарегистрирован законопроект в поддержку теневого рынка нефтепродуктов***

Если Верховная Рада проголосует за отсрочку электронных акцизных накладных на все операции по реализации нефтепродуктов, это приведет к сохранению теневых схем на украинском топливном рынке и потерям государственного бюджета на миллиарды гривен. Такое мнение высказал вице-президент сети АЗК «ОККО» Юрий Кучабский.

Новая система электронного администрирования реализации нефтепродуктов должна быть введена с 1 марта. Ее основным элементом является акцизная накладная – обязательный документ, формирующийся в электронной форме на всех этапах реализации топлива – от НПЗ или госграницы Украины до АЗС. Такой механизм исключает возможность уклонения от уплаты

акцизного налога, например, через оприходование контрафактных нефтепродуктов от фиктивных предприятий, оформление фиктивного производства и т.п. Но 15 февраля лидер парламентской группы «Воля народа» Ярослав Москаленко и член этой же группы, бенефициарный совладелец группы компаний WOG Степан Ивахив зарегистрировали законопроект, предусматривающий отсрочку запуска системы электронного администрирования до 1 июля. Другими нормами этого же проекта предлагается снизить ставки акцизов на альтернативное моторное топливо со 120 до 75 евро за 1 тысячу литров и освободить от обложения акцизом смесевые бензины и ДТ, изготовленные из подакцизных товаров.

«Наша компания не видит никакой целесообразности в переносе сроков введения электронных акцизных накладных и в адаптации к ним внутренних учетных систем, – отмечает вице-президент сети АЗК «ОККО» Юрий Кучабский. – В то же время упомянутый законопроект содержит такие законодательные инициативы, которые приведут к созданию новых «дырок» в налоговом законодательстве. Его принятие позволит недобросовестным компаниям и дальше производить контрафактный продукт путем смешивания, еще и не уплачивая при этом акцизы».

По его словам, теневой рынок топлива в Украине с каждым годом увеличивается на 5-10%. Поэтому если не принимать срочных мер, то скоро на нем не останется места для операторов, которые добросовестно работают в правовом поле. Промедление с введением новой системы администрирования акцизов полностью отвечает интересам игроков теневого рынка.

Справка:

ПАО «Концерн Галнафтогаз» является оператором сети АЗК «ОККО» – одной из крупнейших автозаправочных сетей в Украине, в состав которой входит более 400 автозаправочных комплексов. В структуре компании работает и крупнейшая в Украине сеть заведений питания в дороге, в том числе 41 ресторан, которые работают под брендами A la minute, Pasta Mia и Meiwei. Подразделения «Концерна Галнафтогаз» занимаются также реализацией товаров через магазины на АЗК, продажей нефтепродуктов крупным и мелким оптом, предоставляют услуги по экспертизе качества топлива, хранения и транспортировки нефтепродуктов. В сети «ОККО» работает 11 нефтебаз и 15 стационарных и мобильных лабораторий по контролю качества нефтепродуктов. На 9 киевских АЗК действуют пункты собственной сети химчисток Bolla(<http://vlasnasprava.ua/v-verhovnoj-rade-zaregistrirovan-zakonoproekt-v-podderzhku-tenevogo-ry-nka-nefteproduktov/>). – 2016. – 18.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Політичні Ізвістія в Україні**

**Про автора: Володимир Бурак**

***Український прожитковий мінімум: Як його рахують?***

У відповідності із Конституцією України пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Законом України «Про прожитковий мінімум» передбачено, що прожитковий мінімум це - вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування (далі - набір продуктів харчування), а також мінімального набору непродовольчих товарів (далі - набір непродовольчих товарів) та мінімального набору послуг (далі - набір послуг), необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Прожитковий мінімум повинен прийматися на основі оцінки вартості набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг відповідно до нормативів споживання, які повинні переглядатися не рідше одного разу на п'ять років. Останні і єдині нормативи споживання затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2000 р. N 656.

В Україні не змінена методологія обчислення прожиткового мінімуму, а також не змінені норми споживання, які закладаються в основу розрахунку прожиткового мінімуму. Сьогодні існуючі норми є застарілими і не відповідають сьогоднішнім реаліям.

Чинним законодавством передбачено, що розміри мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії за віком, розміри соціальної допомоги, допомоги сім'ям з дітьми, допомоги по безробіттю, а також стипендій та інших соціальних виплат встановлюються в залежності від величини прожиткового мінімуму.

Всупереч Конституції і законам для оцінки вартості життя, а також для обчислення розміру деяких видів допомог крім прожиткового мінімуму використовується ще один стандарт – гарантований рівень забезпечення прожиткового мінімуму, який є набагато меншим за величину прожиткового мінімуму. Він є базою для обчислення допомоги по малозабезпеченості і деяких інших виплат. Необхідно зазначити, що цей стандарт не передбачений на Конституцією України, ні чинними законами.

Станом на 2016 р. прожитковий мінімум встановлений на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2016 року - 1330 гривень, з 1 травня - 1399 гривень, з 1 грудня - 1496 гривень. Для працездатних осіб - з 1 січня 2016 року - 1378 гривень, з 1 травня - 1450 гривень, з 1 грудня - 1550 гривень, а для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня 2016 року - 1074 гривні, з 1 травня - 1130 гривень, з 1 грудня - 1208 гривень.

Законом також передбачено підвищення мінімальної заробітної плати у місячному розмірі з 1 січня - 1378 гривень, з 1 травня - 1450 гривень, з 1 грудня - 1550 гривень; у погодинному розмірі з 1 січня - 8,29 гривні, з 1 травня - 8,69 гривні, з 1 грудня - 9,29 гривні.

Однак тарифна ставка працівника першого розряду з 1 січня 2016р. становить 1113 грн. Тобто заробітна плата працівників бюджетної сфери обчислюється не від розміру мінімальної заробітної плати а від тарифної ставки працівника першого розряду, яка всупереч закону «Про оплату праці» є нижчою від прожиткового мінімуму і мінімальної заробітної плати.

Прожитковий мінімум є базою для встановлення розмірів пенсій, зокрема пенсії за віком. Однак законом «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» встановлено, що мінімальний розмір пенсії за віком встановлений

в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність лише для чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу.

За наявності страхового стажу меншої тривалості пенсія за віком встановлюється в розмірі, пропорційному наявному страховому стажу, виходячи з мінімального розміру пенсії за віком.

У зв'язку із зміною величини прожиткового мінімуму повинні змінюватися і розміри соціальних допомог. Попередня редакція законів «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням" передбачала таку підставу для перерахунку розміру страхових виплат як підвищення розміру мінімальної заробітної плати. В чинному законі «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» така підстава для перерахунку розміру страхових виплат відсутня. Тобто при підвищенні мінімальної заробітної плати розмір страхових виплат не зміниться. Це суперечить духу самого законодавства про соціальне страхування, адже розмір усіх виплат обчислюється у процентному відношенні до заробітної плати. Зміна розміру заробітної плати тягне за собою перегляд усіх норм заробітної плати. А тому розмір виплат фактично знизиться.

В системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття допомога по безробіттю деяким категоріям безробітних виплачується у мінімальному розмірі, який встановлюється правлінням Фонду. Однак відповідно до Конституції України розмір пенсій, інших видів соціальних виплат та допомог, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Законом «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» передбачено виплату додаткових пенсій, а також соціальних допомог особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Зокрема, це додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорій 1,2,3,4, щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, щомісячна компенсація у разі втрати. Розмір усіх зазначених виплат встановлюється Кабінетом Міністрів України і не залежить від прожиткового мінімуму.

Зазначені положення Закону «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» суперечать Конституції України, оскільки ст. 91 визначено, що основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення визначаються виключно законами України.

Тобто всупереч Конституції України і законодавству прожитковий мінімум не є єдиним основним державним соціальним стандартом(<http://izvestia.kiev.ua/blog/show/84010>). – 2016. – 22.02).

**Блог на сайті: Lb.ua**

**Про автора:** Андрій Павловський, експерт з питань соціальної політики

### ***Застереження до Закону «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»***

З 1 липня 2015 року набув чинності Закон України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» (№ 417-VIII). Цей закон несе загрози для власників помешкань у багатоквартирних будинках.

- На плечі мешканців держава фактично переклала відповідальність за утримання, експлуатацію, реконструкцію, реставрацію, поточний і капітальний ремонт та технічне переоснащення будинків;

- Норми закону вимагають від співвласників багатоквартирного будинку до 1 липня 2016 року прийняти рішення щодо форми управління будинком.

У разі, якщо цього не відбудеться, то місцеві чиновники в примусовому порядку призначають приватного управителя на свій розсуд, що може призвести до зловживань з майном громадян, навіть до втрати житла!

#### **I. ФОРМИ УПРАВЛІННЯ БУДИНКОМ**

Закон № 417 передбачає 3 форми управління багатоквартирним будинком (ст. 9 Закону № 417):

- управління співвласниками;
- управління управителем;
- управління ОСББ (АСББ).

##### **1. УПРАВЛІННЯ БУДИНКОМ СПІВВЛАСНИКАМИ**

передбачає такий механізм прийняття управлінських рішень.

За загальним правилом, встановленим статтею 9 Закону № 417, управління багатоквартирним будинком здійснюється виключно його співвласниками, і лише у випадку прийняття ними відповідного рішення – управителем чи об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку.

Усі рішення щодо управління багатоквартирним будинком приймаються на зборах співвласників та оформлюються протоколом.

До компетенції зборів співвласників входить прийняття рішень із усіх питань управління багатоквартирним будинком, у тому числі:

- 1) розпорядження спільним майном багатоквартирного будинку, установлення, зміна та скасування обмежень користування ним;

- 2) визначення управителя та його відкликання, затвердження й зміна умов договору з управителем;

- 3) обрання вповноваженої особи (осіб) співвласників під час укладання, унесення змін і розірвання договору з управителем, здійснення контролю за його виконанням;

- 4) визначення повноважень управителя щодо управління багатоквартирним будинком;

- 5) проведення поточного та капітального ремонтів, реконструкції, реставрації, технічного переоснащення спільного майна багатоквартирного будинку та визначення підрядників для виконання таких робіт;

- б) визначення дати й місця проведення наступних зборів співвласників;
- 7) визначення переліку й розміру витрат на управління багатоквартирним будинком.

Порядок скликання зборів співвласників визначено статтею 10 Закону № 417.

#### **ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:**

Рішення вважається прийнятим зборами співвласників, якщо за нього проголосували власники квартир та нежитлових приміщень, площа яких разом перевищує 75 відсотків загальної площі всіх квартир та нежитлових приміщень багатоквартирного будинку, крім рішень з питань, зазначених у пунктах 2 і 3 частини другої цієї статті, які вважаються прийнятими зборами співвласників, якщо за них проголосували власники квартир та нежитлових приміщень, площа яких разом перевищує 50 відсотків.

У такому разі, при відсутності необхідної кількості голосів підтримки співвласників будинку (відповідно 75 та 50 відсотків загальної площі квартир та приміщень необхідних для схвалення рішення зборів) та відсутності голосів "за" в ході письмового опитування (ч. 8 ст. 10 Закону № 417) призведе до неможливості приймати ті чи інші рішення необхідні для належного обслуговування та утримання будинку його співвласниками, оскільки рішення будуть вважатися неприйнятими.

#### **2. ВИЗНАЧЕННЯ УПРАВИТЕЛЯ**

Співвласники можуть доручити управління багатоквартирним будинком управителю.

Управитель, це фізична особа – підприємець або юридична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, який згідно із договором зі співвласниками забезпечує належне утримання та ремонт спільного майна багатоквартирного будинку й прибудинкової території та належні умови проживання й задоволення господарсько-побутових потреб.

Управління будинком управителем здійснюється на підставі договору про надання послуг з управління багатоквартирним будинком, умови якого повинні відповідати умовам типового договору, затвердженого КМУ.

Вартість послуг з управління багатоквартирним будинком визначається за згодою сторін та зазначається у договорі з управителем.

Договір з управителем укладається строком на один рік. Якщо за один місяць до закінчення зазначеного строку жодна із сторін не повідомить письмово іншу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на наступний однорічний строк.

#### **ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:**

До 1 липня 2016 року мешканці багатоквартирних будинків зобов'язані створити об'єднання власників багатоквартирних будинків або визначити особу, яка буде здійснювати управління будинком, або прийняти рішення про самозабезпечення співвласників. Якщо рішення про форму управління будинком не прийнято, управителя призначить виконавчий орган місцевої ради.

#### **3. УПРАВЛІННЯ БУДИНКОМ ОСББ**

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), це юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень

багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна й управління, утримання та використання спільного майна (Закон України "Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку" від 29 листопада 2001 року № 2866-III, далі – Закон-2866) .

Основна діяльність об'єднання полягає в здійсненні функцій, що забезпечують реалізацію прав співвласників на володіння та користування спільним майном співвласників, належне утримання багатоквартирного будинку та прибудинкової території, сприяння співвласникам в отриманні житлово-комунальних й інших послуг належної якості за обґрунтованими цінами та виконання ними своїх зобов'язань, пов'язаних із діяльністю об'єднання.

ОСББ може бути створено лише власниками квартир і нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку. Установчі збори об'єднання в новозбудованих багатоквартирних будинках можуть бути проведені після державної реєстрації права власності на більше половини квартир і нежитлових приміщень у такому будинку. Для створення об'єднання скликаються установчі збори (ст. 6 Закону № 2866-III).

Наразі кожен співвласник квартири чи нежитлового приміщення в будинку вважається членом ОСББ.

Загальні збори співвласників будинку, своєю чергою, є вищим органом управління ОСББ, їх рішення є обов'язковим для всіх співвласників.

Базові права й обов'язки співвласника визначені ст.ст. 15 та 16 Закону № 2866-III, ст.ст. 5, 7 Закону № 417-VIII відповідно. Окрім того, перелік таких прав й обов'язків може бути доповнено Статутом ОСББ. У зв'язку прийняттям Закону №417, внесено зміни до Типового статуту об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

Діяльність ОСББ регулюється профільними Законами № 2866-14 та № 417-VIII, Цивільним, Житловим і Земельним кодексами України, іншими нормативно-правовими актами та статутом об'єднання, асоціації.

Головним органом, що контролює діяльність ОСББ, є загальні збори, окремі органи, створені відповідно до статуту, а також особисто співвласники.

#### **ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:**

Відповідно до ст. 6 Закону-2866, для створення ОСББ скликаються установчі збори.

Рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини загальної кількості усіх співвласників. Однак, у разі відсутності необхідної кількості голосів підтримки має відбуватися процедура письмового опитування, визначена ч. 8 ст. 10 Закону-417.

При відсутності необхідної кількості голосів підтримки при письмовому опитуванні за створення ОСББ рішення установчих зборів про його створення вважатиметься не прийнятим і як наслідок ОСББ не буде створено.

#### **II. ПИТАННЯ ВЛАСНОСТІ**

1. Власники квартир чи нежитлового приміщення в багатоквартирному будинку є співвласниками цього будинку. Власниками квартир і нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку можуть бути фізичні та юридичні особи, територіальні громади, держава (ч. 1 ст. 4 Закону №417).

2. Спільне майно багатоквартирного будинку є спільною сумісною

власністю співвласників (ч. 1 ст. 5 Закону №417). Поняття спільної власності розкриває ст. 368 Цивільного кодексу України, згідно з якою такою власністю є спільна власність двох або більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності.

Отже, співвласники, будучи власниками спільного майна багатоквартирного будинку, не мають конкретно визначеної частки в праві власності на таке майно.

Кредитор співвласника не має права вимагати виділення частки із спільного майна багатоквартирного будинку в натурі для звернення стягнення на неї.

### III. ПИТАННЯ ПЕРЕДАЧІ МАЙНА

1. Замовник будівництва чи попередній власник будинку зобов'язаний передати один примірник технічної документації на будинок ОСББ, або уповноваженій співвласниками особі, або управителю. Перелік технічної документації постійного зберігання зазначено у пункті 1.2 Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05>).

Частина 5 ст. 5 Закону №417 містить імперативну норму щодо обов'язку замовника будівництва чи попереднього власника будинку передати один примірник технічної документації на будинок і не передбачає можливості його невиконання з причин, наприклад, незбереження (втрати) технічної документації тощо.

Передачу потрібно здійснювати в спосіб, який підтверджуватиме отримання однією особою від іншої відповідної документації. Наприклад, шляхом підписання акта приймання передачі.

Важливо! «Колишній балансоутримувач багатоквартирного будинку або особа, яка здійснювала управління багатоквартирним будинком до створення об'єднання, у тримісячний строк з дня державної реєстрації об'єднання забезпечує передачу йому примірника технічної та іншої передбаченої законодавством документації на будинок, а також документа, на підставі якого багатоквартирний будинок прийнято в експлуатацію, технічного паспорта і планів інженерних мереж.

У разі відсутності документації на багатоквартирний будинок колишній балансоутримувач багатоквартирного будинку або особа, яка здійснювала управління багатоквартирним будинком до створення об'єднання, протягом півроку з дня державної реєстрації об'єднання відновлює її за власний рахунок».

(Відповідно до частин вісімнадцятої та дев'ятнадцятої статті 6 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»).

2. З прийняттям Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» держава перекладає витрати на капітальний ремонт на плечі жителів, нічого при цьому не інвестуючи в оновлення житлового фонду. Власник несе зобов'язання не тільки щодо утримання будинку, а й щодо експлуатації, реконструкції, реставрації, поточного і капітального ремонтів та технічного переоснащення спільного майна багатоквартирного будинку.

#### ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:

1. Законом-417, внесено зміни до ст. 42 Земельного кодексу України,



зокрема, ч. 2 викладено у новій редакції, відповідно до якої земельні ділянки, на яких розташовані багатоквартирні будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкова територія, що перебувають у спільній сумісній власності власників квартир та нежитлових приміщень у будинку, передаються безоплатно у власність або в постійне користування співвласникам багатоквартирного будинку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Кабінет Міністрів України зобов'язано привести свої нормативні акти у відповідність із Законом-417, в тому числі встановити порядок передачі земельних ділянок багатоквартирних будинків. Однак, на даний момент (після спливу шестимісячного терміну) зазначений порядок не ухвалено, що створює загрозові ризики незаконного відчуження частини земельних ділянок прибудинкових територій без участі власників будинку, тощо.

2. Замовник будівництва або попередній власник будинку зобов'язаний передати один примірник технічної документації на будинок згідно з переліком, визначеним центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної житлової політики і політики у сфері житлово-комунального господарства, співвласникам в особі їх об'єднання або особі, уповноваженій співвласниками у передбаченому цим Законом порядку. У разі якщо об'єднання співвласників багатоквартирного будинку не створено та уповноважену особу не визначено, примірник технічної документації на будинок передається управителю, якщо його обрано відповідно до закону (ч. 5 ст. 5 Закону-417).

Пунктом 1.2 Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій, затверджених наказом Держжитлокомунгоспу України від 17.05.2005 № 76, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 серпня 2005 р. за № 927/11207, визначено перелік технічної документації постійного зберігання, до якого включаються: технічний паспорт на квартирний (багатоповерховий) житловий будинок; проектно-кошторисна документація зі схемами влаштування внутрішньобудинкових мереж водопостачання, каналізації, центрального опалення, тепло-, газо-, електропостачання тощо; акти державної комісії про приймання жилого будинку в експлуатацію; паспорти котельного господарства, котлові книги, у разі наявності вбудованих та прибудованих котелень; паспорти ліфтового господарства; акти приймання-передачі жилого будинку у разі зміни його власника чи балансоутримувача.

З огляду на те, що наведений у Правилах перелік технічної документації є документацією постійного зберігання, тому саме цей перелік повинен передаватися на виконання частини п'ятої статті 5 Закону-417.

При цьому Законом № 417 не визначено способу такої передачі. У свою чергу, вважаємо, що передачу слід здійснювати у спосіб, який підтверджуватиме отримання однією особою від іншої відповідної документації, наприклад шляхом підписання акта приймання-передачі.

Крім того, частина 5 статті 5 Закону-417 містить імперативну норму щодо обов'язку замовника будівництва або попереднього власника будинку передати один примірник технічної документації на будинок та не передбачає можливості його невиконання з причин, наприклад, незбереження (втрати) технічної документації тощо.

Однак, Законом-417 не передбачено порядку дій співвласників та/або попереднього власника майна щодо відновлення втраченої технічної документації.

Доцільно було б при доопрацюванні (удосконаленні) Закону-417 передбачити обов'язок попереднього власника (замовника будівництва, тощо) за власний рахунок відновлювати відповідну технічну документацію та подальшу її передачу співвласникам багатоквартирного будинку([http://blogs.lb.ua/andriy\\_pavlovskiy/328657\\_zasterezhennya\\_zakonu\\_pro.html](http://blogs.lb.ua/andriy_pavlovskiy/328657_zasterezhennya_zakonu_pro.html)). – 2016. – 23.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Lb.ua**

**Про автора:** Константин Паршин, заместитель командира 129 батальона

***Учиться мыслить по-новому***

Почему для проведения реформ необходимы изменения в сфере образования?

Как вы уже заметили, последнее время говоря о реформе Нацгвардии мы очень много времени уделяем вопросам образования и подготовки личного состава. В чем, собственно, нет ничего удивительного. Реформа – это не новые названия подразделений или новые воинские звания. Реформа – это, прежде всего, смена подходов, смена образа мысли, смена парадигмы. И без соответствующих изменений в системе образования нужных нам результатов от реформы Национальной гвардии Украины мы не получим.

Вопрос изменения системы образования и подготовки находится на особом контроле командующего Национальной гвардии Украины - генерал-лейтенант Юрий Аллеров прекрасно понимает важность этого направления реформы и уделяет ему огромное внимание. Имея за плечами серьезный опыт, Юрий Владимирович не просто наблюдает со стороны - он вносит собственные предложения, делится идеями. Итак, как сейчас готовят личный состав Нацгвардии и какие изменения планируются в ближайшее время?

Квалифицированные кадры для НГУ в основном готовятся в двух местах: это Национальная академия Национальной гвардии Украины (здесь готовят офицеров) и учебный центр НГУ в Золочеве (тут идет подготовка сержантского состава). В подготовке и тех, и других есть основная общая черта – отсутствие специализации.

Что это значит? В соответствии с функциями, возложенными на Нацгвардию, подразделения, входящие в ее структуру, имеют определенную специализацию: роты оперативного назначения, подразделения по противодействию массовым беспорядкам, подразделения по охране особо важных объектов и подразделения, выполняющие конвойные функции. Логично было бы и командиров для этих подразделений и готовить в соответствии со специализацией – но нет.

На данный момент действует еще советская система образования и подготовки. Всех офицеров обучают по одинаковым программам – учат организовывать подавление массовых беспорядков, проводить боевые действия,

организовывать охрану различных объектов и т.д. То же самое касается подготовки сержантского состава. По идее, на выходе должен получиться универсальный командир, способный выполнять любые задачи. По факту - тот случай, когда «все сразу – и ничего толком». Безусловно, командир, который будет руководить подразделением в составе НГУ должен иметь представление о том, как организовать осуществление всех ее функций. Однако, согласитесь: операцию на сердце лучше сделает кардиохирург, чем врач общей практики.

Идея, над реализацией которой мы сейчас работаем, состоит в следующем. Штаб Нацгвардии на основе заявок, поступивших из территориальных управлений и в соответствии с имеющимися планами, формирует заказ для Национальной академии НГУ. В заказе указывается, сколько офицеров в части какого назначения необходимо подготовить. В Академии проходит распределение курсантов в соответствии с заявкой, курсанты проходят специализацию – и Национальная гвардия именно тех офицеров, в которых нуждается. Часть получает эффективных командиров, которые знают, как наладить работу по выполнению именно тех задач, которые перед подразделением стоят.

Следующий момент (опять же, наследие советской системы) – это подготовка личного состава. Сейчас это работает следующим образом: командир взвода проводит со всеми своими подчиненными (а это почти 20 человек) занятия. Один по всем предметам и дисциплинам: и по строевой подготовке, и по физподготовке, и по стрельбе, и по теории, т.д. Это около 500 часов учебных занятий. Есть у командира достаточное количество времени на достаточную подготовку к занятиям? Думаю, нет. Есть у него время на то, чтобы повышать свой уровень знаний? Думаю, тоже нет. Может один человек качественно подготовить по всем дисциплинам? Считаю, не может. Соответственно, уровень подготовки личного состава получается ниже, чем должен быть.

На примере лучших армий мира мы видим, что индивидуальной подготовкой личного состава (до уровня взвода) занимаются в основном сержанты. Именно в этом их основная роль – они лидеры солдат, те, на кого равняются бойцы. Офицеры же занимаются отработкой взаимодействия между подразделениями, разрабатывают планы – то есть занимаются более глобальными вещами.

На данный момент командой Международного проекта «Центр подготовки «PATRIOT» предложены изменения в системе подготовки, которые предполагают распределение преподавательской нагрузки между офицерами и сержантами. На плечи сержантов лягут дисциплины, которые можно отнести к индивидуальной подготовке бойцов (огневая подготовка, физподготовка, строевая, взаимодействие на уровне отделения и т.д.) – это порядка 300 учебных часов. Офицеры будут проводить с военнослужащими занятия по изучению уставов, психологической подготовке, боевому слаживанию на уровне взвода и т.д. – порядка 160 учебных часов.

Такое распределение ролей решает несколько задач. Во-первых, офицеры будут иметь больше времени для подготовки материалов и информации для занятий. Кроме того, у них появится время не только на то, чтобы повышать

свой уровень владения материалом, но и для выполнения своих прямых обязанностей как офицеров. Это, соответственно, положительно скажется на уровне подготовки подразделений. Во-вторых, система, когда именно сержанты ведут индивидуальную подготовку бойцов, укрепит авторитет младших командиров и превратит сержантов в тот самый стальной хребет армии. Сержанты действительно станут опорой офицеров.

Тут, кстати, важно дополнить, что в программе подготовки сержантов сейчас отсутствует курс командирской подготовки. Лидерство должно преподаваться сержантам в обязательном порядке. Ведь они, в первую очередь, – лидеры солдат.

В итоге мы получим подразделения, которые будут действительно хорошо подготовлены и будут обладать именно теми знаниями, которые необходимы для выполнения задач, стоящих перед НГУ.

Естественно, на начальном этапе мы столкнемся с проблемой отсутствия квалифицированных кадров именно для проведения индивидуальной подготовки. Предполагается, что задача будет решена следующим образом: на базе учебного центра НГУ в Золочеве подготовят военнослужащих, из которых будет создан отдельный батальон инструкторов-специалистов по конкретным направлениям. Эти инструктора будут направлены в оперативно-территориальные управления для того, чтобы на местах имели возможность наладить подготовку личного состава по новым принципам. Далее к инструкторам присоединятся сержанты, прошедшие подготовку в сержантской школе в Золочеве. Такой подход позволит осуществить переподготовку личного состава Нацгвардии в максимально сжатые сроки и сделать этот процесс безболезненным.

Изменение системы образования и подготовки важно не только для Национальной гвардии Украины. Без реформ в этом направлении невозможны системные изменения в секторе государственной безопасности и обороны. Пока мы не научим людей, которые принимают решения, мыслить по-новому, пока мы не выработаем у них единые принципы принятия решений, пока не научим их разговаривать на одном языке – реформа не будет полноценной.

Поэтому основная помощь, которую мы должны получить от наших иностранных партнеров – это помощь образовательная. Нам очень важно построить целую систему носителей знания здесь, в Украине. Только обеспечив сектор государственной безопасности и обороны квалифицированными кадрами, мы сможем построить такую страну, с которой трудно будет разговаривать с позиции силы ([http://blogs.lb.ua/konstantin\\_parshin/328837\\_uchitsya\\_mislit\\_ponovomu.htm](http://blogs.lb.ua/konstantin_parshin/328837_uchitsya_mislit_ponovomu.htm) l). – 2016. – 25.02).

\*\*\*

**Блог на сайті: Lb.ua**

**Про автора:** Володимир Пилипенко, представитель Украины в Венецианской комиссии, кандидат юридических наук

***Чи потрібно визнати Закон Савченко таким, що втратив чинність?***

Цього тижня Надія Савченко звернулася із листом на захист власного Закону про зарахування дня в СІЗО як двох днів позбавлення волі за вироком суду. Вона пояснила, що задумувала закон «як спосіб прискорення для чесної і ефективної роботи слідства». Щоб люди не сиділи по 8 років в СІЗО без суду і слідства «доки хтось там довго думає, як краще сфабрикувати справу проти невинуватої людини і засадити її, аби показати високі показники розкриття злочинів і створити видимість ефективної роботи слідства».

Співавтор закону також визнала - він «не міг не відкрити «скриньку Пандори» і для справжніх злочинців», але це означає, що треба було краще працювати і тепер це стане наукою нам всім», - вважає Савченко.

Критикувати «Закон Савченко» почали майже одразу після того, як він набув чинності. Закон відкрив можливість для виходу із в'язниць багатьом одіозним особам. Це і суддя Зварич, і підозрюваний в організації афери «Еліта-Центр» Олександр Шахов і Андрій Слісарчук, сумновідомий Доктор Пі, якого звинувачують у вбивствах та незаконній лікарській практиці. Згадується і історія 25-річної сепаратистки з Харківщини, яка у 2014-2015 роках агітувала у соцмережах за створення "ХНР", "ДНР" і "ЛНР", була визнана судом винною у замаху на територіальну цілісність України і отримала покарання у вигляді 1 року 10 місяців позбавлення волі. Завдяки "Закону Савченко" її звільнили з-під варті прямо в залі суду.

А ще окрім перерахованих персон, на волю вже найближчим часом вийде близько 6,5 тисяч в'язнів, більша частина з яких – небезпечні злочинці.

Відзначу, що Державна пенітенціарна служба вже виступила з жорсткою критикою закону і має для цього серйозні підстави. Адже, за даними служби, станом на 12 лютого 2016 року, положення «Закону Савченко» були застосовані до 10609 осіб, а 2538 засуджених були звільнені з місць відбування покарань, ще 258 - звільнені зі слідчих ізоляторів. До речі, серед звільнених – 440 осіб, що відбували покарання за умисне вбивство. Загалом же під дію цього закону підпадає майже 50 000 засуджених і тих, кого утримують у СІЗО.

Із повагою ставлюся до героїчної Надії Савченко, яка несправедливо вже понад 1,5 роки перебуває в російському СІЗО. Але, на жаль, необхідно визнати, що Закон, в якому вона є співавтором, був ухвалений поспіхом і виключно завдяки авторитету самої Надії. А скористались ним, в переважній більшості, злочинці.

Крім того, за логікою закону, під сумнів ставиться справедливість вироків українських судів та роботи системи правосуддя взагалі. Таким чином ми декларуємо, що у в'язниці у нас сидять невинуваті люди, які, начебто, потрапили туди помилково і «Закон Надії» має стати амністією для цих несправедливо покараних.

Хто може назвати хоча б кілька прізвищ реальних людей, яких несправедливо утримувались в СІЗО по 8 років? Їх просто немає.

Нагадаю, що в 2014 році одразу після Майдану, коли Парламент приймав спеціальну постанову про звільнення політв'язнів, там були зазначені конкретні прізвища і до цих людей була застосована індивідуальна амністія.

Повертаючись до Закону Савченко, виникає питання: якщо в нас стільки невинуватих, чому жоден з них не звернувся до прокуратури чи до народних

депутатів? Правозахисних організацій? І чи так уже й багато невинуватих людей сидить в українських тюрмах?

Принцип "день за два" - шанс для рецидивістів?

Власне, дні, проведені у СІЗО, і до цього враховувалися у строк відбування покарання, проте, у співвідношенні "день за день". Тобто, якщо особа чекала на вирок суду у СІЗО 6 місяців, а їй присудили 2 роки позбавлення волі, відсидіти лишалося півтора роки. А за новим законом – взагалі тільки рік.

Враховуючи, що умови перебування у більшості вітчизняних слідчих ізоляторів межують з людськими можливостями виживання, сама ідея "розвантажити" СІЗО видається досить гуманною. Але це – ложка меду у діжці дьогтю.

Адже, на практиці із набранням чинності даного закону, навпаки, створилися умови для пришвидшення виходу на свободу небезпечних злочинців. І навіть можна припустити, що з'явилися стимули для затягування підозрюваними свого перебування в СІЗО – щоб скоротити строк відбування покарання. Крім того, створюється підґрунтя для корупції, наприклад, "платного" попереднього ув'язнення, коли потенційні в'язні колоній намагатимуться таким чином зменшити свій термін.

Більш того, проектом, по-суті, закладено "преференційний" режим саме для небезпечних злочинців. Адже особа, яка опинилась в колонії за менш тяжкий злочин і не перебувала в СІЗО, права скоротити свій строк завдяки перерахунку за принципом "день у СІЗО за два в колонії" не матиме.

Сумну статистику нещодавно оприлюднила Генпрокуратура України: в державі за останні два роки в півтора-два рази зросла кількість вбивств, грабежів, квартирних крадіжок і викрадень автомобілів. Значно збільшилась кількість особливо тяжких злочинів: якщо в 2013 році правоохоронці зафіксували 13 тисяч таких злочинів, то в 2015-му - вже 21,5 тисячі. І це ще не враховані Крим та окуповані території Донецької та Луганської областей!

Натомість, на контрольованому Україною Донбасі рівень злочинності суттєво впав. Вочевидь, насичення регіону силовиками сприяло "перекочуванню" злочинних елементів на мирні території.

Ми бачимо, як сьогодні поліція не завжди може впоратись навіть з неадекватними блондинками за кермом. Чи зможуть правоохоронці зупинити вбивць, бандитів та рецидивістів, які з великою вірогідністю скоро можуть опинитись на свободі?

Хто сьогодні перебуває в СІЗО

Нагадаю, що після прийняття нового Кримінального процесуального кодексу, запобіжний захід у вигляді арешту застосовують здебільшого саме до осіб, які вчинили насильницькі злочини – умисне вбивство, бандитизм, тероризм та ін. Для тих, хто не вчиняв насильницькі злочини переважно застосовують запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту або застави.

За даними Державної пенітенціарної служби станом на 1 листопада 2015, в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах утримувалося 70 873 осіб, з яких:

8,1 тисяча - засуджені на термін більш ніж 10 років,

10,6 тисяч - за умисне вбивство,  
4,7 тисяч - за нанесення умисного тяжкого тілесного ушкодження,  
14,7 тисяч - за розбій, грабїж і здирництво,  
1,4 тисяч - за зґвалтування,  
28 - за захоплення заручників,  
6,9 тисяч - за злочини у сфері незаконного обігу наркотиків та інші злочини проти здоров'я населення.

Водночас, у СІЗО утримуються 9350 осіб, щодо яких обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту (2185 осіб – на стадії досудового розслідування, 7165 – на стадії судового розгляду до винесення вироку).

На мою думку, "гуманізація" пенітенціарної системи не повинна передбачати можливостей ухиляння злочинців від належного покарання. Відтак, залишається цілком незрозумілим, в чийх інтересах цей закон написано та проголосовано?

Ласкаво просимо до...СІЗО?

Закон передбачає, що реалізовувати своє право засуджений буде через суд – він, його адвокат або члени сім'ї повинні звернутися з відповідним клопотанням. Хоча і не визначено чітко, в який саме суд. На практиці вже виникли ситуації, коли клопотання успішно подаються і до суду, який виносив обвинувальний вирок, і до суду за місцем відбування покарання.

Таке неоднозначне тлумачення закону судами (які приймають або не приймають клопотання до розгляду) підриває саму суть правозастосування в унітарній державі.

Більше того, оскільки йдеться про пом'якшення покарання або навіть про звільнення від нього, незрозуміло, на що має спиратися суд? За звичайних обставин, при розгляді аналогічних питань, судді враховували б психологічний портрет засудженого, ступінь його виправлення, перевиховання, суспільної небезпечності тощо. У випадку клопотання на підставі "Закону Савченко" це питання так і не отримує відповіді.

Тому, підбиваючи підсумки, можна сказати.

По-перше, мета закону і досі залишається поза межами логіки. Якщо це було полегшення долі засуджених та гуманізація пенітенціарної системи, то потрібно було подавати інший за змістом проект – наприклад, прописати належні умови утримання під вартою.

По-друге, при всій повазі до Надії Савченко, є підозри, що ім'ям Героя України лише прикрилися, щоб надати ваги цьому законопроекту і набрати більше голосів "за". Справжні ініціатори закону вчинили нищо: жінку-Героя України фактично використали для відбілювання корупціонерів та інших злочинців. Але найгірше в Законі Савченко те, що він не допоможе самій Надії.

На мою думку, цей закон потрібно визнати таким, що втратив чинність. Справжня гуманізація системи відбування покарань полягає зовсім в іншому і має стати темою для іншого законопроекту. Його треба розробити разом із представниками Пенітенціарної служби, правоохоронцями, суддями та адвокатами – подалі від політиків. Тільки тоді вдасться знайти шлях для реальної гуманізації законодавства в цій соціально чутливій сфері.

Адже під час розробки подібних ініціатив потрібно думати не лише про

ув'язнених, а й про тих українців, які перебувають на волі. На їхню безпеку «Закон Савченко» може вплинути чи не найбільше([http://blogs.lb.ua/volodymyr\\_pylypenko/328847\\_chi\\_potribno\\_viznati\\_za\\_kon\\_savchenko.html](http://blogs.lb.ua/volodymyr_pylypenko/328847_chi_potribno_viznati_za_kon_savchenko.html)). – 2016. – 25.02).